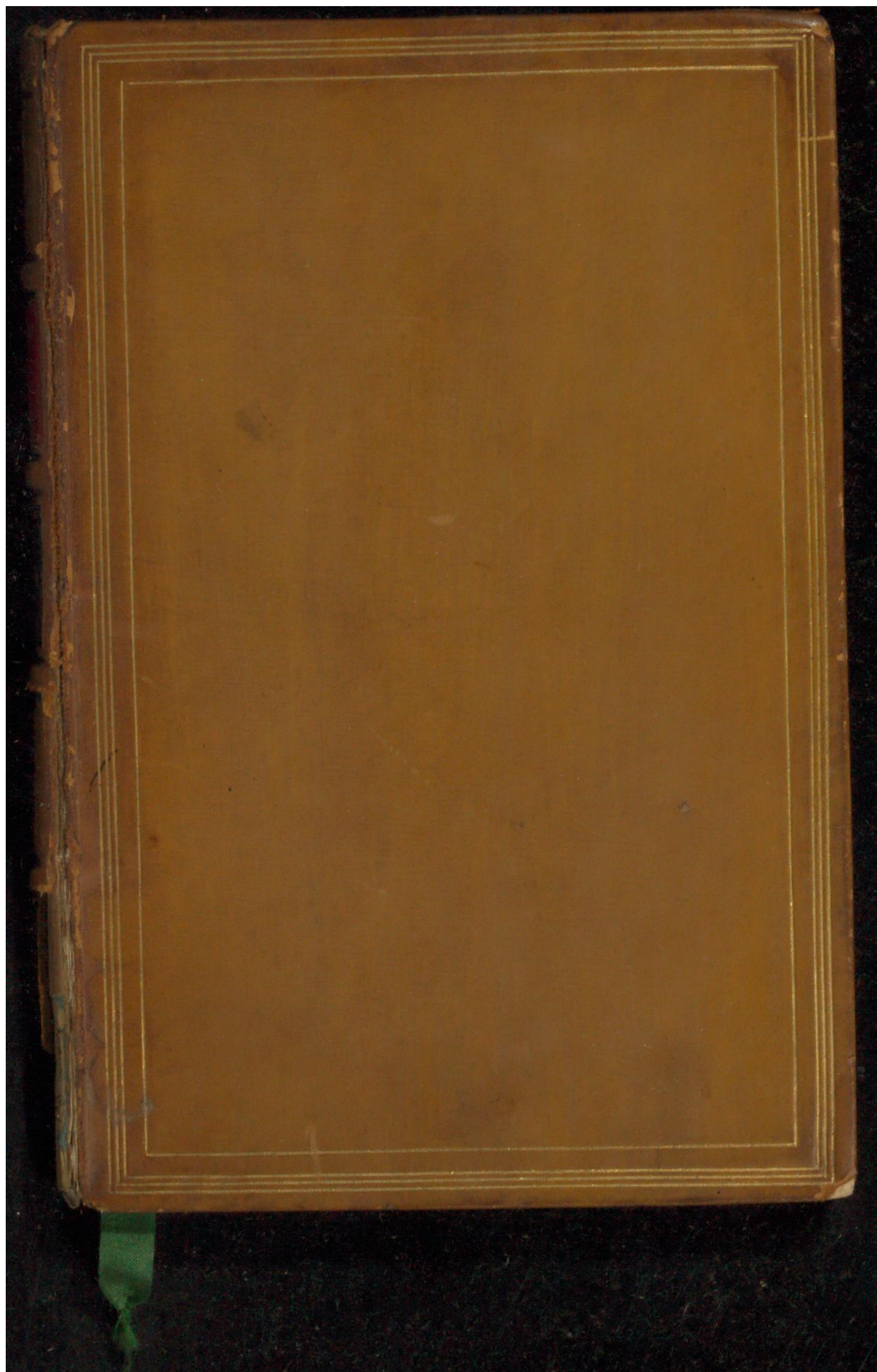
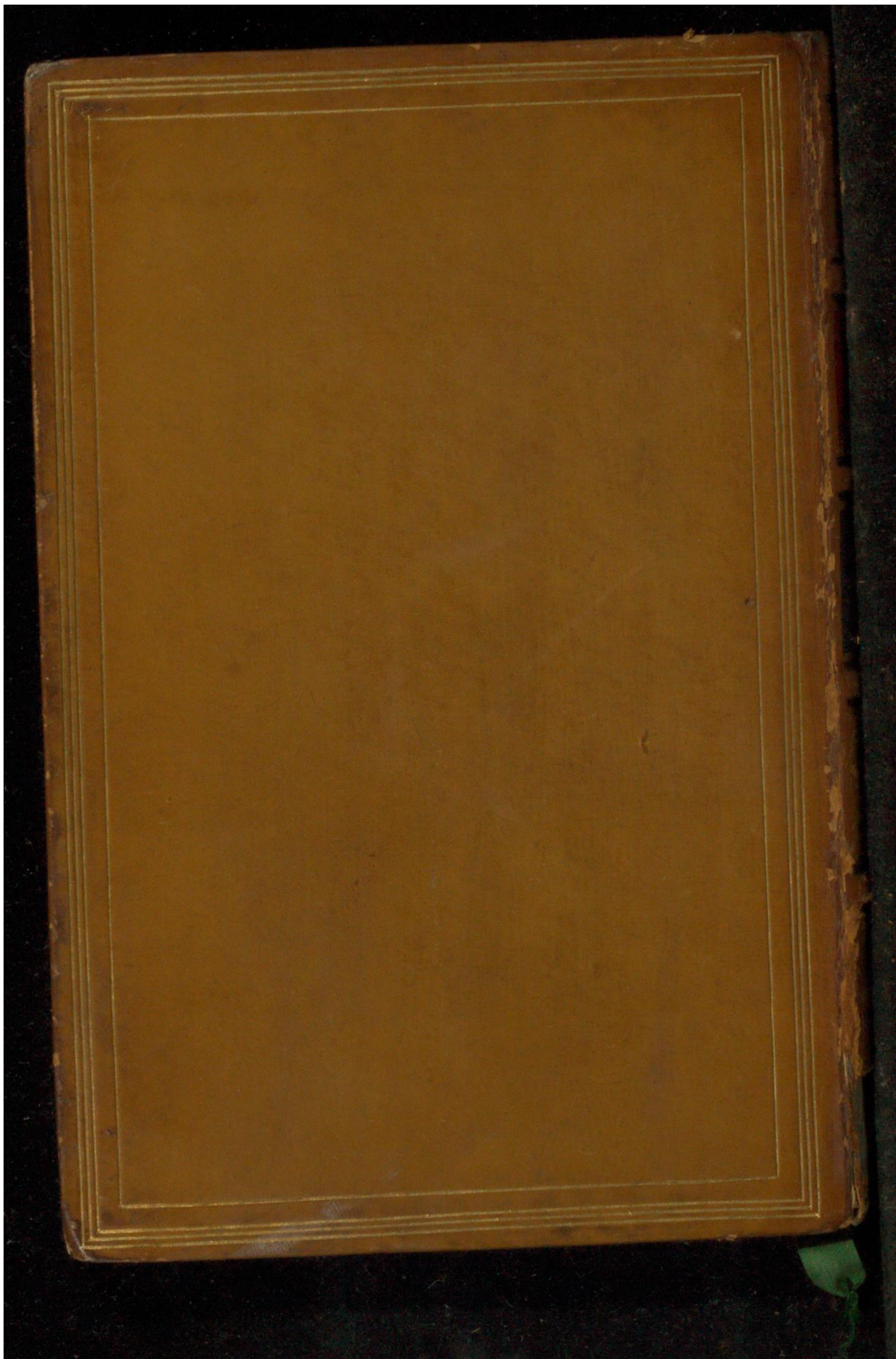
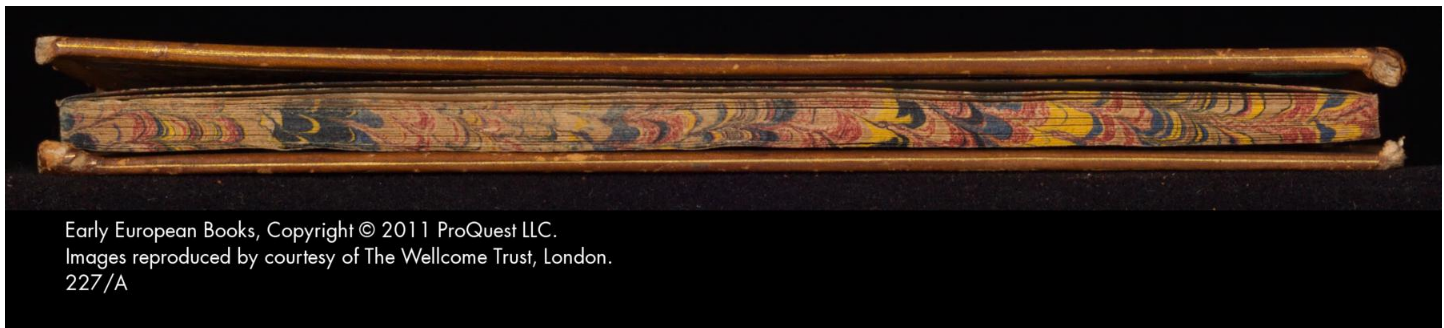

LIBELLI
DUO
DE
MORBO
GALLICO
1529

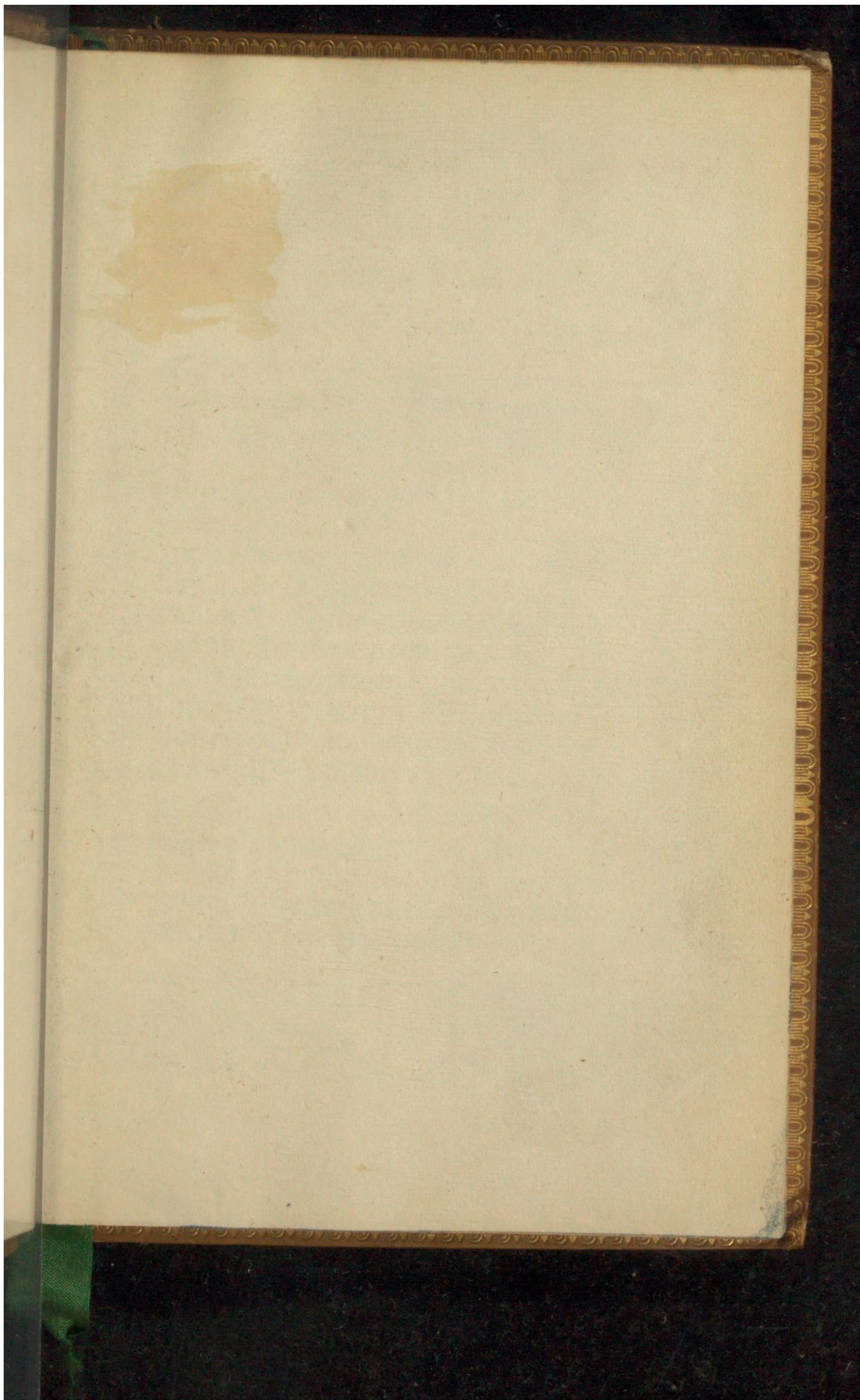

IN SECUNDIS VOLUPTAS IN ADVERSIS PERFUGIUM
EX MUSÆO
DOCT.
D. BERNARD
No. 1195.

Joan Aldeman
et
Nicolai Leonicenus

De morbo gallico
40 ff.

Lyon
1529

Libelli duo de morbo Gallico.

¶ Opusculū per utile de curatione morbi (vt vulgo dici solet) gallici/ ipsuz perfecte eradicare ostēdēs: per eximiū virū Joānem Almenar Hispanū Ualentinensem artiū/ z medicine doctorez editum.

¶ Opusculi huius capita sunt septem.

¶ Nicolai Leonicēi Uincētini fidelissimi interpretis Galeni/ de curatiōe morbi/ quē Itali Gallicū: Galli vero Neapolitanū vocant/ libellus Medicis omnibusqꝫ Chirurgicis admodum vtilis.

1529

¶ Libellus de morbo gallico qui ita perfecte eradicare ipsum ostendit: vt nunquam reuertatur nocumentum in ore accidere non permittens: neque in lecto stare cogens cum explanatione arboris signorum editus per Joannem Almenar Hispanum artium et medicine doctorem eximium.

Tam graui languentium morbo pietate compulsus: de tanta in curando ipsum medicorum ignorantia dolens meaque erga te beniuolentia motus mi charissime Luca summi opificis auxilium imploro. Quatenus mentem meam in scribendo illustret: in curando mea sequentibus remedia habilitatem prestet infirmis in sanando gratiam largiatur. Conabor ergo tibi libellum tradere quo sanos a morbo gallico precauere doceas: infirmos taliter liberes vt nunquam morbus reuertatur: nec vti emperici faciunt in lecto stare cogas: nocumentum in ore nullum accidere permittas incurabiles qui reputantur quandoque tales morbos mirifice sanes: et in curando fistulas cancrum scabiem lepram et omnes fere melancolicos morbos doctus efficiaris: neque hoc a veritate alienum putes: quoniam si bene perspexeris ratione et auctoritate id verum esse comprehendes: et si expertus fueris ad sensum hoc patere cognosces nec me in hoc opusculo nisi multis experientiis comprobata remedia scribere credas vbi si quid minus bene dixero equo animo feras: si autem ex eo fructum consequaris deo laus: et gloria tribuatur: pro mei tamen laboris mercede tibi et quibus hic labor profecerit dicere libeat. Te deum suppliciter exoramus vt qui hoc nobis beneficium intullit tuo beneficio muniatur: vt ab omni animi et corporis miseria liberetur et nos liberemur amen.

¶ Diuisio opusculi talis. In primo capitulo determinabitur de origine morbi eius diffinitionem con-

cludẽdo. In scđo de causaꝝ ipsi⁹ indagatiõe. In tertio de signis. In quarto de cura. In q̇nto đ cautela in evitando hũc morbũ. In sexto de solutiõe pulchraꝝ difficultatũ. In septimo pro his q̇ in medicina parũ exercitati sunt declarabo arborẽ signoꝝ qua possint hui⁹ morbi ⁊ alioꝝ q̄litatẽ cõprehendere ⁊ ipsorum causas investigare breui ac clarissima via.

Patursa nomen morbi

De morbi origine ⁊ diffinitione. Capi. j.

Onvenerũt sapientes q̇dã vt hic morb⁹ q̇ apud Italos appellat̃ gallic⁹ nũc dicatur patursa qđ iterp̃tat̃ passio turpis saturnia: turpis em̃ morb⁹ ẽ: q̇r mulieres i castas ac religiosos reputari facit ⁊ gñaliter oẽs đturpat.

Origo morbi.

Et saturnin⁹ q̇r a saturno pp̄ eius ingressũ in ariete aliis celi dispõnib⁹ coadiuuãtib⁹ originẽ traxit.

Duratio morbi.

Et si illi influxus cessauerit nõ pp̄ hoc morbũ cessare necesse fuit: q̄m plura corpa infecta remãserũt a q̇b⁹ alia inficiunt̃: ex q̇ ꝯprehẽdi põt qđ adhuc per multos ãnos hic morb⁹ durabit. iđ caueãt hoĩes vt de aliis sumpto exemplo de ipsis dici possit. Felix quẽ faciũt aliena pĩcula cautũ. Fuit aũt dispõ a celesti influxu tũc in corpib⁹ impssa hũoꝝ adustiua ex pte signi arietis qđ calidũ ⁊ siccũ existit. et per adustionẽ humoꝝ frigidoꝝ ⁊ siccorũ p̄ductiua ex pte saturni q̇ frigid⁹ ⁊ sicc⁹ natura existit q̇ hũores frigidi et sicci siue melãcolici p adustionẽ geniti pulsi ad varia loca varios dolores inferũt ⁊ ad cuti varia pustularũ genera p̄ducũt:

Diffinitio morbi.

definiat̃ ergo sic. Morb⁹ gallic⁹ siue patursa ẽ mala epidimialis dispõ in mẽbris corpis p̄cipue in epate ⁊ venis ⁊ eoꝝ humorib⁹ existẽs ex qua veluti accñtia sequũt̃ dolores ⁊ pustule p vniuersũ corp⁹.

Causa efficiẽs materialis / formalis ⁊ finalis.

Tãgit̃ cã efficiẽs cũ đr epidimialis q̇r a celesti influxu p̄cedẽs. Formalis cũ đr mala dispõ. Materialis cũ đr i mẽbris ẽt tãgit̃ đfia p hoc qđ dicit ex q̇ sequunt̃ dolores ⁊c. De finali aũt cã morbi medic⁹ corpalis nõ se intromittit. Spũales tñ medici dñt eẽ pp̄ punitionẽ peccatoꝝ: quare q̇ ad hoc liberari aut ipsius

euitare ꝓcurāt a delictis caueāt vt mētē suam deo ap-
plicēt: solus eñ de⁹ lāguores sanat vt inqt Mes. in de
appropriatis: ex qua diffinitiōe plura ac vtilia correla
ria sequunt. ¶Primū qꝺ hic morb⁹ est vn⁹ et nō plures
vt quidam insufficiēter dixerūt: qm̄ de ipso non posset
vnica dari diffinitio neqꝫ vnicā semꝑ cām haberet effi
ciētē: neqꝫ vnica sibi cōpeteret cura: neqꝫ vnicū habe-
ret nomē qꝺ incōueniēs esset vt ꝑ ꝑte appꝑuit ꝛ mani-
festius adhuc apparebit. Scꝺm correlarium qꝺ male
arbitrātur q̇ de hoc morbo caplm inuenisse credūt si-
ne capla vt de dolorib⁹ iūcturarū ꝛ de assafacti qm̄ il-
lis nō ꝯpetit diffinitio superi⁹ assignata. ¶Preterea nō
oēs dolores q̇ fiūt sunt in iuncturis neqꝫ oēs pustule
assimilant assafati: q̄re neqꝫ hic morb⁹ in eē cū illis cō
uenit: neqꝫ cura eius ad curam illoꝝ reduci pōt vt iſe
rius māifestabit. Tertiū correlariū qꝺ q̇ curāt tantū
pustulas aut q̇ tm̄ ad dolores aduertūt imperfecte cu
rāt. Quis eñ p̄t curare perfecte capitis dolorē aut ni-
miā lingue ariditatē vl siti q̄ a febre ꝓueniūt nisi ꝑus
curet febris: accñs eñ sequit morbū sicut vmbra cor-
pus vt Gal. iii. de accñti. ꝛ hoc pacto dolores vt pustu
le curari non p̄ñt nisi ꝑus hic morbus curetur: qm̄ ista
aut sunt accñtia: aut egritudines associate q̄ sequunt
ꝑncipalē ꝛ curā illius p̄supponūt: vt Aui. in pria tertij
ꝛ plerisqꝫ locis oñdit. Quartum correlariū qꝺ siquis
cōiūgat curā empꝑicoꝝ ꝛ curā istorū q̇ reglr operari cre
dūt vt empꝑici vngēdo et medici purgando qꝺ adhuc
insufficiēs ē cura: qm̄ ꝑ illa medicamia nō remouet il-
la mala cōplexio q̄ in mēbris imp̄ssa est: ꝛ hec fuit cā q̄
re multi crediderūt se eē sanos ꝛ nō fuerunt: ꝛ si aliq̇s
sanatus est: hoc fuit qꝛ per medicias solutiuas et vn-
ctiōes fuerūt hūores ꝑfecte euacuati: quibus euacua
tis natura fuit potētior supra morbū vel supra malam
illā cōplexionē ꝛ ipsaꝫ expulit: hoc tñ nō factū esset ni
si virtus esset fortis ꝛ impressio fuisset modica: vbi au
tem virtus fuit debilis et impressio fortis non potuit
hic morbus expelli: ꝛ ꝑꝑ hanc diuersitatē in virtute et

De his q̇ impfecte curant.

Quare aliq̇ sanati sunt absqꝫ medicinis.

ipressione q̄dā potuerūt sanari absq̄ medicis: quidā cū medicis: ⁊ q̄dā nullo mō sanari potuerūt: nos autē ostidemus modū quē experiētia ⁊ rō docuit ad sanandū oēs remouēdo cū medicinis nō solū humorē actu facientē dolores ⁊ pustulas ⁊ ipsum qui parat⁹ est facere verū ipsam malā cōplexionē que humores inficit ipsis tñ prius euacuatis vt regulariter facere cōuenit ⁊ in hoc ɔsistit thesaur⁹ cure: plura alia correlaria inferre possē: sed qz superfluū est ꝓlongare sermonē in rebus que in medicatione nullū afferūt iuuamētū: vt sit Galeñ. primo regiminis acutorū: satis de hoc dictum puto. Superest modo de causis determinare.

Thesaurus cure.

¶ De causis morbi gallici. Cap. ij.

Ausarū duplex ē gen⁹: qm̄ q̄dā sunt primitiue: q̄dā corpales: ⁊ iste duplices q̄dā añtecedēs: ⁊ quedā cōiuncta primitiua pōt eē in hoc morbo duplex principaliter. Quarū pria est sola influētia vł aeris corruptio ꝑ quā câm euenisse pie credēdū est i religiosis. Scōa est cōuersatio vt ꝑ osculu ⁊ lactis assumptionē vt in pueris visū est aut ꝑ coitū vt i plurib⁹ cōpertū ē ⁊ frequētissime euenisse: aliis aūt modis ⁊ precipue a sola influētia vel aeris corruptione rarissime ⁊ ēt per alios modos conuersationis euenire potuit: qđ tue cōsideratiōi derelinquo. Satis est vt scias hūc morbū eē cōtagiosū vt experiētia docet ⁊ rōne silitudinis quā hꝫ cū morbis cōtagiosis nō aliter credēdū est: vñ Auic. scđa primi in cōplēdo sermonē de dispositiōib⁹ egritudinū q̄dā sunt q̄ de vno ad aliū trāseūt sicut lepra scabies variole febres pestilētiales ēt apata putrida. Causarū ꝟo añtecedētiū quar duplex est gen⁹ ꝟm ꝙ quatuor sunt humores q̄ in materia hui⁹ morbi trāsire parati sunt ꝑꝑ eorū indispositionē aut qui impressionē morbi suscipere apti sunt vt sanguis colera flegma melancolia. Cā ꝟo cōiuncta est duplex: qz q̄dā est ipsius morbi ⁊ ē humor qui prio infectus aut alterat⁹ a causis primitiuis inficit mēbra ⁊

Cā primitiua.

Cā antecedens.

Cā cōiūcta morbi.

alios humores: ⁊ hinc dr cāe primitiue mouent ante-
cedētes: sed cā cōiuncta accidentiū est humor imme-
diate causans dolores aut pustulas. Sꝫ hic posset q̄ri
an mala qualitas existēs in humore qui est cā antece-
dens possit esse egritudo: ⁊ videtur ꝙ nō cū egritudo
sit passio viuentis ⁊ humor non viuat. Ad qd̄ respon-
detur ꝙ humor existens in epate ⁊ venis infectus ista
mala qualitate potest esse egritudinis subiectuꝫ dato
ꝙ illa mala qualitas adhuc non sit cōmunicata mem
bro: qm̄ ipsa potest ledere operationeꝫ digestiue epa-
tis ⁊ venarū vt humores corruptos generet: ergo per
diffinitionē egritudinis pꝫ ipsaꝫ eē egritudinē. Ad ar-
gumētū aūt dicitur ꝙ sufficit ꝙ viuēs sit subiectuꝫ de-
noiatiōis siue illud qd̄ denoiatur egrū: nō aūt opꝫ qd̄
sit subiectū ībesionis: immo stat ꝙ ipse humor sit sub-
iectū cui ipsa egritudo inhereat: ⁊ si dicatꝛ qūo humor
poterit eē cā antecedēs ⁊ i eo esse subiectiue egritudi-
nem. Dico ꝙ erit cā añcedēs respectu dolorū ⁊ pustu-
larū: qꝛ parat⁹ fluere ad loca dolorū ⁊ pustularū ⁊ erit
ēt cā cōiūcta ꝑ q̄nto causat malā cōplexionē in mēbro
⁊ erit subiectū egritudinis ꝑ quāto hꝫ dispositioneꝫ ꝑ
quā leditꝛ operatio mēbri ⁊ ipsuꝫ facit denoīari egrum
hec si bn̄ ꝯsideres oēm difficultatē que circa diffinitio
nem fieri aut considerari posset comprehendes.

Cū cōiū- cta acci- dentiuꝫ.

¶ Sequitꝛ mō de signis. De signis morbi gallici. C. iij.

Igna sunt lesio siue nocumētū i v̄ga ⁊
p̄cipue corrosio siue nocumētū qd̄ assi
milatꝛ carolis: grauitas capitis: ⁊ colli
dolor q̄ paulatie expāditur versus hu-
meros ⁊ spatulas vsqꝫ ad iūcturas pri
mo brachiorꝫ deide tibiarū: ⁊ aliqn̄ fit
in musculis ⁊ lacertis ⁊ alijs neruis q̄
sunt in istis mēbris ⁊ augetꝛ dolor in nocte ⁊ de die di-
minuitꝛ. Cui⁹ cā est qꝛ humores in nocte a natura mo-
uentꝛ ꝑꝑ ipsaꝫ eē retractā ⁊ fortiorē ⁊ ēt qꝛ rōne humi-
ditatis noctis materia augetꝛ aut rōne frigiditatis: de
die aūt natura diuertitur a sensibilib⁹ ⁊ alijs: ⁊ nō ita

Quare augetꝛ do lor in no- cte.

humores mouet tũ q2 debilitata:tũ q2 circa alias opa tiões occupata q2 ẽt signa causaꝝ ex pte doloris ꝛ pustulaꝝ ostẽdã:ex aliis aũt iã patebit in arbore signorũ inferi⁹ declarãda. Si dolor est acut⁹ ꝛ nõ multũ tarde eminẽs ꝛ pustule sũt parue ad citrinitatẽ tẽdẽtes vl' vl cerãtes:ꝛ in cute asperitas appareat a colera sunt. Si aũt dolor est extẽsiu⁹ paulatiẽ eueniẽs:et pustule sunt late ad albedinẽ tẽdẽtes a flegmate sunt:ꝛ si ista apparent ꝛ sunt cũ pruritu magnifico ꝛ aliqli ardore a flegmate salso sunt. Si vero ad nigredinẽ tendũt ꝛ parue ẽt sunt a melancolia dolore maxime existente pauco. Si aũt ad rubedinẽ tendũt ꝛ dolor nõ ẽ multus a sanguie fiũt ista tñ signa cõfundi repies si alia aspexeris signa qm̃ queadmodũ raro accidit corruptio i humore vno solo teste Gale. prio regiminis acutorũ ita raro repies qđ solũ appareãt signa significãtia sup̃ vnũ humorẽ solũ:q2 opꝫ oia signa in mẽte colligere:ꝛ ea cũ parãdo ad se inuicẽ cõprehẽdere:qđ magis dominaꝭ et iuxta illius humoris dominium ita curã ordinare.

Distincti na morbi ex humoribus

¶ Pronostica.

Ad hunc Morbum magis parati sunt melancolici ꝑpter similitudineꝫ iuxta Aristo. secundo de generatione in habentibus symboluꝫ facilior est transitus. ꝛ Auic. Conuersio in genere proportionali facilior est q̃ ꝯuersio in ꝯtrariũ:scđa primi ꝛ maxime illi q̃ sunt melãcolici ꝑ adustionẽ:secũdo illi q̃ sunt colerici:tertio sanguinei ꝑꝑ humoruꝫ abundãtiaꝫ minus ceteris sunt flegmatici ꝛ horũ oim magis ꝑparati sunt q̃ habent corpora rara: ꝛ adhuc oim magis illi q̃ malis humorib⁹ repleti sunt ꝛ q̃ vtũtur cibis melãcolicis sicut leguminib⁹ carnib⁹ antiqs ꝛ hmõi. ꝛ qñ hic morb⁹ ẽ recẽs est curabilis. cuꝫ aũt antiquaꝭ difficilioris est cure ꝛ tanto magis quanto antiquior quoniã illa mala cõplexio cõtinue magis figitur:quare qui hunc morbum patiũtur q̃ citius possint liberari procurent. Itẽ hñtes pustulas eminentes multas et dolores paucos facilius curantur q̃ q̃ opposito mõ se

hñt: ⁊ q̄ nodos hñt q̄ gume vulgarit appellant diffi-cilius ceteris curantur. Juuenes em̄ ceteris parib9 sine adolescētes facili9 ceteris curant. Un̄ Gal. nō ē possibile illi q̄ in etate pl9 processerūt magis saluari q̄ adolescētes. ij. pronosticoꝝ: sup est modo ad curā deuēire.

¶ De cura morbi gallici. Cap. iiij.

Uram hui9 morbi per septē intētiōes ɔpleri arbitramur. Pria est vētris lēitio. Scda minoratiua euacuatio. Tertia matie digestio. Quarta ipi9 euacuatio. Quita mēbroꝝ altatio. Sexta ipoꝝ cōfortatio. Septia accñtiū correctio. Sꝫ qꝛ plus nocet error in sex reb9 nō naturalib9 q̄ sit innamētū medicinarū teste Serapiōe q̄nto practice scdo caplo: ⁊ Aui. ampli9 scire opꝫ q̄ nō oīs cōplexiōis malicia suo medicat cōtrario ⁊c. imo multotiēs suficit regiminis bonitas: ūō regimē in sex reb9 nō naturalib9 preponēdū est. Un̄ lꝫ sanis ēt debeat regimen illō appellat ɔseruatiuū. Jstō aūt curatiuū. Cū igit oīs cura sit p ɔtraria: vt Gal. iij. tegni: ⁊ Aui. iiij. primi: ⁊ hic morb9 sit valde sicc9 regimē dꝫ declīare ad hūidū: ⁊ qꝛ quo ad essentiā ei9 est calid9: qꝛ adustiuus: ⁊ q̄ ad hūores frigid9: qꝛ hūores sūt frigidi ⁊ sicci opꝫ tēpare regimē in actiuis ⁊ in passiuis facere qō decliet ad humidū: lꝫ propt aptionē ⁊ hūoꝝ subtiliatiōeꝫ ac digestiōeꝫ necessariū sit admistrat calida ipsis tñ opꝫ admiscere aliqualr frigida et ɔfortātia precipue epar ⁊ venas: q̄re sit aer i actiuis parūper declinās ad calidū. Jn passiuis aūt absolute declinet ad hūidū: sit boni odoris ⁊ cuētat9: ⁊ pōt fieri in estate artificialr hmōi sternēdo folia cāne salicis iunci vitis rosa. violas eis miscēdo laurū ⁊ res boni odoris: ⁊ oia ista irrorādo cuꝫ aq̄. Circa cibū ⁊ potū dieta nō dꝫ esse subtilis. Un̄ hypo. tenues ⁊ certe diete in diuturnis passiōib9 difficiles q̄rto prie particle: sit ergo panis nō calid9 nec pluris triū dierū hñ coctus ⁊ fermētat9. Uinū sit albū clarū mediū saporis inter dulce ⁊ ponticū cum aqua cocta debite p mixtū: aut cū aq̄ buglose boragis

Curamorbi septem intentiōibus efficitur. Error regiminis maior innamēto medicinaꝝ. Aer. Cibus. Potus. Uinum.

filiū: et hoc pcipue in declinatiōe: q2 in aliis tpib9 possent ptes materie duci ad loca dolor. Jō si ptes dolores adsint: bibat rubeū vsq3 i declinationē. Carnes sint ex capōib9 iuuenib9 carnosis: sed nō pinguib9 et ex pullis et edis et vitulis lactātib9 et agni ānnualis carnes fasianorū pdicū et auicularū paruarū l3 ocedi psit: tñ meliores sunt carnes domesticorū: q2 magis de humido pticipātes. Ex piscib9 ocedunt petrini squamosi vinētib9 i bonis aquis et ex supradictis pōt fieri ferculū vt cū lacte amigdalarū et feminū cōium et ptisana ordeacea est valde oueniēs: far ēt et hmōi. Ex herbis melior est buglosa et borago ipa: vnde versus. Borago bona q dulcia sunt tria dona. Semp virescis: et in oi tpe crescis Jnquit Borago gaudia semp ago. Jtē cōcedunt spinachie et in pcessu feniculus petrosellinū cū lactucis et spimachiis miscēdo: et ex his herbis et ipa cicorea pōt fieri salatuciū cū aceto passulato. Legumina oīa preter cicera fugiēda sunt et caules. Lacticinia omnia fugienda sunt: sed lac fortasse cōcedi posset vbi nō esset epatis inflammatio aut stomachi: vbi timeret ei9 facilis corruptio: vñ Aui. in die cura lepre. Lac est de cōuenientioribus medicinis: ergo propter cōformitatem quā h3 hic morb9 cū illo posset cōcedi. Oua cōueniunt sorbilia aut in aqua decocta. Aromata pro cōfortatione mēbrorū et in pauco vsu et precipue cinamomū cōcedi psit: iō i cibariis pōt poni talis puluis. Rc. carui anisi ameos petrosellini apii maratri bethonice cimini calamēti pulegii ysopi spicenardi pipis añ. ʒ.i. maiorane folii balsamite ozimi cardamomi galange liquiricie añ. ʒ.i. hic puluis maxie cōueniēs est hñtibus stōachū debilē et cerebrū frigidu3 letificat cor: et acuit sensus et mirabilr memoriā cōfortat. Fruct9 conueniētes sunt tēperati. Jn actiuis aut parū ad calidū declinantes et humidi cōueniūt: ergo mora matura et dulcia vua matura poma dulcia apia muscata dactilina et huiusmodi que dari dñt cocta sub prunis. Jtem conueniunt amigdale pruna damascena persica ex

Marginalia: Carnes. | Herbe. | Juuamēta tria boraginis. | Legumina. | Lacticinia. | Oua aromata. | Spēs p odimēto. | Fructus.

ſiccata ⁊ depilata īfuſa ī vino granatoꝝ muzoꝝ. Sōnꝰ Somnꝰ.
ſit tp̄atꝰ: ſup̄fluus eñ nocet iuxta Hippocratē ſomnꝰ
⁊ vigilia magis modo facta malum. Scd̄a p̄ticula affo
riſmoꝝ: minus tñ malū ē declinare ad ſup̄fluū ſomnū
q̄ ad ſup̄fluā vigiliaz: ſemp̄ tñ ſtudeas facere qd̄ ſom-
nus ſit tēp̄atꝰ: vñ Aui. tertia p̄mi cap. ix. Somnꝰ tēp̄a
tus virtutē fortē efficit. Meridianū aūt ſomnū fugiat Motus
niſi p̄ nimio dolore nō potuiſſet dormire ī nocte. Mo
tus añ cibū factꝰ eſt cōueniēs tēperatus pulſis tñ ſup̄
fluitatibꝰ p̄rie et ſcd̄e digeſtiōis: meliꝰ tñ eſt declinare
ad ſup̄fluā q̄etē q̄ ad ſup̄fluū motū: imo qñ vtiṫ medi-
cinis neceſſaria ē q̄es ⁊ io iſti empirici coguṅt ī lecto ſta
re: virtꝰ eni tūc totalr̄ attēta eſt ad morbi expulſionez. Acciden-
Uitanda eſt ira furor triſtitia timor ſolicitudo: cōfert tia animi
letari: gaudere: bene ſperare de ſalute ſua: confidere Coitus.
cum amicis ⁊ dilectis conuerſari. Coitus aūt ſit tem- Inanitio
peratꝰ ⁊ celebrata tertia digeſtiōe. Uentrē habeat lu- ⁊ repletō.
bricū ⁊ ſi nō natura arte diebꝰ īterpolatis faciēdo tale
cliſtere. ℞. folioꝝ maluaꝝ fumiterre mercurialis añ.
m. j. boraginis. m. ß. fiat decoctio de qua accipiaṫ. q. s.
⁊ addatur olei. ℥. iij. ſalis. ʒ. ij. ſtō ieiuno imponatur. Lenitio.

Pro p̄ma igitur intētione. ℞. caſſie nouiṫ
extracte electuarij lenitiui ana.
ʒ. x. ⁊ cum zuccaro fiat bolus aut diſtemperentur iſta
cuz aqua fumiterre aut aq̄ fructuū. aut potes exhibe-
re māne caſſie añ. ʒ. vj. ⁊ cum p̄dictis diſtemp̄atur p̄
diuitibꝰ vel fiat tale cliſtere. ℞. blitis mercurialis mal
ue. floꝝ camomille añ. m. j. fiat decoctio cui addaṫ iere
pigre. ʒ. vj. caſſie zuccari rubei añ. ℥. j. olei cōmunis. ℥. Minora
iij. ſalis. ʒ. ij. adminiſtretur ieiuno ſtomacho. tiuum.

Pro ſecūda intentiōe que eſt materie mino-
ratio. ℞. floꝝ violarum: floꝝ
boraginis ana. ʒ. iij. liquiricie raſ. paſſularum enucle.
añ. ʒ. ij. p̄unoꝝ ſebeſten añ. numero. v. folliculoꝝ. ſene
epithimi. añ. ʒ. j. fiat omniuz decoctio de qua accipiaṫ
quātum ſufficit ad diſtēperandū caſſie nouiter extra-
cte electuarij lenitiui añ. ℥. j. electuarij. Indi. ʒ. j. ß. vel. tā

tūdē ɔfectiōis amech fiat bol⁹ cū zucharo aut distēpe
rent oīa ꝛc. vt supra vel. ℞. pillularū fetidarū de fumo
terre ana. scru. j. fiant pillule. iij. cum melle ros. et dent
post cenam electuaria aut dentur de mane.

Digesti-
uum.

Pro tertia intētiōe que est materie digestio. ℞. syruppi de fumo terre de buglo
sa aā. ʒ. vj. aquarū cicoree endiuie lupulorꝫ aā. ℥. j. ꝛ cō
tinuet p quinqꝫ dies. Deinde detur solutiuū positū in
sequēti intētiōe: postea iterū accipiat aliū syruppum:
vt grā exēpli. Recipe syruppi de sticados. ℥. j. de fumo
terre. ℥. ß. aquarū boraginis lupulorū ꝛ endiuie aā. ℥. j.
trāsactis aūt sex diebus aut septē det iterū solutiuū: ꝛ
postea iterū accipiat syruppū adhuc fortiorē puta de
epithimo cū aquis feniculi petrosellini ꝛc. ꝛ si infirm⁹
fastidit cū syruppis fiat talis decoctio. ℞. radicū apij
feniculi petrocellini buglose brusci sparagi ab eis ex-
tracto medullo ligneo capillorꝫ veneris florū boragi-
nis ꝛ mellisse epithimi polipodij thimi passularꝫ aā. p
tes equales fiat decoctio ꝛ colet ꝛ addito pauco aceti
ꝛ modico zuchari iterū vna bullitiōe bulliat et de ipsa
accipiat patiēs ciatū vnū mō ꝛ ordine calidā vt supra
et si de hac decoctiōe iam fastidit infirmus dent tales
aque cū zucharo. ℞. aquarū scolopēdrie feniculi bu-
glose boraginis fumiterre aā. ℥. j. cuꝫ modico zuchari
detur vt supra. ¶ Sed quia materia est adeo rebellis
ꝙ nō pōt p intus suscepta digeri opꝫ ꝙ ad extra appli
centur que hāc materiā in digerēdo iuuāt adeo vt ꝙ̄-
tūcūqꝫ materia sit digestiōi inobediēs hoc mō digera
tur. s. applicādo p itus ꝛ p extra: nec de hoc mireris. s.
de applicatōe medicaminū ad extra ad digerēdū: qm̄
Gilbert⁹ in cura tertiane ɔposite ait opꝫ digerere ma
teriā p fomētatiōes emplastratiōes ꝛ hmōi: talis ergo
seruet ordo vt prīa ꝛ scdā die accipiat syruppū patiēs:
tertia autem die facias vngi cū vnguēto inferius de-
scribēdo oēs partes domesticas tibiarū ꝛ brachiorꝫ et
plātas pedū ꝛ palmas manuū leniter cū ꝛ parū appo
nendo de vnguēto: ꝛ hoc qn̄ vadit patiens dormitum

& de mane accipiat et suum syruppũ: ita vt in sexta die sint accepti sex syruppi & sint facte tres vnctiões: & tũc dabis medicinã solutiuã et humores qui p os expelli deberẽt ad inferiora diuertent: & sic euitabit nocumẽtum in ore. In dieb9 sũt sequẽtib9 simili mõ vtaris fortificãdo tñ aliquãtulũ digestiuũ & et vnguẽtũ ponẽdo magis de tyriaca & argẽto viuo. Potes etiã illa loca fomẽtare cũ decoctiõe mellilotí radicũ altee & similiũ: & hoc faciẽdo de mane: & sic erunt tria ingenia simul ad digerendum. s. syruppi vnctiones & fomentationes.

¶ Sequitur mõ descriptio vnguẽti. ℞. butiri. ℥. iij. assungie porci medie inter recentem & antiquã lib. j. tyriace etatis decẽ annorũ. ℥. j. ß. mitridati. ℥. j. argẽti viui. ℥. ij. ß. litargiri auri salis cõis añ. ℥. j. fiat vnguẽtum ex istis incorporãdo tñ de aq̃ fumiterre & scabiose q̃ntuz poterit incorporari: & hoc vnguẽtũ est propria medicina huius morbi: & vltimũ & maius secretuz qd esse possit circa ea que exterius applicantur: de his autem que interius applicãtur principalius & maius isto est aqua distilationis tyriace vt videbitur.

Syruppi Unctiones fomentationes. vnguẽtũ.

Pro quarta intẽtiõe q̃ est ipsius materie digeste euacuatio. In forma potabili primo. ℞. electuarij lenitiui cassie nouiter extracte añ. ʒ. iij. electuarij Indi minoris cõfectiõis amech ana. ʒ. ij. cũ aqua fructuũ vel cũ decoctiõe prius dicta detur de mane dormiẽdo desup per horã: pñt et ista distemperari cũ aqua buglose & endiuie aut de fumoterre et similib9. q. s. vel loco Cassie ponẽdo mãne. ʒ. vj. pro diuitib9: vl p ipis diuitib9 det talis medicina. ℞. liquiricie ras. passularũ añ. ʒ. ij. sebestẽ nũero. iiij. florũ boraginis buglose añ. m. ß. folliculorũ sene nũero. iiij. tamarindorũ. ʒ. j. bulliãt in aq̃ buglose fumiterre añ. q. s. de q̃ decoctiõe accipiant. ℥. iij. i q̃ infundant reubarbari scru. iiij. agarici scru. ij. spice gra. iiij. stẽt per octo horas i ifusiõe & fiat expssio cui addat electuarij lenitiui. ʒ. vj. electuarij Indi minoris ɔfectiõis amech ana. ʒ. j. ß. & fiat potio que exhibeat mõ vt supra: hoc tñ grã

Quarta intentio.

exempli dcm̄ sit. Pillule ꝯuenietes sunt pillule de her modactilis. De fumoterre. Inde. Aggregatine vt gr̄a exēpli. ℞. pillular de bermodactilis ꝺ fumo terre an̄. scru.j.fetidar scrup.ij.cū syrupo de sticados fiant pillule ꝑ vna vice q̄s accipiet patiēs de mane ⁊ dormiat desup ꝑ horas tres aut q̄tuor. Oīa ista dicta gr̄a exēpli q̄n̄ tua interest s3 exigētiā ꝑticulariū variat̄ si op9 erit ista solutiua sunt accipiēda ī sexta die ꝑut dcm̄ est in ꝑcedenti intentione ⁊ eo ordine procedendum est.

Mēbrorū alteratio.

Pro quinta intētione fiat balneū siue stufa cū aq̄ dulci in qua bulliāt malua bismalua mellilotū camōilla rose lapaciū fum9 terre: ⁊ hoc dz fieri post purgatiōez ī die sequēti. Hoc eni pacto fit ꝯueniēs alteratio qr humectatio q̄ maxie requisita est: et cū incipit sudare accipiet infrascriptam aquā. ℞. radicis altee fumiterre lapacij enule. an̄. lib. ſ. ⁊ minutim icidātur ⁊ ponant̄ ī q̄tuor libris vini malnatici ad remolliēdū ꝑ vnā diē ⁊ vnā noctē postea addat̄ tyriace etatis decē ānor aut plus. ℥.j.ſ. ⁊ ponat̄ in alābico ⁊ distillet̄ aq̄ de qua accipiātur. ℥.iij.cū. ℥.ij. aq̄ buglose in pricipio vt dictū ē ⁊ ista stufa reiteret̄ oib9 sex diebus trāsactis aut septē bibendo istaz aquā que est optima ⁊ singularis: ⁊ in hoc morbo magnū secretum ⁊ vltimuz est cauterium.

Pro sexta intētione que est membrorum confortatio. ℞. letificantis Gale. ℥.iij. diamusci dulcis. ʒ.vj. aromatici gariofil. ʒ.ſ. electuarij regum. ʒ.j. conserue bug. citoniorū boraginis an̄. ℥.j. syruppi de pomis. q.s. fiat electuariū de quo accipiantur de mane. ʒ.ij. vel coclear vnū. Item. ℞. tyriace andromachi habētis etatem annor decē ad minus. ℥.j. mitridati. ℥.ſ. seminis citri boliarmeni an̄. ʒ.j. incorporent̄ oīa vltimata cōtrictione: ⁊ cū aq̄ ros. muscata fiat electuarium de quo accipiat ad q̄ntitatez auellane vel ʒ.j. Itē ꝑt fieri talis confectio ad restituendū si debilis valde fuerit vt sepe accidit. ℞. amigdalar dulciū auellanarū an̄. ℥.j. fisticorū. ℥.ſ. seminū communiū frigido

Restauranda.

rū.ʒ.vj.zuccari fini penidiorū pulpe caponis aā.℥.iij. cum aq̄ rosata fiat confectio in morsellis. Itez ad hoc valent epithimata sacculi cordiales ꝛ huiusmodi que narrare prolixum esset nimis.

Pro septima intentione que est accñtium correctio pro doloribus si nimiū ꝛ intollerabiliter infestauerint. ℞.radicis liliȷ̈ seminis iusquiami aā.ʒ.iij.ceruse.℥.j.medulle cerui ꝛ vituli aā.℥.ij.olei antiqui.ꝛ cere.q.s.ꝛ fiat vnguētū cum quo liniat̄ locus doloris: aut pōt poni modicū opij si vltima necessitas fuerit: ꝛ qm̄ ista narcotica nō debēt applicari nisi vrgēte maxia necessitate dicēte Aui.xvj. tertū. In narcoticis timor ꝛ Mes. si excusare potes nō propinare meli⁹ est dimittant̄ pro posse ꝛ prius tētent̄ anodina ꝛ vere sedātia sicut anetū camomilla mellilotum altea vitellum oui lac maxime humanum ꝛ hmōi. — Pro doloribus.

¶ Pro pustulis vtere p̄dicto vnguento vel. ℞.terbētine piguedis hirci aā.ʒ.j.ceruse litargiri auri aluminis vsti ana.℥.ſ.olei laurini.℥.ij cere.q.s.fiat vnguentum pro pustulis vlcerosis fistulis ꝛ cācro. ℞.nitri fuliginis litargiri tartari cocti sub cineribus in frōdib⁹ caulium auripigmēti pipis olibani vitelloꝝ ouoꝝ aā.℥.iij. radicis enule lapaci acuti i forti lixiuio cocti aā.ʒ.ij.succi fumiterre succi lapaci acuti et absinthij celidonie enule fabe grece abrotani de oībus his succis aā.℥.iij.hellebori albi saponis sarraceni sulphuris viui an.ʒ.ſ.oēs succi bulliāt depurētur ꝛ colentur ꝛ postea radices lapacij enule trite ponantur: deinde sapo postea puluis specierū: ꝛ tūc adde olei cōmunis assungie porci ꝛ cere aā.ʒ.ij.argenti viui cuz assungia extincti.ʒ.j.ꝛ fiat vnguentuz qd̄ erit mirabile ad supradicta — Pro pustulis. — Pro pustulis et cācro.

Pro gumis vel nodis accipe radices altee et in vino albo coque ꝛ cum assungia galline tere et superpone. Item. ℞.mucilaginis seminis lini mucilaginis altee aā.ʒ.ij.olei de spica amigdalarū dulciū camomille aā.ʒ.ſ.butiri.℥.j.gumi arabici dragganti aā.ʒ.j.cū cera fiat vnguentum ad mollificādum ꝛ resoluendūz mirabile — Pro nodis.

Ad idē vz cerotū de mucillaginib⁹ ysop⁹ hūida ꝛ silia
Jtē ad oīa ista vz vnguētū qd̄ solet fieri ad scabiez vt.
℞.terbentine bn̄ lote.ʒ.iiij.butiri loti.ʒ.ij.salis.ʒ.j.suc
ci citrāgulorum vitellorū ouorum an̄.numero.iij.olei rosa.
ʒ.j.misceant̄ oīa simul ꝛ fiat vnguētū.Multa alia pos
sez hic ꝯueniētia scribere:sz qꝛ remoto morbo ꝑncipa
li ista oīa facillime remouent̄ ista sufficiāt.Sz pro no
cumēto oris si acciderit.℞.rosarum albarum ꝛ rubearum an̄.
m.ß.camomille saluie an̄.m.j.bulliāt in vino albo ꝛ co
letur cui colature addat̄ aluminis vsti.ʒ.ij.diamoron
mellis ros.colati an̄.ʒ.ß.vini granatorū.ʒ.ij.misceant̄
ꝛ lauet̄ os sepe in die ꝛ dz eē vinū vna enguistara ꝛ me
dia ꝛ loco vini p̄t poni aqua plātagis solatri et scabio
se vł semperuiue ꝛ pōt addi in decoctiōe cāphore gra.
v.vł filonij.ʒ.ß.pl⁹ aut min⁹ ſm doloris exigentiā:sz vt
dictū ē ab istis cauēduz est narcoticis.Jtē valēt frusta
cucurbite viridia in ore retēta:valet etiā lauare os cū
lacte miscēdo cū eo aquā nenufaris ꝛ solatri:et multa
alia hic ponere possez:sz qꝛ in ore nō accidet nocumē
tum si bn̄ et iuxta p̄dicta operatus fueris satis dictuz
sit.Superest modo de modo euitandi morbum loqui.

Pro no-
cumento
oris.

¶ De cautela in euitando morbum Gallicū. Cap.v.

Qui Gallicuz morbū euitare procurāt:in
primis a delictis caueāt.Un̄ dici solet ꝓ
pter pctā veniūt aduersa:ꝛ maxie a pctō
luxurie cauere dz:nā dicit̄ Job tertio:lu
xuria ignis est vsqꝫ ad ꝯsumptionē deuo
rans:et spūales medici dicūt ꝙ diuerse
egritudines veniūt ꝓpter diuersa pctā vt febris quo
tidiana ꝓpter pctm̄ superbie:podagra ꝓpter pigritiā
lepra ꝓpter luxuriā ꝛ sic de alijs.Cū ergo iste morbus
lepre assimilat̄ luxurie attribuēdus est.Sed qꝛ hec ad
alium medicū pertinēt satis dictū sit.Dicamus ergo
ꝙ nostra interest.s.vt caueat.hō a nimia conuersatiōe
cum infectis ꝛ precipue a côitu cuz infecta muliere:est
enim hic morbus contagiosus:vnde Auicenna secun
da primi in completo sermone in egritudinib⁹ sic ait

De egritudinibus.

¶ De egritudinib9: q̃dã est q̃ ab vno ad aliud transit sicut lepra scabies variole ꝛ febres pestilentiales etiã apata putrida: cũ ergo hec egritudo: aut lepre: aut scabiei cõformatur cõtagiosam dicere cõuenit. ¶ Itẽ cauendũ est ab his q̃ humores malos generant ꝛ precipue que multiplicãt humorẽ melancolicũ: vt ostẽsum fuit in regimine ꝑ sex res nõ naturales: ꝛ si cõtingat ꝙ accidat nocumẽtũ in virga ꝓpter coitũ: statim remediandũ est cũ sequẽti lauãda. ℞ Recipe roris marini sal uie camomille añ. m. ß. bulliãt in vino albo cui postea facta colatura addatur vini granatorum. ℥. ij. mellis rosati. ℥. ß. madefiat virga seu loc9 nocit9 cũ hac decoctione: postea aspergat desuper talis puluis. ℞ Recipe litargiri auri ceruse yreos tucie nucuz cipressi añ. ʒ. j. puluerizẽtur optime ꝛ post lauandã ponatur: et si hic puluis erit nimis fortis: addatur thuris masticis mirrhe añ. ʒ. j. pro maiori tñ securitate cũ coitũ perfecerit hõ vel mulier se optime abstergat circa pudibũda cuz camisia aut alio pãno lineo mũdo: ꝛ caueat a pannis ipsarũ mulierũ: qm̃ infecti sunt: ꝛ postq̃ ita fecerit pro maiori adhuc securitate abluet locuz cuz aqua calida aut vino albo: cauẽdũ em̃ est ab aqua frigida: qm̃ ipsa materiaz cõpingit vnde in fricatione coitus adheret aliqua limositas siue humiditas in virga q̃ est cã infectionis virge ꝛ corporis: igit bonũ erit hoc vti regimine vt remoueatur illa infectio seu sordicies.

Cõtagiosa egritudo.

Balneũ ꝑ virga.

Puluis.

¶ De solutione difficultatuz que moueri possunt circa hunc morbum. Cap. vj.

Clarificatio si queratur quare hic morbus incipit a pudibũdis: dicũt q̃dã inepti ꝙ iõ est: qꝛ ibi magis abundãt humores corruptioni parati: sed contra si hec rõ esset sufficiens oẽs fere egritudines ibi haberẽt initiũ: iõ dicat ꝙ inter mẽbra illa ꝛ morbi qualitatẽ talis est ꝯformitas: ꝛ hoc merito talis influxus: nõ em̃ quodlibꝫ agit in quodlibet: sed determinatũ in determinatũ ꝑ physicorꝫ. j. sic

Prima.

hic morbus apt9 est primo recipi in virga ꝛ deinde in collo capite ꝛ humeris ꝛ nō i aliis locis: vñ ille influx9 qui fuit illis ꝑtibus capiti ꝛ virge inimicabatur. Et si queraᵗ quare termiaᵗ ꝑ os? Respōdetur ꝙ hoc est merito argēti viui a sua ꝓprietate hoc faciēs. s. trahendo hūores ꝟsus illas ꝑtes. Aut meli9 ꝙ argētuȝ viuū sua caliditate hūores subtiliat ꝛ calefacit ꝛ hoc mō aptos reddit vt ꝑ supiora eos natura expellat vñ Paul9 ponit ipsuȝ calidū ꝛ humidū in quarto: cui magis adhereo ꝙ̄ Aui. qui ponit frigidū in scdo. ¶ Et si queratur quare os fetet? dicendum qđ hoc est ab argento viuo cuius proprietas est vt faciat fetere os fumus eius vt Aui. scdo canone cap. suo: et ab eo etiam prouenit dolor capitis ꝛ nocumētū in ore vt ex natura sua colligitur accedit ad hoc humor qui est adust9 putrid9 ꝛ malus qui hȝ facere eadē accidētia idō nimirū si tant9 dolor quare summū remediū est vt cū incipit humor expelli ꝑ os diuertaᵗ cū medicinis ꝑ superius ꝛ inferius exhibitis ad partes inferiores. ¶ Et si queratur quare aliqui quātūcūqȝ parati ad egritudines melancolicas merito cōplexionis et mali regiminis et coūtes cū istis infectis non inficiūtur? dico ꝙ hoc fortasse est qꝛ eorū corpa sunt magis densa ꝛ ex consequenti difficulter impressionē recipiētia magis ꝙ̄ cetera aut merito ꝓprietatis indiuidualis que diuersa in diuersis reperitur: vt Aui. prima primi. Et si queraᵗ quare argentū viuū iuuat magis ꝙ̄ cetere medicine preter distillationē tyriacalē superi9 descriptā? Dicēdū hoc esse a proprietate aut meli9 a qualitate manifesta qꝛ calidū ꝛ humidū in vltimo ꝛ morb9 frigidus ꝛ sicc9: qđ aūt sit morb9 frigidus ꝛ siccus persuadeᵗ: primo qꝛ saturninus vt ostensuȝ est: scdo qꝛ cōpertuȝ est humida iuuamētū prestare ꝛ calida. Itē qꝛ similitudinē hȝ cuȝ lepra q̄ est morb9 frigidus ꝛ siccus ꝛ cū aliis melācolicis morbis. Itē qꝛ egritudo longa. vñ Aui. prima tertii tractatu scdo ca. vltimo. Egritudo cui9 tēpus prolongatū est: est frigida ſm oēm dispositionē. Et cōfirmaᵗ

Secūda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

qꝛ raro videmꝰ istā materiā putrefieri ⁊ causare febrē
vñ Gale. nullius rei ꝓprietas ē vt putresiat ex frigido
neqꝫ ex sicco. scđ o de ꝯplexiōibꝰ: quare dicēdū est hoc
esse ꝓpterea qꝛ frigida ⁊ sicca egritudo. ¶ Et si q̄ratur Sexta.
q̄re sepe accidit vt remedia aliq̄ videātur in principio
ꝯferre: sꝫ postq̄ꝫ ꝯtinuant' nō ꝑseuerat iuuamētū: Dicē
duꝫ hoc esse duplici de cā quarū vna est ex ꝑte nature
alia ex ꝑte egritudinis: ex ꝑte nature: qꝛ in ꝯtinuatio-
ne fastidit' ⁊ in renouatiōe gaudet. Alia est ex ꝑte mor-
bi qꝛ ⁊ si in principio remediū ꝯtrariet' morbo in ꝓces
su cessat ꝯtrarietas ꝓpter assuefactiōeꝫ: et iō ait Aui.
ab ipso qđ cōsuetū ē nō fit passio. q̄rta primi. Unde vi
demus aliqua aīalia in prima obuiatione esse ꝯtraria
⁊ inimica: sed postq̄ꝫ assuefit eoꝝ cōuersatio cessat illa
inimicitia: ⁊ tūc domesticant' ⁊ cessat iter ipsa actio si-
ne pugna pariter indicādū est hoc inter q̄litates esse:
⁊ si dicat' ꝯtra qꝛ agēte debite approximato ⁊ passo bñ
disposito ⁊c. de necessitate sequit' actio. Respōdet' qđ
in hoc casu bñ sequit' actio: sꝫ adeo pauca qđ nulliꝰ est
momēti. Aut dicit' qđ ꝓpter assuefactioneꝫ cessat di-
spositio in patiēte: ex quo sequit' qđ ꝑ mutatio medici
narū dūmodo nō egrediant' ꝓpositū maxie vtilitatis
est. vt Aui. allegato loco. ¶ Et si q̄rat' vtrum flobotho Septis
mia sit ꝯueniēs: dico qđ in pricipio et anteq̄ꝫ materia
sit exparsa ad loca doloris: ex quo ipsa ē in venis ⁊ san
guini mixta maxime si etiaꝫ neqꝫ fuerit exparsa ad cu-
tim ipsa est conueniens: si particularia ꝯueniūt in ꝓ-
cessu aut nō cōuenit nisi factis vel applicatis vnctiōi
bꝰ ⁊ aliȷ̈s medicaminibꝰ qm̄ cū natura tentauit expel-
lere humores adiuta a medicis ꝑmiscuit cum sangule
aliq̄d de ipsis q̄re adminꝰ vētose nō vituperantur: sed
hoc cū cautela ne humores frigidi magis incrudētur
aut calidi magis iflāment' iuxta Aui. q̄rta primi. Caue
ne egrū ad vnā duaꝝ ꝑducas rerū aut humorū coleri
coꝝ ebullitionē aut frigidoꝝ cruditatē. In hoc aūt ca-
su magis timet' cruditas q̄ꝫ ebullitio: ⁊ iō raro conue-
niēs est ⁊ expertuꝫ ē multis nocuisse potiusq̄ꝫ iuuasse. Octaua.

¶ Et si queratur dolores qui fiunt qualiter appellari debent? Dico quod vt plurimum extensiui: vnde Aui. Doloris extensiui causa est ventositas aut humor qui neruum aut musculum extendit ac si ipsum ad suas trahat extremitates secunda primi: nec verum est quod quidam existimant quod hic dolor sit frangitiuus: quia iudicant hanc materiam esse inter ossa et paniculum fundantes se in dicto Aui. Causa doloris frangitiui est aut ventositis que interponitur inter os et paniculum qui tegit ipsum: et non loquitur Aui. de paniculo immediate tegente os: quia ille insensibilis est: sed loquitur de illis qui non immediate adherent ossi sicut paniculus tegens costas aut craneum et huiusmodi: quare cum in illis locis non fiat hic dolor non debet sic appellari. ¶ Et si queratur pustule que fiunt in

Nona

hoc morbo quibus pustulis magis proportionantur? dico quod illis que vocantur asafati ab Aui. qui sic ait. Asafati est sum mabothor vlcerosarum. fen. septima quarti canonis. c. de asafati: tamen sepe accidunt pustule que alijs assimilantur: vt que assimilantur nodis fistulis cancris essere formice et alijs fere omnibus: vt considerant patet. Sed quia nomen disputatio non pertinet medico vt Aui. prima primi doctrina sexta quinto ca. in hoc sermonem prolongare non intendo: quemadmodum alij qui ignorantes essentiam morbi et causas ipsius: et ex consequenti curam non nisi de nominibus fecerunt mentionem: quorum opus quare fuerit impressum comprehendere nequeo. ¶ Et si queratur quare dolores augentur in secunda aut tertia die vnctionis? Respondetur: quod tum quia humores mouentur: tum quia subtiliantur

Decima.

in saniatione seu digestione que fit merito vnctionis iuxta affforismum secunde particule. In generatione saniei febres et dolores fiunt magis quam facta sanie: et ideo optimum et singulare secretum est: eo tunc administrare solutiuum vt antequam humor per os expellatur per deorsum euacuetur: et sic nocumentum in ore euitatur: vt ego sepius expertus sum: aut si pustulas seu plagas vlcerosas habuerit ibi attrahentia

An argentum viuum cal. vel fri.

ponantur vt humor inde euacuetur: et ab ore diuertatur ex quo infertur quod verior est opinio que dicit argentum viuum esse calidum quam que dicit esse frigidum: cum ratione ipsius humor subtilietur et ponatur in motu: vt ostenditur. ¶ Sed

cōtra ait studiosus iuuenis Uincentius Aiax Siculus.
¶ Argentū viuū causat egritudines frigidas vt epilepsiam paralesim et hmōi vt Aui.scdo cano.et aliis:ergo frigidū:qr sile nō nisi a simili generat:vt habet i physicis. ¶ Ad qd rñdetur qd verū esset si de p se causaret has egritudines:sz eas causat p accidēs.s.debilitādo cū sit contrariū cerebro et neruis rōne cōplexionis:qr calidū et humidū et naturalis cōplexio iuuat suo simili et nocetur cōtrario iuxta illud tertio tegni.calidiora calidioribus idigēt adiutoriis:quare ob debilitatē humores frigidos generāt et eos faciliter recipiunt cerebrum ipsuz dico et nerui:et sic patet clare solutio qr nō incōuenit q aliqd generet ab eo diuersum p accidens vt frigidū calidū et calidū frigidū et sic de aliis. ¶ Item quesitū fuit a qdā acutissimo iuuene frācisco de carmino vtrū argētū viuū sit cōueniēs in hac egritudine cū sm mentē oim auctorū inimicat neruis:et hec egritudo pro maiori parte est in neruis. ¶ Itē ait ipse fama quā oms famāt nō oino vana septia ethicorū:sed oēs fere dicūt argentū viuū esse cōtrariū et vnctiones propterea vituperāt:igitur et c.ad que p me responsuz fuit q argentū viuū est cōueniēs ppter rōnes superius dictas:sed ad pmū argumētū dico q lz habeat i se aliquod nocumentū:tñ postq corrigitur vt ostendit suo loco nō est tm̄ quin sit multo maius iuuamētū. ¶ Uel posset dici q iō argentū viuū est contrariū neruis:qr eius cōplexio est cōtraria cōplexioni naturali neruoruz:et ita in sanitate noceret ipsis neruis:sed qr nerui sunt discrasiati ad frigidū:et siccū:et p rrgentū viuū remouetur illa discrasia donec reuertātur ad suā eucrasiam:iō posset dici q absolute est cōueniens vnde aliqua in egritudine cōueniunt q in sanitate discōuenirent:et traherēt corpus ad lapsuz preter naturalē. Ad secūdā rōnem dico q notāter ait Aristoteles nō oino vana qr non vult q nullo mō sit vera:hz em̄ aliqd veritatis pro quāto argentū viuū vt probatū est hz aliquid nocumēti nō tñ propter hoc est prohibēduz ex to

Undecima.

to & maxime correctū: ait eñ Galen9 vndecimo de ingenio sanitatis difficilimū est inuenire aliqd auxiliorum qd nihil nocēs ꝯferat. Itē fuit quesitū ab alio quare dolores magis multiplicantur in iūcturis q̄ in aliis locis cū ex motu deberēt magis resolui: & fuit subtilis iuuenis Jacobus Roger ad qd respōsum est ꝙ magis facit vacuitas ad aggregandū q̄ motus ad resoluendum. vñ Aui. scda fen. primi Canōis. Amplitudo que est apd iūcturā est apta vt materia ad ipsam descēdat.

Duodecima.

¶ De explanatione arboris signorum. Cap. xii.

Omne signum egritudinis aut sumit a re non naturali aut a re naturali: aut a re preter naturā. A re nō naturali vt i quo aere stetit infirmus qbus cibariis q̊ potu vsus sit q̊ exercitio: q̊ sumno q̄ vigilia & sic de aliis. A re naturali vt cui9 etatis sit ifirm9: q̄lis sit ei9 cōsuetudo: q̄lis ars: q̄lis v̄t9: q̄lis ꝯplexio & hmōi. A re preter naturā triplicit ab opatione lesa q̄litate mutata ab exeunte mutato. Ab opatione lesa tripliciter: aut aiali: vitali: aut naturali. Ab aiali dupliciter motiua et sensitiua. Sensitiua dupliciter interiori & exteriori exēplū de motiua vt qualiter possit moueri scdm totū & ꝑm mēbra exēplū de sensitiua exteriori vt qualiter videat audiat olfaciat tāgat vt puta quē dolorē ꝑcipiat: quē saporē in ore sentit. Exēplū de sensitiua interiori vt quales habeat imaginatiōes quale iudiciū: qualē memoriā: qualia somnia. Exēplū de vitali vt qualē pulsum qualē anhelitū habeat de aie passionib9 in sex reb9 non naturalib9: fiat inqsitio. Si sumit a naturali opatione hoc dupliciter aut ab opatione virtutū ministrātiū: aut ministratarū. Exēplum primi vt q̄liter appetat retineat digeret attrahat atq expellat puta egeret vrinet mēstrua hēat coeat sub re nō naturali ꝯprehēdit. Exēplū de administratis vt q̄liter nutriat. & de oib9 istis opatiōib9 inuestigādo an sit diminuta an ablata an corrupta opatio. A qualitate mutata vt q̄lis sit odor anhelit9 infirmi: q̄lis sudo-

ris q̄lis vulneris vlceris aut saniei. Qualis sit ēt color ligue oculoꝝ faciei ꝛ toti9 corpis q̄lis humiditas q̄lis siccitas ꝛc. asperitas lenitas duricies mollicies ligue vētris ꝛ toti9 corpis. Ab exeunte mutato vt quante et q̄les sint supfluitates oculoꝝ nariū auriū palati. Qualis sit vomit9 ꝛ quāt9 ac ēt eructatio q̄lis itē vrina egestiones: capitis subascellaꝝ pedūq̧ sordicies ꝛ totius corpis sudor allices oscitatiōes nausea subuersio ad naturales opatiōes expulsiuas reduci pn̄t: qꝛ a natura tētāte expellere fiunt. Uñ signa sanguinis ista sunt. Signa sanguis.
A re non naturali qꝛ vs9 est regimie multiplicāte sanguinez: vt qꝛ vtit arte gaudiosa sicut cantator aut histrio: vel qꝛ vtit cibis multiplicātib9 sanguinē et potibus: vt sunt oua sorbilia testiculi galloꝝ vinū optimū ꝛ huiusmodi. A re naturali qꝛ carnos9 ꝯplexiōis sanguinee adolescens seu iuuenis ꝛ filia. A re p̄ter naturaz ꝛ primo ab opatiōe lesa grauitas in origie oculoꝝ ꝛ capitis ꝛ timpoꝝ pulsatio allices oscitatiōes nausea dormitatio multa ꝛ profunda sensuuz turbatio tarditas in cogitādo laxitudo mēbroꝝ absq̧ labore pulsus magnitudo velocitas ꝛ freq̄ntia repletio vasoꝝ siue vene siue arterie fuerit. A qualitate mutata rubedo in toto corpe ꝛ maxie in venis oculoꝝ repletio ip̄aꝝ bothor in ore. Ab exeūte mutato vrīa rubea grossa aut rubea obscura aut rubea rossea i egestionib9 nō apparet signū sputū est dulce aliq̄ñ sanguini mixtuz exit9 sanguinis p nares aliq̄ñ a gigiuis aut mēstrua vel emorroides vel per alia loca sudor fetidus sicut hirci etiaz mult9 pustule sanguinee: ꝛ his additur: qꝛ patiēs somniat se videre res rubeas sanguinē fluere natare in eo. Uñ q̄rto Coll. recitatur de Gale. qđ preceperat flebothomari quēdaz qui somniauit in dolio sanguinis balneari: alij vo nolētes iniunxerūt sibi exercitiuz ꝛ mortu9 est.

Signa colere a re non naturali quia vsus exercitio forti steterit in aere calido vsus ē cibarijs calidis et siccis coleraz multiplicantibus ꝛ cetera. A re naturali qꝛ iuuenis colericus ꝛ huiusmodi. Signa colere.

A re preter naturam et primo ab opatione lesa: qr hz infirm9 sitim multã inquietudinẽ dolorẽ in parte dextra frontis: ꝛ vehemẽtia lucis ei nocet: ꝛ qñqꝫ hz famẽ sincopalez debilitas appetit9 nausea horripilatio ad modũ puncture acuuz: furor: mordicatio vehemẽs in exitu fecuz siliter ꝛ vrine pulsus velocitas cũ duritie: ꝛ tẽsione: hic põt cõseqnẽter poni de somnijs: qr poti9 attinẽt actiõi lese: vt qr videt res citrinas igneas ꝙ facit rixas ꝛ aliqñ somniat se volare. A qualitate mutata vt citrinitas faciei ꝛ toti9 corpis oculoꝝ citrinitas sicut accidit in ictericia oris amaritudo lingue siccitas ꝛ asperitas nariũ ariditas. Ab exeũte mutato vrina rufa citrangularis ignea crocea egestiones crocee sputũ amaruz: vomitus colericus viridis vel croceus et amarus: humiditas narium et oculorum acuta ceo lerica ꝛ pauca aurium vero multa.

Signa flegmatis.

Signa flegmatis a re nõ naturali vt cibi repletio ociũ somnũ prolixitas ꝛc. A re naturali vtꝫ qr complexionis flegmatice piscator pinguis ꝛ huiusmodi. A re preter naturã ꝛ primo ab actiõe lesa paucitas sitis nisi vbi fuerit flegma salsum debilitas digestiue etiaz in tpe sanitatis oxiremia somn9 mult9 pigritia: ociositas mẽbrorũ laxitas põderositas oculoꝝ oblinio dolor ĩ posteriori pte capitis ꝟtigo scotomia cas9 appetit9: appetit9 acutoꝝ ꝛ acriũ nausea eructuatio dolor granatiu9 frigiditas ĩ capite et stõacho pcepta ei9 notabilis lesio: ibi eñ mltũ aggregat de flegmate vt Auic. decimatertia tertij. ꝛ. Mes. in de appropriatis raritas tarditas ꝛ lenitas pulsus. A qualitate mutata frigiditas percepta color alb9 in facie ꝛ corpe supflnẽs albedo lingue mollicies ei9 superflua squalliditas corpis tumor etiã faciei cũ mollicie. Ab exeunte mutato vrina alba discolorata pallearis vel subcitria egestiões flegmatice albe viscose seu mucose a q̃tre ꝛ huiusmodi sputũ viscosuz aquosum multiplicatio se ꝛ huiusmodi sputũ viscosuz aquosum multiplicatio saline nõ amare sed pontice: multitudo superfluitatis egresse p nares ꝛ palatũ: ꝛ addit somniare aq̃s nines

pluuias et hmõi q̃ ad opatiões lesas reduci possunt.

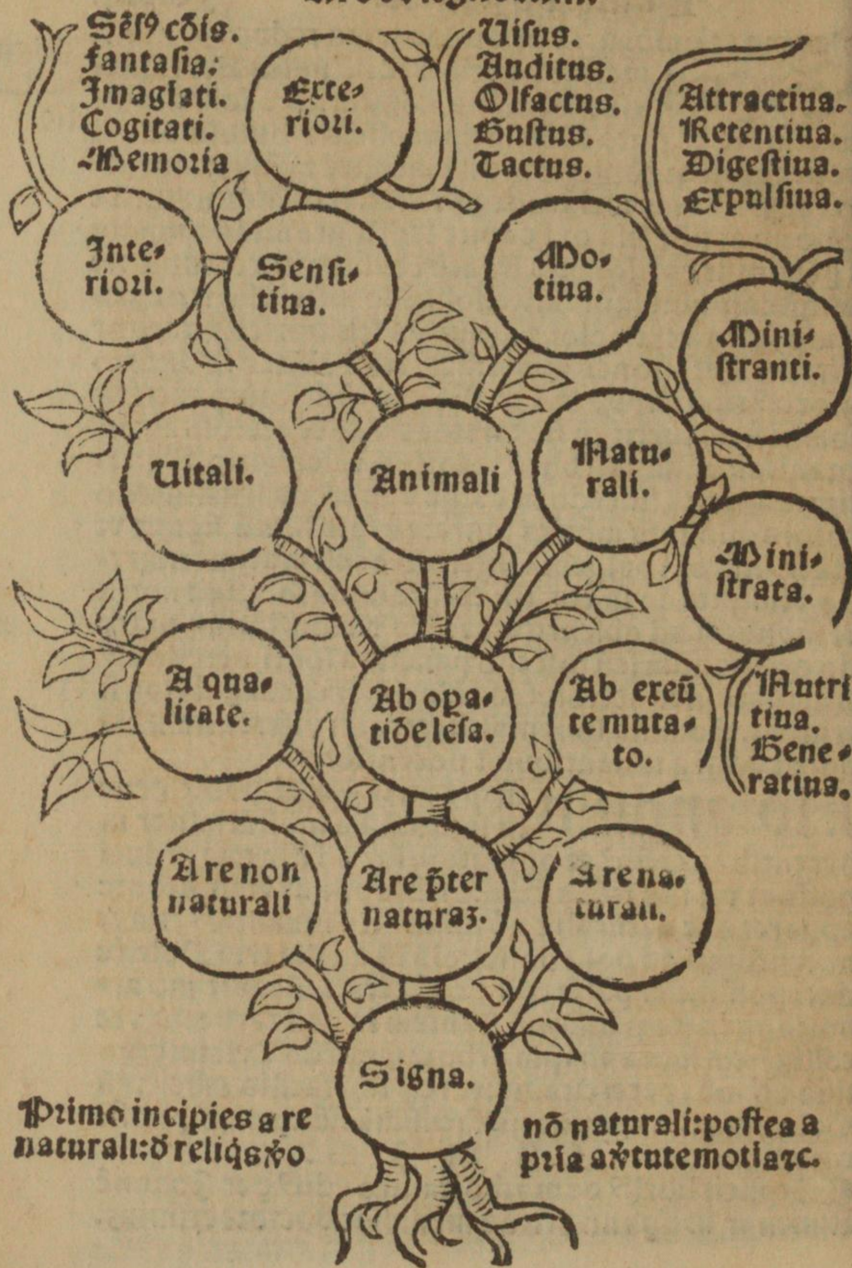
Signa melancolie

Signa melãcolie prio a re nõ naturali vt quia vsus est nimia cogitatione sollicitudine timore ꝛc. puta cibis melancolicis ꝛ huiusmodi. A re naturali qꝛ cõplexionis melãcolice ꝛ cõsuet⁹ incurrere egritudies melãcolicas ꝛ sĩlia. A re pter naturã ꝛ prio ab actiõe lesa qꝛ i capite sentiť grauitas ꝛ magis ĩ pte sinistra ardor oris stõachi desideriũ corruptũ: et aliqñ caninũ: vigilie mlťe: solitudo mlťa lesio seu egritudo splenis: vt dolor ꝛ grauitas seu duricies: taciturnitas: cogitationes multe: flet⁹ seu volũtas flẽdi: fixio aspect⁹ rugit⁹: pigritia tensio ypocũdriorũ: paucitas somni si nõ fuerit cũ flegmate acredo vľ acetositas orꝭ prauitas pulsus cũ duricie corpis extenuatio. A qualitate mutata fuscedo in corpe apparens seu nigredo corpis pilositas morfea nigra: ꝛ ẽ fortissimũ signũ vt Auer. iiij. col. ĩ palpebra inferiori oculi maxime nigredo ꝛ limpitudo in eis. Ab exeũte mutato vrina nigra vľ subnigra ad obscuritatẽ tẽdẽs viridis liuida nigredo egestionum seu fuscedo paucitas sputi acredo ei⁹ eructuationes acetose sanguis niger et coagulatus si exiuerit. Somnia sunt multũ terrorẽ inferentia. Etiã potest addi a iuuantibus ꝛ nocentibus.

Notandum tñ ꝙ ea tria q̃ Gal. ponit genera signorũ. s. a substãtialiter inherentib⁹ a casib⁹ et operationib⁹ ad ista tria reduci possunt vel ista tria ad illa: ꝛ si hic ponať vt in arbore apparet a re naturali ꝛ nõ naturali a iuuantib⁹ etiã et nocentibus qd̃ poni posset: oĩa tñ ad illa tria Gale. reduci possunt vt patet recte cõsiderãti. Sequiť mõ arbor: fingas itaqꝫ infirmũ stantem in pede arboris ꝛ te colligẽtem signa ab ipsa arbore icipiẽdo a virtute motiua ꝛ ħ mõ te exercitabis: et res tibi facilis efficiť: vñ Gale. difficilia exercitatis facillima fiũt. primo pnosticorum. F I N I S.

¶ Explicit libell⁹ de morbo gallico edit⁹ per Joannẽ Almenar Hispanũ artiũ ꝛ medicine doctorẽ eximiũ.

Arbor ſignorum.

¶Nicolai Leoniceni vincẽtini in librũ de epidemia quã Itali morbum gallicum vocant ad Illustrẽ virum Joãnẽ frãciscũ mirãdulẽsez Cõcordie comitez pfatio.

Abitam Nup ferrarie de morbo quẽ gallicuz vocant disputationẽ atq̃ a me postmodũ mandatã litteris cui magis q̃ tibi Joãnes frãcisce mirãdulensis dedicaueri: q̃ cũ supioribus dieb9 ferrarie adesses atq̃ nte diẽ ad eandẽ disputationẽ ↄstitutũ tibi ex causis rgentib9 eẽt discedẽdũ nõ parũ dolere mihi visus es eidẽ disputationi nõ posses interesse: neq̃ dissimuanter tulisti gratissimã rẽ me tibi facturũ si q̃ non potuisses presens accipere haberes absens ex meis litteris vel potius volumine ad id dedicato legẽdi facultatem. Et qm̃ nõ te latebat magne ↄtẽtionis disputationes a medicis atq̃ philosophis ↄtractatas nõ veritatis inuẽtione: sed iurgijs atq̃ clamoribus plerũq̃ terminari: illud insup a me expectare videbaris vt nõ solum quenã inter disputãtes opinio tãdez esset p vera recepta tibi significarẽ: sed mei quoq̃ iudicij calculuz inter ambigẽtes sentẽtias manifestarez. Quid plura? Ego q̃ tibi ppter tua eximia in me beneficia oia debeo sollicit9 suz facturũ me qđ optabas arduũ quidẽ op9 ac pene temerariũ nisi ipsuz excusaret obsequiuz. Ecce igitur iã tipi fidẽ promissaz exoluo quanto tardius quã tu forte cupiebas tãto maiore cũ fenore: nõ solum m̃ eã que precipue defendebatur ferrarie opinionez sed quascumq̃ alibi plurimũ vigere intellexi conatus uz p mei ingenij imbecillitate cõfutare: meaq̃ postremo loco exẽplis: rõnibus: ac nobilissimorũ medicoruz auctoritatibus cõfirmare. Multa preterea Auicenne dicta que ad propositã cõtẽplationẽ pertinebãt duximus in cõtrouersiã. Quare qui hec lecturi sunt queso boni cõsulãt: neq̃ me ppterea ipudẽtẽ aut insolẽtẽ iudicẽt q̃ ausim magni nominis auctores incessere. Fa-

cimꝰ hoc multorū veterū ac precipue Aristotelis sum
mi philosophi exēplo: q̄ tāti fecit veritatē vt ꝓ ea asse
rēda scripserit ēt cōtra preceptorē: neqꝫ vero hāc apt
te prefamur veniā q̄ hoc meū circa antiquorū scripte
examināda studiū adeo nō improbas vt in ea quā nu
per Ferrarie habuimꝰ de literis cōfabulatione mira
ri te mihi dixeris ꝙ i illo quē sūperioribꝰ ānis edidi de
medicorū erroribꝰ libro. Pliniū tā leniter perstrinxis
sem: in cuiꝰ auctoris libris tu multo plures quā qui a
me fuere notati errores aīadvertisses. Dicimꝰ ista ma
lignis atqꝫ impudentibꝰ: quorū aliter ea etiā que tac
te probāt q: tñ ipsi nō scripserūt aut invenerūt livor
ducti aperte calūniātur: aliter vero more pecudū ali
nis semꝑ vestigiis insistentiū nihil suo oīa aliorū iud
cio tribuūt: ⁊ si cui se semel auctori addixere eiꝰ auto
ritatē sine rōne / rōnē eē arbitrant. Ut cūqꝫ tñ hi de no
stris scriptis iudicaverint: quāto minorē apud ipsos
gratiam sumus habituri tanto maiorem apud ꝓbos
ac doctos speramꝰ cōsequi apud te presertim qui Jo
annis Pici patrui ꝑ oīm gradus virtutū vestigia imi
taris: quiqꝫ eā q̄ in eiꝰ intempestiva morte facta ē lite
rarum atqꝫ oīm bonarū artiū iacturaȝ ita resarcis: vt
ad te respiciētes virgilianū illō oēs vno ore ꝓnūciēt.
Uno avulso non deficit alter.
Aureus ⁊ simili frondescit virga metallo.
Tibi itaqꝫ ⁊ paucis cecinimus vobis placuisse cōten
ti reliquorū autem vel invidorȝ vel imperitorum iu
dicia contemnentes.

¶ De epidimia quā Itali morbum gallicȝ: Galli vo
Neapolitanū vocāt Nico. Leonicēi Vicetini Liber.

uos Italie advenisse morbos
prioribus seculis ignora
tos antiqua etas credidit: siquidȝ Pli
nius vir eruditissimus non modo Ita
lie: sed vniverse fere Europe lichenas
ante Claudiū principatum incognitos
fuisse testatur vigesimo sexto de historia naturali li

lo. Ego vero de alijs Europe partibus nõ plane ha-
co statutum quid sentiam. Illud pro certo affirma-
ausim multis antequã Claudi9 imperaret annis li-
chenas fuisse grecis familiares qñ Hippocrates au-
tor grec9 vetustissimus cũ multis alijs in locis: tũ pre
rtim in tertia particula Aphorismorũ in morborum
tiuorũ mẽtione lichenũ cõmeminit: vt mihi magis
at verissimile vexasse id malũ etiã Italiã quãuis for-
lõgo tẽporũ interuallo ante Claudiũ: sed nõdũ Ro
ano imperio ad exteras natiões propagato atq; iõ
min9 a grecis medicis Roma frequentata defuisse ei-
ẽ morbo nomẽ clatores: idcirco donec sine noĩe per-
itit fuisse iterim obscuriorẽ sicuti postea Claudio im
erãte iã grecis artib9 ac precipue medicina vigente
n ciuitate lichenas atq; mẽtagrã vocitãtes fecere il-
ustriorẽ. Sile quoddã nostro hoc euo accidit: iaʒ em̃
nsolite nature morb9 Italiã ⁊ multas alias regiones
nuasit. Pustule sunt a partib9 obscenis incipientes:
mox totũ corp9: atq; ipsam precipue faciẽ occupantes
preter feditatẽ magnũ insup̃ cruciatũ plerunq; afferẽ-
es. Huic tñ morbo nõdũ nostri tp̃is medici verũ no-
men imposuere: sed vulgato nomine malũ gallicũ vo-
ant q̃si ei9 ↄtagio a gallis ĩ Italiã ĩportato: aut eodẽ
pe ⁊ morbo ip̃o ⁊ gallorũ armis Italia ĩfestata. Non
defuere quidẽ: qui eũdẽ cũ illo putarint: quẽ prisci ele
phantiasim nominarũt sicuti alij morbũ Gallicũ esse
antiq̃s lichenas alij asaphati: alij prunaʒ siue carbo-
nem: alij ignẽ p̃sicũ siue sacrum existimarũt. Que qui-
dẽ ambiguitas noĩm ⁊ de re ipsa quoq; dissensio mul-
tos suspicari fecit nouã hãc esse lueʒ nunq̃ a veterib9
visaʒ: atq; iõ a nullo medico vel greco vel arabe inter
alia morborũ genera tactã. Ego sicuti neq; illis assen-
tior q̃ varias huic morbo ididere appellatiões haud
quaquã ei9 nature cõgruẽtes: ita vbi cõsidero eadem
natura preditos hoĩes sub eodẽ celo natos: sub eisdeʒ
syderib9 educatos: eisdẽ ẽt semp̃ fuisse morbis obno-
xios cogor existimare: neq; mihi põt in captum mẽtis

peruenire natã hãc repẽte labẽ noſtrã ita infeciſſe eta-
tem: vt nullã ſuperiorẽ. Qð ſi quis aliter quã ego ſen-
tiat quid tandẽ hoc eſſe dixerit: aut quã deorũ vindi-
ctam? naꝫ ſi cauſe naturales inſpiciantur millies poſt
mũdi initia eedẽ extitere. Quare ſimilẽ morbũ ex cau-

Elephantiaſin aliter apud grecos: alit apud arabes capi.

ſis ſimilib9 etiã ſuperiorib9 etatib9 cõtigiſſe parati ſu-
mus oſtendere: vbi prius illorũ opiniones qui morbũ
Gallicũ fuiſſe a priſcis elephantiaſin noĩatuꝫ ſiue q̇d
aliud a noſtra opinione diuerſuꝫ credidere cõfutaue-
rimus. Sed añꝗ diſputatiõeꝫ ipſaꝫ aggrediamur illð
in primis admonẽdũ eſt aliud morbi genus ſignifica-
ri verbo elephantiaſis in libris arabũ: aliud in libris
grecorũ: Raſis ſiquidẽ atqꝫ Aui. elephantiaſin ꝓ mor-
bo accipiũt in quo pedes ⁊ crura ſupra modũ intume-
ſcũt. Gallenus ac Paulus omneſqꝫ greci auctores in
eodẽ verbo morbũ intelligũt quẽ Aui. ⁊ medici iunio-

Galen9 ⁊ Paulus.

res lepram appellant. De primo verbi elephantiaſis
apð arabes ſignificato neminẽ ambigere arbitror: de
ſecundo apud grecos vſitato longius eſt a nobis diſ-
ſerendum: nã ſi oſtenſum fuerit nihil aliud eſſe grecis
elephantiaſin; quã morbũ illũ quẽ vulgato noĩe leprã
vocamus: tũc id quoqꝫ ꝓbatũ erit morbũ gallicũ non
eſſe elephantiaſin qñ et qui cõtrariũ ſentiũt morbum
gallicũ plurimũ a lepra diſtare cõcedũt. Ut igitur ad
rem ipſam propius accedamus elephantiaſin apud

Elephantiaſis q̇d ditas.

grecos eſſe apud arabes ⁊ iuniores medicos leprã ita
demonſtratur. Elephantiaſis auctore Paulo eginita
eſt cancer totũ occupãs corpus: vnde idẽ Paulus in-
quit. Si cancer vnũ tm̃ morbum infeſtans: tñ ſc̃m ſen-
tentiaꝫ Hippocratis inſanabilis eſt quãto magis ele
phas qui cancer quidã eſt vniuerſalis oẽm curationẽ
ſuperabit? Eandẽ ſententiã ſcribit li. iiij. Aui. his ver-
bis. Et cũ. cancer qui eſt lepra membri vnius ſit de il-
lis quibus nõ eſt ſanatio quid dicemus de lepra que

Auicẽna.

eſt cancer totius corporis. Ideꝫ dixerat Aui. circa ini-
tia eius capitis in quo agit de lepra ꝙ vcꝫ lepra eſt ſi-
cuti cancer cõis toti corpori. Sed ⁊ eorũdeꝫ humoruꝫ

tio generari elephantiasin Paulus censet ⁊ Aui.le-
tam: ⁊ queadmodū Paulus minus malā elephantia
s spēm statuit que ex quadā veluti fece sanguinis su
erassata ortū3 h3 alterā que a flaua bile eque retorri
a fit deteriorē: sic ⁊ de duab9 lepre speciebus quarū al-
eram itidē ex fece sanguis altera ex flaua bile in atrā
pter assationē cōuersa generat Aui. decernit. Neq3
ero aliā Paulus elephātiasi aliā lepre Aui. adhibet
urationē. Neq3 etiā Galen9 scribens de elephantiasi
cūdo libro artis curatiue ad Glauconē minus quā
aulus cū Aui. scribēte de lepra cōcordat: immo vo
ia illa Aui. verba: qd lepra multiplicatur in Alexan-
ria ppter caliditatē aeris ⁊ malitiā cibi et ei9 essen-
iam ex gn̄e pisciū ⁊ carne salita ⁊ carne grossa ⁊ carni
us asinorū ⁊ lētib9 (liceat eīm mihi ipsius Aui. verba
uānis barbare scripta maioris tn̄ fidei gratia refer-
e) oīa inquā hec Aui. verba sunt ex Galeno de elephā
iasi eo quo nup dixim9 libro loquēte translata. Quid
d nisi Galen9 p elephātiasin morbū quē dixim9 intel
exerit illud sequet absurdū: Galenū medicorū facile
rincipē qui tot de medicina volumina tam accurate
am copiose conscripsit: nullam de eo morbo qui reli-
uos omnes magnitudine superat quem nos vulgo
epram appellamus in suis libris fecisse mentionem
aleni autem libros intelligo quos idē auctor in pro
ria lingua scriptos reliquit: nam in his quos vel ex
reca vel arabica lingua trāslatos habemus plurima
st in hoc verbo lepra ambiguitas: quoniam aliquan
o translator vbi elephantiasin in greco Galeni Co-
ice scriptum inuenit lepram est interpretatus: vbi ve-
o lepram nihil immutauit: sed eodem vsus est verbo
um tamen apud grecos auctores alius morbus sit le
ra alius elephantiasis. Lepra enim (vt inquid Gale-
us in libro de tumoribus contra naturam) passio so
i9 cutis ē: qd de elephantiasi dici nō pōt cū in eo mor
o q̄ elephātiasis a grecis noīat non mō cutis: s3 car-
es ēt atq3 ossa: vt Celsus quoq3 testat plerūq3 vitiet.

Quod si quis pertinaciter tueri velit eundē esse morbuz quē greci leprā atq3 arabes itidē nominēt: videat quid ipsum cōcedere oporteat: hoc.s. esum viperarum quo nullū esse prestātius remediū aduersus leprā medici oēs vno ore cōsentiūt: quodq3 inter nobilia medicamenta cōtra leprā Auicenna numerat non mō non sanare id malū: sed insuper generare. Galen9 eṁ. lib. xi. de simplici medicina duoruz meminit elephantiasi morbo laborantiū: qui ex esu carniū viperinarū in lepram inciderūt: quare necessariū est dicere alium esse morbū q̄ a Galeno ꝛ ceteris grecis lepra vocetur: aliū qui ab Aui. ac medicis iunioribus eodē noīe nūcupetur. Quid lepra nomē significet apud arabes et medicos iuniores qui arabuz doctrinā magna ex parte sequuntur nemo nisi hebes: atq3 omnino obtusus ignorat: quid vero apud grecos siue latinos veteres grecos imitātes multi etiā nesciūt eruditi: vnde data est errori occasio: vt diuersarum linguarū significata distinguere nescientes: vel elephantiasim nō esse lepraz de quo scribit Aui. vel nō simpliciter lepraz: sed quandam lepre speciem existimauerint. Nos vero elephantiasim idē esse q̄ lepra de qua agit Aui. atq3 ab altero morbo diuersaz quē Gale. leprā nominat existimam9 idq3 videmur multis rōnib9 ex ipsius morbi sumptis essentia demōstrasse. Age ṽo ēt ex vi noim quib9 idem morb9 nūcupaṫ argumētemur: neq3 eṁ tm̄ elephātiasi: sed preterea satyriasis apud grecos noiatur: lz verbum satyriasis pro priapismo qn̄q3 apud eosdem grecos accipiatur. Nomē aūt elephantiasis tractū est a similitudine elephantis: qm̄ (vt inquit Gale. sexto de causis accidentiū) qui hoc morbo laborant carnē habent nigrā ꝛ tuberibus plenā: qualis est cutis elephātum. Nōnulli elephantiasim ob morbi magnitudinē qui nulli fere remedio succūbit dictā existimant. Quidā ob id qḋ sicut elephas pre ceteris aīalibus diutissime viuit: ita hic humor lōgissim9 est: q̄ quidē oēs proprietates nulli aliȷ̄ morbo magis ꝯueniūt q̄ȝ illi quem

Leprā aliud significaṫ apḋ Grecos: aliḋ apḋ medicos iuniores

Uñ tractū sit nomen elephantiasis.

nos vulgo

nos vulgo leprã nõiamus. Sed ⁊ satyriasis idẽ morb9 a grecis vocat: qm̃ eo affecti faciem similẽ satyris hñt nasum simum crassa labra aures leuigatas: vt scribit Gale. libro scd̃o de causis morbo℞ ac preterea alio libro qui de tumoribus cõtra naturã inscribit: quo etiã in loco aspectu horribiles ⁊ male olẽtes satyriasim patientes ostendit que oẽs note morbũ illum quẽ leprã vulgo dicim9 minimo min9 ante oculos ponũt. Quãquam vero efficacib9 rationibus tũ ex morbi essentia atq̃ appellatione tum etiã ex sensu sumptis ꝓbanerim9 nihil aliud esse elephãtiasin apud grecos quam morbũ quẽ arabes nominãt leprã siue quid aliud qd̃ ipsis leprã significet idẽ tñ arabes vt antea admonuimus per elephãtiasin nõ eundẽ quẽ greci morbũ sed crurũ potius ac pedũ tumorẽ immodicũ intelligunt qd̃ facile est ipsis permittendũ: quãdoquidẽ vt sepe Gale. precipit nõ est de nominib9 a medicis litigãdũ nisi idẽ autores nõ solũ nomina sed res ipsas quoq̃ cõfunderẽt cũ videat Aui. libro tertio vbi agit de elephãtiasi sumpta pro tumore pedũ nõnulla dicere que etiã Galenus de elephãtiasi in eo accepta quo greci capiũt significatu libro siquidem qui de nigra colera apud latinos inscribit. Galenus inquit ex eodẽ fieri humore elephãtiasin atq̃ varices qui quidẽ humor primũ rubidus apparet deinde nigrescit. Idẽ de sua elephãtiasi refert Auicẽna ⁊ sicuti Galenus ac Paulus elephantiasin ad rubidũ colorẽ declinantem minus malam arbitrãtur ita auicẽna subrubrã elephãtiasin nigra censet esse incolumiorẽ: ⁊q2 Dioscorides scribit cedreã hoc est gumi illud ex credo arbore fluẽs quod arabes vocant alchitram licet Simon Genuẽsis id verbum arabicum picem liquidam latine interpretetur quia inquam Dioscorides autor est cedreã iuuare elephãtiacos: si ligatur aut inungat post modũ Auicẽna de eodem remedio contra elephãtiasin: hoc est tumorẽ (sic eñ ipse id verbũ accipit) crurũ vel pedũ ita scribit dicit qd̃ alchitran ꝯfert inuiscatũ ⁊ li-

Satyriasis ⁊ vnde dicta sit.

Cõfusio arabũ in morbo q̃ elephantiasis nominatur.

Auicẽna.

Cedrea.

Simonẽ male alchitrã picẽ liquidã interpretari.

Rasis. nitũ. Rasis quoq; qui elephantiasin in eodẽ quo Auicẽna accipit significatu: nã & in Almãsore & in diuisionib⁹ seorsuz de lepra & separatim de elephãtia si tanq̃ de morbis differẽtib⁹ tractat: idez tñ auctor libro duodecimo Continẽtis in quo agit de crurũ vitijs quib⁹ annũerat elephãtẽ de vitio elephãtis plurima scribit que etiã Galenus varijs in locis de elephantiasi imo vero Rasis ipse Galenũ allegat in libro de cholera nigra ita scribẽtẽ. Uitiuz elephãtis & varices fiũt ex humore nigro qđ nisi fuerit cũ eis caliditas nõ erũt intẽ se malicie ex vehemẽti quoq; declinatione ad cholerã nigrã purã fit vitiũ elephãtis. Similẽ fere sententiaz vt antea ex parte notauim⁹ scripsit Auicẽna libro tertio capite illo quo vna de elephãtiasi ac de varicibus agit q̃ quidẽ Auicẽna partim Galenũ partim Rasim in eodẽ capite videt̃ imitatus. Multa aũt remedia q̃ greci tradũt ꝯtra elephãtiasin pro lepra sumptã scribit Rasis libro quẽ dixim⁹ ꝯtra vitium elephãtis vbi
Celsus. de pedũ aut crurũ vitijs tãtũ dixerit veluti ex Galeni auctoritate plãtaginez quã ẽt Celsus ad elephãtiasin ꝑcipue ꝯmẽdat. Ex Dioscoridis itidez auctoritate ad vitiũ elephãtis laudat Rasis fel hircinũ atq; menstrũ. Longũ esset si multa alia vellẽ enarrare que greci atq; arabes quamuis de morbi essentia differẽtes de elephãtiasi tñ similit tradiderũt. Qđ siquis forte tam Auicẽnam quã etiã Rasim ea ratiõe tueat̃ qđ crurum pedũ ve tumore quẽ elephãtiasin noiarunt nõ lepram sed tñ lepre principiũ indicauerit: atq; ideo diuersis noibus alio.s. lepram alio lepre principiuz nuncupare voluerint vt morbi in sua tempora diuisionem nõ improbamus ita illos duas eiusdez morbi partes nõ debuisse diuersas facere species vel etiam genera omnino cõtendim⁹: quod maxime fecisse videtur Auicẽna qui de elephãtiasi libro tertio de lepra xo egit in q̃rto tãto scilz interuallo vt videat̃ elephãtiasin distinctuz omnino gen⁹ a lepra putauisse cũ presertim idez Auicenna elephantiasin nõ vti Galenus inter figure mor

Auicẽnã ponere elephantiasin int̃ morbos.

bos: sed quantitatis potius libro primo collocauerit. Et hec quidem de prima opinione lõgius forte quam decuit: qz tamen est in ipsa precipue Ferrarie disputatum nos hoc in loco abundantius disseruimus.

quantitatis. Galenuz vero figure. Lepram.

Iam ad alterã opinionẽ que morbũ Gallicũ esse lichenas asserit confutandũ veniamus. Hãc opinionẽ eẽ falsam ita colligit. Lichen est morbus ille qui latine dicitur ĩpetigo vulgo aũt volatica. Morb9 gallic9 nõ est impetigo siue volatica. igit morbus gallicus non est lichen. Qđ morb9 gallic9 nõ sit ĩpetigo siue volatica: q̃ fuit nr̃i syllogismi mior propositio taz ĩperiti q̃ etiã periti ipso sensu mõstrãte nouerũt. Quare id solum ostẽdere opz qđ malũ greci Lichena vocãt nos latino vocabulo impetiginẽ noiare et q̄ docti impetiginẽ vulgus volaticaz nũcupare Qui vero possum9 meli9 ista pbare q̃ Cassij felicis auctoritate: cui9 auctoris hec sunt q̃ a Simone gennensi allegant verba. Impetigo greci lichenas dicũt latini zemas nascunt ex melãcolico humore rotũdo schemate in supficie cutis cũ ingẽti pruritu: quis nõ videat his vbis morbũ quẽ vulgato noie volaticã vocitam9 designari? Plures quoq̃ medici iuniores in quorũ nume ro Nicholaus est atque etiaz Gentilis siue quicũq̃ is est cui9 expositiões in Fen septimã libri quarti Auicẽne habent impresse sentire vident impetiginẽ esse volaticaz: et allegant alios idem sentientes: quamuis videatur Rasis vigesimo quinto Continẽtis putauisse impetiginem esse tineam siccã: de qua opinione post ea dicetur. Eundem vero morbũ esse apud latinos impetiginem qui sit lichen apud grecos preter Cassij felicis auctoritatẽ etiã ratione probatur. Que eñ remedia Galenus et Paulus omnesq̃ greci auctores cõtra lichinas notauere eadẽ fere cõtra ĩpetiginẽ a Quinto Serenio. Rasi atq̃ Auicenna scribunt: neq̃ hi arabes auctores alit generari impetiginẽ quã greci lichenas docuerunt. Sunt autem lichenes et lepra (si lepram eo

Lichena apud grecos esse morbum qui a latinis impetigo nomiat vulgo aũt volatica dicitur. Cassius felix.

modo quo ante a grecis capi docuim⁹ intelligamus)
solius cutis passiones. Peior tñ est lepra quam liche-
nes: nam (vt Paulus ⁊ galen⁹ testanꝉ) lichenes si diu
perseuerauerint tandẽ in leprã cõuertũtur: maior em̃
est cutis feditas ⁊ desquamatio in lepra: q̃ in licheni-
bus. Tantã tñ habẽt lichenes et lepra nature cogna-
tionẽ vt credere possim hos duos morbos apd̓ diuer-
sos autores inuicẽ nomia mutuari: nam que de impe-
tigine scribit Celsus ea potius lepre ꝯueniunt. Videꝉ
em̃ idẽ Celsus sicuti leprã impetiginẽ ita lichenas: pa
pulas latine noiasse: qd̓ ex quãplurimis q̃ aliȷ̈ de liche
nib⁹ ipse de papulis retulit colligere possumus. Quẽ-
admoduꝫ em̃ a Cassio felice scribiꝉ lichenas nasci ro-
tundo schemate. i. figura in superficie cutis cũ ingenti
pruritu ⁊ asperitate atq̃ vbi id malũ serpere cepit ser-
piginẽ dici ita ⁊ Celsus ait alterũ papularꝫ genus per
minimas pustulas cuti exasperare: rodere: ⁊ eandẽ ser
pere atq̃ vt id vitium rotundum incipit ita in orbem
procedere et quod greci dicunt ex lichenibus diutur-
nis fieri lepram. Celsus de quadam specie papularum
idem pronunciat quod nisi cito auferatur in impeti-
ginem vertitur ⁊ sicuti greci quosdaꝫ lichenas agrius
idest feros nominant: eodẽ modo Celsus alteram pa-
pularum speciem agria idest feram ab eisdẽ grecis ap
pellari testatur. Deniq̃ qd̓ leni papule Celsus reme-
diũ precipit vt scilicet ieiuna saliua quotidie defriceꝉ
ideꝫ greci adhibẽt lichenib⁹ puerorꝫ qui quidẽ cura-
tidis mod⁹ argumento esse põt lichenas esse morbum
quẽ vulgo volaticã noiamus aduers⁹ quã nostro quo
q̃ tẽpore muliercule circa puerorꝫ mala sananda pre-
cipue solicite nullã magis presentaneã nouere medi-
cinã quã ieiunã saliuã. Sed et eodẽ Celso autore ma-

Herba muralis. ⁊ altera eiusdẽ ef-fectus q̃

ior papula murali herba cõmodissime tolliꝉ quã qui-
dẽ herbã greci vt Celsus quoq̃ libro. iȷ̈. testaꝉ parthe
nicem ⁊ perdiciuꝫ nominãt: latini vo q2 in perietinis
nasciꝉ alio nomine parietariã appellãt. vulgus ob euꝫ
quẽ in vasis) vitreis abstergẽdis exhibet vsuꝫ vitriolũ

et minus mirandū sit hanc ipsam herbā lichenas sua vi absterforia sanare. Est tñ ꝛ altera herba ipsa quoqꝫ in muris: sed maxime saxis humectis proueniens a simili vi effectuqꝫ lichen a grecis nominata: quaꝫ nostri temporis medici nescio qua ducti ratione vel vsu hepaticam vocitarūt: neqꝫ enim vsquam apud celebrem autorē vel grecū vel arabē legitur lichenem herbā hepati vtileꝫ esse: vnde pre ceteris hepatica dici meruerit. Quod vero Pādectarius scripsit ex Serapiōis atqꝫ Galeni (vt videtur) auctoritate valere hāc herbā contra splenis atqꝫ hepatis obstructiones ꝛ cōtra omneꝫ hepatis egritudinē hi quideꝫ lichenis effectus neqꝫ a Galeno neqꝫ a Serapione vsquā scripti legūtur: si vero Pandectarius illos ex sua protulit opinione min9 illi hac in parte credendū qm̄ hanc ipsaꝫ herbā quā greci lichena vocāt tāta nominū confusione obscurauit vt que tandē herba sit neqꝫ alij ex verbis eius scire liquido possint neqꝫ ipse sciuisse videatur: cum eni de lichena siue lichene egisset in litera.a. vbi eā arabice ainec latine muscū vel vsnevocari docet: postmodū in sequēti fere capite agēs de eadem herba lichene licet videatur nō animaduertere eā arabice azemalsaret inquit appellari latine vero hepaticam. Eandē vero esse hāc ipsaꝫ hepaticam cum ea quaꝫ greci lichena noīant indicant ille que Azemalsaret siue (vt Pādectarius interpretatur) hepatice a Serapiōe ex Galeni ac Dioscoridis auctoritate tribuūtur: sunt. eñ quas ijdē auctores in suis de simplici medicina libris licheni herbe subscripsere. Neqꝫ vero contentus Pandectarius ex vna herba fecisse duas: postmodum in litera.l. eandem herbā tergeminauit. De lichene siquidē sub proprio vocabulo egit ꝛ limum terre latine vocauit. Iudicēt ergo legētes quanta sit homini fides habēda qui herbā eandē mō muscū. modo hepaticā. modo limuꝫ terre latine noīat nō soluꝫ varia nomina sed rē quoqꝫ que tamen vna erat diuersas opinat9. Quod si quis lichenē herbaꝫ prodesse hepati ea ratione ꝯtendat qm̄

a grecis lichē appellatur.

Pandectarius hoc loco improbatur.

Errare Pandectarium.

de ipsa scribit Serapio ex Dioscoridis auctoritate q̄ ictericis cōfert. morb9 aūt qui icterus noīatur pluri-mū hepatis vitio oriatur is etiā Dioscoride docente discat nō intra sumptā ad vitiū ipsuz tollendū: sed extra adhibitā potius ad colorē scz naturalē ictericis restituendū herbā lichenē a medicis peritioribus cōmēdari qd v̄ba ipsa Dioscoridis aperte demōstrāt neq̄ eñ cuz melle cōfectā atq̄ comestā vt verba Serapiōis male dioscoridē interpretāris videtur innuere: sed cū melle illinitā poti9 lichenē iuuare ictericos idē Dioscorides scribit. Nō est aūt a ratiōe alienū hāc ipsam herbam que (vt inquit Galenus) plurimum valet abstergēdo sicuti lichenas ita alterā cutis in ictericis feditatem delere. Sed postquā de vera hepatica hoc in loco disputatur similis error Gentilis medici nostra quoq̄ etate celeberrimi haud quaquā est dissimulād9 qui hanc inuādi hepar prerogatiuā cuidam herbe in littoribus maris nascentis quā alij soldanam alij per diminutionem soldanellam nominant in quodam cōsilio tribuit in quo etiam herbam a pluribus soldanā vocatam scribit cachilem ab arabibus nominari: de qua itidem cachile refert Serapio ex Isaac Ebenaraz auctoritate quod debilitati hepatis confert. Sed qd tanti viri pace dicere liceat fallitur sua opinione Gentilis neq̄ eniz herba vulgo soldana seu soldanella vocata est apud arabes cachile: siquidē herba cachile folio nasturtij vel vsne describit a Serapione. Neutra aūt similitudo soldane cōuenit quā scimus habere folia hedere folijs fere similia q̄ quantū a nasturtio atq̄ vsne discrepēt indicēt illi qui hasce herbas aliquādo oculis sunt cōtemplati. Nasturtiū quidē cū sit herba hortensis vulgo agriti nominata puto omnib9 notā. Usne autem (vt inquit Serapio) est herba cali. Simō vero de cali ita scribit. Cali est plāta in littoribus maris nascens similis vermiculari pinguis et salsa. Ego hāc puto a grecis lephrion noīari licet Auctor Pandectarum antiphyllon pro telephio corrupte scripse-

Dioscorides.

Mala transatio Serapionis.

Error gētilis qui herbam vulgo soldanā vocatā putanit eē cachilē apd Serapionem.

Nasturtiū vulgo agriti Usnez eē harbā cali. grece lephrion dictam.

rit:quo etiam ductus errore vsne facit anthyllidis spe
ciem:cum tamē anthyllis alia herba sit a telephio vel
vsne. Si qua vero herba sit (vt ad propositū nostrum
reuertamur) que ob excellentē iuuandi hepar proprie
tatem noīe hepatica debeat insigniri illa profecto est
eupatoriū:que etiā inde apud grecos videt nomina-
ta qđ bona sit epati:quanquam Plinius ab eupatore
potius inuētore dictā existimat.de hac eñ scribit Ga-
lenus lib.sexto de simplici medicina.quod hepatis ob
structiōes expurgat atqꝫ insuper hepar ipm corrobo-
rat. In libro vero qui de antidotis inscribitur idē Ga
lenus ita de eadē herba ait. Affectū hepar sepius her-
ba eupatoriū efficaciter iuuit sicuti mirabolanus lie-
nem. Saxifraga autē atqꝫ Betonica renes. Non tñ
qđ ꝛ alibi monuim⁹ ad hunc effectū sumēda est herba
illa vulgaris passim in fossatis nascēs que magno no
stre etatis errore pro vera eupatorio recipit:neqꝫ eñ
illi he note ꝯueniūt quib⁹ nobis verā eupatoriū Dio-
scorides designauit. Quod si quis forte a me exigat vt
quenā sit vera eupatoriū aperiam qđ in priore libello
de Plinij ac medicorū errorib⁹ inscripto distuli mani
festare dicā tantundē quid sentiā:si prius illud qđ in
eodē libello etiā antea ostēdi:declarauero semper fuis
se aliquos in veris medicinarū nominib⁹ etiam prio-
ris seculi errores quivsqꝫ ad nostra tēpora sunt propa
gati:nā qr plures superiore quoqꝫ etate imperiti colo
re decepti metallū id quod peritiores cinabariz nomi
narunt esse draconis sanguinē crediderunt atqꝫ ideo
non cinabarim sed potius draconis sanguinē idē me
tallum nuncuparūt:nos quoqꝫ priscā seruātes cōsue-
tudinē ita vocamus:idem in herba eupatorio ꝯtingit
hāc eñ multi veteres quos Dioscorides notat puta-
runt esse verā argemoniū cum tñ hec sit ab eupatorio
diuersa qui error ad nos etiā permanauit:herba eñ
que est vera eupatoriū a pluribus credit esse Argemo
niū:atqꝫ ideo corrupto vocabulo passim Agrimonia
nominiatur. Quaz quidez rem miror a multis nō fuisse

¶ Error Pande-ctarū.

Quenam sit h̄ba he-patica.

Ga.lib. vj.de sim-plici me-dicina:et libro de antidotis.

Argemo-niū corru

pto voca bulo agri monia.

animaduersam cũ (vt alio scripsimus loco) herba eupatoriũ passim nascat̃ sic vero a dioscoride ꝛ Plinio dioscoridem imitãte describitur vt pene sub aspectuꝫ poni videat̃. Hec est Dioscoridis in eadẽ herba Descriptio eupatoriũ herba est fructicosa virgã vnam attollens rectã: lignosam: tenuem: nigrã: hirsutam: cubitalẽ: vel etiã maiorẽ folia per interualla diuise in quinꝗ maxime partes vel plures similia folijs pentaphilli vel canabis poti9 ꝛ ipsa quoq; subnigra serratim incisa per ambitum. Semẽ vero medio cauli adnascit̃ sub hirsutũ vergẽs ad inferiora ita vt exiccatũ vestib9 adherescat in qua quidẽ descriptione ea herba pingitur quã aliqui ab illa adherescẽdi natura quã fructui tribuit Dioscorides lappulã nominarũt: nos vulgo agrimoniã vocitam9. Sꝫ ꝛ alia que in eupatorio describũtur caulis.s. lignosus: nigricans hirsut9: cubitalis alqñ altitudis folia silia canabi vel pẽtaphyllo ita herbe vulgo vocat agrimonia quadrãt vt hãc esse veraꝫ eupatoriũ nemo nisi ab ortu nature cec9 nõ agnoscat: vnde etiã duplex seculi nr̃i error deprehẽditur alter ꝙ herbã a veterib9 eupatoriũ nominatam pro vera agrimonia recipimus. Alter quod pro eupatorio herbam vulgarem de qua nulla fit a priscis auctoribus mentio nulla nisi vel ratione vel auctoritate ad vsum medicine freqũter adhibemus. Sed hec quideꝫ quãuis forte a nr̃o proposito qui morbũ gallicũ potius quam herbas intendimus explanare longe aliena iuuande tamẽ mortalitatis gratia que hacten9 in veris remedijs dignoscẽdis hallucinat̃ obiter sint exarata.

Descriptio eupatorij apd dioscoridẽ: ꝛ quo noie eadẽ herba a nr̃is vocet̃ manifestatio.

Lappula vulgo agrimonia.

Jã ad ꝓpositũ reuertamur quo ꝓbare intẽdebam9: qd malũ greci lichenas dicũt a Celso papulas noiari sicuti qd ĳdẽ greci lepra dicũt a Celso etiã impetiginẽ cũcupari: hoc em̃ possit vel ex ipsoruꝫ morborum definitionibus demonstrari: nam lichen in libro qui ori iatrici idest definitiones medicinales inscribitur definitur siue liber ille Galeni fuerit vt titul9 per se fert: siue alterius nõ multuꝫ a Galeni placitis dissentiẽtis. Lichen

Morbuꝫ a grecis lichenas dictum a Celso papulas nominari.

est asperitas cutis cum magno pruritu. Lepra vero hoc pacto. Lepra est trāsmutatio cutis ad cōtrariū nature habitum cū asperitate dolore atq pruritu & squamarū resolutiōe & q̄nq vnā q̄nq plures corporis ptes depascitur. Celsus quoq taz in papulis q̄ etiā in impetigine cutim exasperari innuit. Impetigini vero hoc proprium tribuit q in ea squamule resoluūtur: & hoc q̄dē fieri in qualibet impetigine sicuti etiā omnē eius spēz oriri in pedib9 & manibus atq vngues quoq infestare idē Celsus testificatur: qd postremū dictum vel ipm pbare queat nihil alid significare impetiginē apd Celsum quā leprā cū nō solū greci auctores: sed Plinius quoq auctor Romanus vngues leprosos sepissime nomiat. Auicēna & ipse impetiginē ita diuidēs qd alia sit non excorticata alia excorticata p impetiginē non excorticatā papulas apud Celsum lichenas vero apd grecos videtur significare sicuti per impetiginē excorticatam id quod Celsus vocat simpliciter impetiginez greci vero lepram. Sunt aūt hec Auicenne de impetigine excorticata verba. Et de impetigine est excorticata propter vehemētiā siccitatis & multitudinē profunditatis et est sicuti albaras nigra et sicuti cortices. Est autem hic dubitatione dignum cur Auicenna hoc in loco impetiginē excorticatam dixerit esse sicuti albaras nigram qui tamen in alio capite superiore albaras nigram ita definierat. Albaras nigra est impetigo excorticatiua & est scabiositas accidens aspera vehemens & facit squamas sicuti pisciū cū pruritu et est propter humorē melancholicuz inhibentem de eo qd est iuxta ea inhibitione fortiore q̄ in colore imprimat tantum hec quidē Auicēna est aūt (vt dixit) dubitandū si albaras nigra est impetigo excorticatiua vt hoc in loco inquit Auicenna quo pacto erit sicuti albares nigra quemadmodum scribit inferius quod enim est sicuti alterum non idem videtur esse Nos vero hanc dubitationem ita soluimus. Grecos a quibus arabes omnia ista acceperunt duo habere vocabula

Quid lichen et lepra.

Quid Aui. itelligat p impetiginez excorticatam & nō excorticatam.

Albaras nigra.

Impetigo excorticatiua.

germanos morbos significātia leprā scȝ ⁊ psoraȝ atq̄ ideo he due passiones propter nature proximitateȝ a Paulo eginita simul describūtur in hāc sniam. Lepra ⁊ psora sunt in supficie cutis asperitates cum pruritu ⁊ resolutiōe ex melancholico hūore ortuȝ habētes: sed lepra quidē cuteȝ profundius depascit in orbē procedēs atq̄ in ea quedā veluti scamule resolvūtur. Psora vero magis i summo ꝯsistit: variisq̄ modis figurat ⁊ furfuracea corpora abiicit. Lepra igitur apd̄ Paulū est impetigo excorticatiua apd̄ Auicēnā sicuti impetigo non excorticata apd̄ eundē Auicēnā est lichen apd̄ grecos vt etiā supra monstrauim⁹. Albaras aūt nigra est Paulo eginite psora: quā q̄deȝ albaras nigrā Auicēna ab īpetigie excorticatiua separauit cū loco quasi differentie adiunxit ⁊ est scabiositas accidens et reliqua quod verbum adiunctū indicio est tātū importare Auicēne albaras nigrā quātū grecis auctorib⁹ psora: hoc em̄ verbū arabes in sua lingua baras interpretant: qd̄ ptȝ ex v̄bis Rasis q̄ libro. xxv. ꝯtinētis capite illo quo agit de passionib⁹ vnguiū i hūc modū scripta legunt. Dixit Galenus expertus sum cātharides ⁊ inueni q̄ sanāt vnguinȝ baras si de eis fiat illinitio cum ceroto. Hui⁹ v̄o remediū sufficiētē se habuisse experiētiā ad vngues psorā patiētes scribit Gal. lib. xi. de simplici medicina. Ut vero primū nostri instituti propositum tādē absoluam⁹. Cū lepra ac psora soli⁹ sint cutis affectus vt ex eaꝝ definitiōib⁹ ꝯstat ac fere sine dolore in q̄b⁹ squamule tm̄ et cortices furfuri siles emittūtur nō aūt pustule eminētiores q̄ddā veluti vir⁹ stillantes quāte ac quales in morbo Gallico apparent excitent morbum gallicum non esse lichenas si etiam lichenes cum lepra vt apud Aui. atq̄ ipsum forte Pli. confundant tam rōne quā sensu ip̄o adstipulāte demōstrat.

Lepra. psora. — *Rasis.* — *Lepra et psora solius cutis passiōes.*

Ostquā satis (vt apparet) pbauimus morbum gallicū nō esse lichenas siue impetiginem magnā ēt ei⁹ opiniōis ptē q̄ eūdē morbuȝ esse asafati asserit vnā videmur destru-

xisse qñ arabes safati atq3 lichenas p eodē morbo nō nūq3 accipiūt:est em̄ (vt inquit Aui) impetigo nō longinqua a safati nisi cu3 re occulta ꝛ ptrāsit vt sit a safati sicca impetigo malignior. Rasis quoq3 qđ ꝛ antea no tauimus scribit in vigesimo quinto ꝯtinētis putare se impetiginē esse tineā siccā quasi diceret safati siccā: videtur em̄ hoc verbū safati apud arabes duo tinee genera significare alterā siccā: alterā humidā. Non distingunt aūt iidē arabes tineā siccā ab impetigine ea rō ne fortassis ꝯsiles impetigini: dispōnes sicuti faciē ac collū: ita summā capitis partē frequēter infestant. Idcirco Auicēna iisdē remediis vtitur etiā ad safati quibus paulus ad lichenas siue impetiginē stercore sc3 lacerti ꝛ stercore turdorū proprie comedētium oryzam: quamuis Paulus aues illas vescentes oryza non turdos sed sturnos potius nominet de quo arabū ac pcipue Auicēne errore turdos pro sturnis sepe ponētiu3 alibi diximus. Qđ vero Auicēna etiā saphati p tinea non modo sicca veluti aliquando rasis sed etiā humida accipiat ille ostendunt medicine quibus vtit. Auicenna ad saphati humida3. tucia. s. climia. ꝛ chimolea et charta combusta cum aceto ꝛ gummi pini cum balaustiis ꝛ aceto ꝛ oleo rosaceo: hec enim oia fere Paulus eginita ad faui. i. cuiusdam speciei tinee humide ita nominate adhibet curationē. Mesue quoq3 Galenum allegat scribente3 multos se sanasse: qui saphati patiebantur linimento chartarū combustarum tritarum ꝛ cum aceto temperatarum. Hoc autem medicamento Galenus libro primo decē tractatuū q̄ memiri inscribit apud arabes ad achoras. i. alterū humide tinee spēm vsu3 se fuisse testatur: quā etiā tinee spē3 Rasis in libro diuisionū saphati noiat scribēs em̄ de altera specie quā greci cerion nos fauū appellamus ait ꝙ eius foramē est lati⁹ ꝛ mai⁹ foramine safati q̄ sunt Galeni ac Pauli ꝟba achoras ꝛ fauū ex foraminū magnitudine distinguētiū. Idē Rasis in libro de egritudinibus pueroꝝ alteram tinee spēm que fauus siue (vt ipse

Rasis.

Error arabu3 ac precipue Aui. ponētiū turdos p pro sturnis.

Mesue.

inquit) fauositas mellis vocatur etiam safati nomie arabico nuncupauit:hec enim sunt eius verba.Passio que dr fauositas est species safati.In almansore et habetur capitulū de safai vel safati que sunt vt ibi exponitur vlcera capitis habentia crustas.Usque adeo autē rasis safati capitis morbis addixit vt vigesimoquito ptinētis qd et testat Nicolaus safati capitis impetiginē noiauerit qui itidē nicolaus de safati et tinea vna agit et safati idest tinee vt ipse ēt exponit plures modos enūerat ex Galeni in primo memiri et libro de apostematibus auctoritate.Apud Auicennā etiā oēs safati species sunt cutis capitis passiōes nā safati incipiēs que est (vt Auicenna inquit)botor parue fixe leues diuise in numeratiōe locorū deinde exulcerantes nihil aliud sunt nisi exanthemata idest pustule q̄s scribit Paulus rubidi esse coloris et asperas summam capitis ptē exulcerātes.Sirēgi vo q̄ est species safati humide apd Auicēnā est cerion idest fauus apd grecos:ad quā (vt diximus antea) Auicēna scribit eadē remedia q̄ Paulus vt videatur verbū grecū cerion in sirengi apud Auicēnā esse depravatū sicuti forte psydracia in balciati siue vt aliij scribūt raciati alterā safati specie.Sunt aūt psidracia:vt Paulus atque alexāder exponunt pustule super cutē capitis eminentes. Uerbū autē balciati pustulas tales apd Auicennā significare indicant ipi9 Auicene vba sequentia q̄ ita se hūt.Et balciati q̄dē est de gñe safati male et quādoque est cā eius morsus sicuti scinifes maligni est aūt vbū scinifes eque hoc in loco a vbo greco conopes deformatum cui9 q̄dē verbi quātūlibet vitiati significatum pandectarius intellexit nō tñ scripturā emēdauit:sed corruptū vocabulū ita vt inuenit exposuit hoc mō.Scinifes id est quedā musca pua quasi effugiēs visionem habens aculeum acutum et alio nomine vocatur culex culicis et idiomate nostro vocatur senzala:vnde declinatur hoc scinifes genitiuo huius scinifes indeclinabile.Hec pandectarius non magna cum elegantia

Apd aui. omnes safati species ēe cutis capitis passiōes.

Quid psidratia. Paulus et Alexander.

sed fide tamen nam quod nomen scinifes sit indeclinabile ostendit modus ipse loquendi Avicenne cum inquit morsus sicuti scinifes maligni est enim scinifes casus genitivi. Quod vero conopis seu culicis morsus in cute verticis vel faciei tales pustulas excitet: quales diximus a Paulo atque Alexandro medicis psydracia nominari loca habitantes in quibus plurimus est eius infecti proventus magno sui tedio plerumque experiuntur. Tantam autem fieri grecorum nominum vel morbos vel animalia significantium in libris Avicenne transformationem quantam hoc in loco insinuavimus unusquisque mihi facile credet qui in secundo eiusdem auctoris volumine equalem vel etiam aliquando maiorem in nominibus medicinarum factam animadvertit. Cum ibidem cochium pro phocha.i.vitulo marino. Cheichê pro cācamo.i.gūmi quodā odorato: astratisus pro asteratic9 idest herba inguinaria: bacchep pro betio idest tussilagine biloniū mel pro aphare pro pepelio pepelio beblisi pro peplo herbis earundem virium altera tamen portulace hortensi altera rute similibus. gue gueris pro cenchro.i.milio sucutū pro symphito.i.consolida herba thephisie pro thapsia et mille alie grecorū verborum corruptiones inveniantur: quas vix puto posse intelligi sine auctorū grecorū qui medicinam posteris tradidere cognitiōe quamquam et Avi. tātus alioqui medicine magister in eis caligat aliquando vt cum tefisie.i.gūmi rute agrestis quod nusquam invenitur exponit sucutū verbo semp ninā vel spēm seminis mādragore secundum duas opiniones: utrāque tamen falsam interpretatur. Qua quidē nominum obscuritate nescio quid possit esse in medicine opere periculosius quādo ex ea nō modo alterū pro altero morbum curari: sed alia etiā pro aliis remedia exhiberi cōtingat. Quocirca nunquā satis laudari posset Aldus Manuccius Romanus Uir non minore ingenio quā doctrina qui sua industria atque labore omnem grecorū sapientiam grāmaticā poeticā oratoriā philosophiā et medicinā ēt innumerosis voluminibus curat impri-

Multa noīa herbarum depravata apud Avi.

Errores Avi. i thapsia et symphito herba.

Laus Aldi Romani.

mendã: qui tot doctissimorũ hoim lucubratiões q̃ nõ multis post annis erãt iteriture: ita reficit atq̧ restau rat vt nulla vnq̃ possint tẽporuз vetustate aboleri di gnus profecto immortalitate qui tã multis viris p̃stã tibus dat eternitatẽ. Alluatim vero de quo post safati

Alluatiз.

spẽs Auicẽna facit mentionẽ q̃m crurum non capitis vlcera esse dicũtur: ideo neq̧ safati ab eodem Aui. co gnominantur: quare neq̧ ad presentem disputationẽ videntur ꝑtinere qua tantũ probare intẽdimus mor bum gallicuз nõ esse safati. Illud tñ a nobis obiter di cetur alluatim verbum esse arabicum corrupte hoc lo co pro albotim scriptum: sic eñ legitur ꝛ non alluatim in codice arabico Auicẽne. Significat aũt albotim in arabum lingua arborẽ terebinthum: ex qua nascitur resina terebenthina vnde ꝛ glutem albotim noie par tim latino ꝑtim arabico a medicis iunioribus eadem resina noiatur. Sed ꝛ ĳdeз arabes albotim vocãt que dam genera pustularũ similiũ fructui arboris terebin thi a qua pariter similitudie greci quoq̧ ac̃ arabes easdem pustulas terminthus vocauere. Sunt aũt ve

Duo si gnificata verbi al botim apd ara bes

luti vlcera parua lentis magnitudine vel nõ grãdiora faba colorẽ inter nigrũ ac viridẽ: quamuis ꝛ qualis ẽst etiam fructus a quo nomen tam apud grecos q̃ etiaз apud arabes habuerũt. De his autẽ vt arbitror vna cũ speciebus safati egit Auicẽna quoniã he quoq̧ si cuti safatim summa corporis cute nascunt vt paulus eginita qui de termithis scripsit ex Dioscoridis alexã driẽsis auctoritate testatuз reliquit. Sed de eisdẽ etiã libro tertio capite de bothor noiatis botim ip̃e Auicẽ na plenius erat executus his verbis. Hec bothor appa rent in crure nigre quasi ip̃e sint fructus tamaricis aut grana: viridia magna ꝛ materia eaꝝ est materia varicũ ꝛ cura earũ ex ꝑte mũdificationis est cura varicuз vl cerum melancholicoruз: queq̃dẽ verba Auicẽne nihil aliud ostẽdẽtia q̃ qd libro. iiij. capite de safati circa fi nem de alluatim idẽ Auicẽna spãliter scribit q̧ videlз alluatim sunt vlcera melãcholica que apparẽt in cru

Termin thus.

re ex eadē materia ex qua fiunt varices et appropinqt cura eius curationi ear:illud etiā luce clarius manifestat verbū alluatim libro.iiij.male pro albotim positum & has pustulas botim nominatas easdem esse cū illis quas greci terminthus appellāt a similitudie vt diximus fructus arboris terebinthi qui fructus apud arabes granū viride noiatur hoc enim est quod dicit Auic. capite libri tertij nup allegat esse eas quasi fructus tamaricis aut grana viridia magna:idō aūt Aui. addidit magna: qr sicuti duplex est arbor terebithus fructifera feminina vtraqз naз mascula est sine fructu ita fructus diuersificat:alter enīз est magnitudine lētis alter vero grādior faba:vt diximus:hic aūt est quē Aui.magnū vocat ad alterū equalē lenti cōparatum.
Hec igitur si vera sunt(vt certe vera esse existimam9) non parū illi decipiunt q̄ allnatim quartā faciūt safati.spēm quiqз safati nō tā cutis caput integentis quātum faciei morbū esse arbitrant quo etiaз errore ducti videntur q̄ morbū gallicū safati esse opinantur:qm̄ hic morbus ceteris ptib9 sub veste latētib9 vulnus hoim euidētius offendit.Einsdē vo erroris auctores aiūt ex j.libro Galeni de decez tractatibus suos se sermones sumpsisse:neqз animaduertūt qp idē auctor de morbis faciei nō primo libro sed quito tantū illorū tractatuū edisserit:sic em̄ rectus ordo exigebat vt primū a caluarie morbis inchoarat de q̄bus solis in.j.libro ptractat deinde ad ea q̄ in auribus in oculis atqз in tota facie oriuntur mala descendēs singula in proprijs tractatibus declararet vt vel ex his que ipi ꝯcedūt illō pbari possit safati esse solius verticis passionē qñ a Galeno in.j.libro decē tractatuū de safati agit.Sed & achores & fani & psydratia & exanthemata & quicūqз eodem libro capitis morbi a Galeno cōnūerātur vel tinea sūt vel tinee siles feditates sumpto tamen tinee vocabulo in eo quo medici iuniores capiunt significatu.Quod nisi Auicēna hec oia sub safati noie in suis libris ꝯprehēderit vane videbit gl'iatus quicq̄d suo opi fuerit su

Hic notat Bartholomeus cognomēto Montagnana.

Achores fani psydratia exanthemata.

p additū esse incōprehensibile: cum nusq̄ aliter de ti-
nea aut his tinee affinibus affectibus egerit. Quāq̄
vero safati proprium capitis morbū statuerimus nō
tamen ignoramus morbū etiā certe parti corporis pe
culiarē posse aliis aliq̄n cōicari quod etiā innuit Aui.
inquiens safati plurimū in capite fieri. Nos quoq̄ vt
medici de his que magna ex pte nō aūt raro aut semp
eueniūt hoc in loco differimus. Possum9 ergo ita col
ligere. Cū morbus gallicus nō sit impetigo vt etiā an-
tea probauimus: neq̄ vero tinea qm̄ hic ꝛ ei cōpares
morbi vt in capite fiunt ita a capite incipiunt: morb9
autē Gallicus primū sui ortū habet ab obscenis tam
morbū gallicū differre a safati quātū caput ab ingui-
ne quacūq̄ alia corporis parte est existimandum.

Ontra vero illos qui dicūt morbū galli
cū esse prunā vł ignē psicū siue sacrū nō
eodē mō vt cōtra ceteras opiniōes pos-
sumus argumētari cū tāta sit apud ara-
bes ꝛ medicos iuniores de pruna ꝛ igne
persico vel sacro ambiguitas quāta fere
de hoc ipso morbo de quo in pñtia disputam9. Aliū em
prunā atq̄ carbonē nō idē malū sꝫ diuersa poti9 opi-
nant: cū tñ qd ab Auicēna pruna dicitur a Galeno li
bro. xiiii. artis curatiue ꝛ mltis aliis in locis carbo la-
tine sicuti anthrax grece nomiet. Alii quāuis anthrax
idem grecis significet qd carbo latinis: differre tñ an-
thracē a carbōe ea rōne arbitrātur: qm̄ anthrax fiat
ex materia maligniore ꝛ magis adusta quā illa ex qua
carbo gñatur: nec defuere q̄ ita desiperēt vt v̄bo gre-
co latinā darēt deriuationē anthracē ab antro dictū
existimātes qm̄ (vt inquiūt) intra ꝯcauitatē hꝫ abscō-
sam. Nō absq̄ omni tñ rōne q̄dā moti vident vt inter
anthracem atq̄ carbonē siue prunā differētiā statue-
rent cū viderēt inde Auicennā de Altoim quē ipsi an-
thracē interpretātur vno capite agētē: postmodū alte
ro capite de pruna tractātē tāquā de morbo ab altoiꝫ
siue anthrace diuerso inde Rasim in libro diuisionū

De pruna igne psico ꝛ anthrace disputatio.

Altoim.

de igne persico primũ: mox de anthrace seorsum scripsisse. Ego tñ illos qui inter carbonez siue prunã atq; anthracẽ faciũt differẽtiã libẽter interrogarẽ nũquid Gale. de anthrace in eo quẽ ipsi sub hoc verbo intelligunt significatu vsquã fecerit mentionem: tantuz em̃ morbũ ac magis q̃ ceteros exitialẽ latuisse Galenum atq; ideo neq; in lib. quartodecio artis curatiue: neq; in scdo ad Glauconẽ: neq; in libro de tumorib9 contra naturã nusq̃ deniq; ab ipso fuisse noiatuz pene ridiculũ suspicari qd si Gal. ꝛ de pruna de q̃ agit Auicẽ. ꝛ de ãthrace pestifero sub codẽ noie Anthrace vcz lib. xiiij. artis curatiue tractasse dicaꝛ: qm̃ anthracez fieri aliqñ in epidemia eodẽ in loco Galenus testaꝛ nõne hoc idez de pruna ꝛ igne psico refert Aui. his verbis. Et qñq; accidũt ista causa pestilẽtie. Talis ergo pruna atq; altoiz siue anthrax minime different atq; hoc pacto Aui de eodẽ tumore pestifero sub varijs noib9 pruna. s. atq; altoim frustra in duob9 egisse locis indicabitur nisi forte dixerim9 altoim quidez esse anthracẽ nõ omni tempore: sed soluz pestilente neq; in omni parte corporis sed tm̃ in glãduloso: ac precipue inguinibus ortum qñ ꝛ ipse Aui. hoc idẽ videtur insinuare ita scribens. Antiquissimi antiquorum nominauerũt nomine quod translatũ est in arabico altoim oẽ apostema eueniens in mẽbris glandinose carnis aut alibi: hec em̃ est verior lectio q̃ altera alibi siquidem alibiũ: significat apud arabes inguen. vñ ꝛ herba inguinaria quã greci buboniũ nominant apud arabes alibiũ nuncupatur licet pandectarius secutus Serapionis errorẽ heringium a bubonio siue herba inguinaria non distinguẽtis alibiũ heringiũ interpretaꝛ. Uoluisse aũt Aui. lib. iiij. vbi de altoi scribit de hoc tumore agere q̃ pcipue ĩ inguinib9 nasciꝛ facile ꝯiecturabiꝛ vnusquisq; q̃ inuicẽ v̾ba Auice. de altoim et Pauli de bubone cõtulerit: sunt em̃ quasi eedẽ medicine quib9 Auic. curat altoim ꝛ Paulus bubonẽ nisi qd Paulus multo rectius eandez curationẽ distinxit: nam cũ du-

Error pãdectaru ꝛ serapiõis sil in herba inguinaria.

Duplex bubo.

plex fit bubon idest bubo: alter qui fit a causa primitiua (vt vtar verbo apud medicos iuniores peruſitato) atq; ideo ex ſanguie nō neceſſario maligno: alter qui fit ex materia venenata tēpore preſertim peſtilētie: in primo quidē bubone inchoāte Paulus vtitur refrigerantibus atq; adſtringētib9 medicamētis veluti ſpōgia ex puſca et lana ex vino ⁊ oleo acerbo vel roſaceo: vel melino. i. pomorū vel lētiſcino vel myrtino: nullu; em̄ ex his in tali bubone periculū imminet: vt quilib; medice artis peritus intelligit. Auic. vero nulla adhibita diſtinctione hec eadē remedia quis ex reprimētibus adhibet in principio altoim idest bubonū peſtiferi quib9 nihil poſſit eſſe in hoc malo periculoſi9. Neq; vero illd ſatiſfacit quod nōnulli de hoc genere medicādi dubitātes dicunt in Auicenne excuſatione; qđ videlicet Auicenna voluerit nō ſuper ipſum altoim ſ; potius partes ipſi vicinas ne corruptio perambulet eas quas dixim9 imponi medicinas reprimētes. Ego em̄ in hoc genere morbi preſtare ſemper opinor non ſolum ad locū effectum: ſed etiā proxima tabem peſtiferam q̄tum fieri poſſit euocare. Si enim a locis circūſtantibus repercutiať q̄tū extrinſecis partib9 hoc eſt ignobilioribus mali depelletur tātū ad intrinſeca ⁊ plerunq; lethalia detrudetur: cū illud quoq; in peſtilētia ſit obſeruatū quāto plures cutis exterioris partes afficiunť tota vi noxia foras prodeunte: tāto min9 ſub eſſe periculi ſicuti vbi vnū ſolū locum carbūculus occupauerit egri ſalus pene eſt deſperata: quamqua; vero Auicēna ⁊ ſi nō in curādi ratione ſaltē in eo cum paulo ꝯueniat: qđ ſicuti hic bubonū ab anthrace ita ipſe altoim a pruna ſeiunxit: nō tn̄ eque conſtat apud Auicennā ex qua materia pruna: vł ignis perſic9 oriatur: cū videať q̄ſq; Auicēna nō ſolū a Paulo: atq; Galeno ſed a ſeipſo pariť de hiſce morbis ſcribēs diſſentire Galenus enim quē Paulus etiam ſequitur ait anthracem ex ſanguine melācolico feruēte generari atq; iō a puſtula aliquādo incipere: aliq̄n ſine hac: deinde

Erroꝛ Auicē. i curatiōe. Altoim.

quādam attolli puſtulaz qua diſrupta ſimiliter vlcus cruſtoſum fit. Eadē fere de pruna vel igne perſico quodaz in loco ſcribit Auicēna libro.ſ.quarto inter initia ſeu tertio capite de apoſtematibus ⁊ puſtulis in hunc modum. At vero ex ſanguine groſſo malo fiunt ſpēs exiturarū malarū: nam ſi eius malitia vehemēs fiat et ipſius ambuſtio proueniet heriſipila: ⁊ eueniet cōbuſtio: ⁊ cruſta ⁊ deterior eſt ignis perſicus. Hoc in loco Auicēna de igne quidē perſico videtur cū Galeno cōſentire ſiquidē ignis perſicus idem genus coit cū anthrace de quo Galenus agit libro.xiiij.artis curatiue quēadmodū ex ipſo conſtat Auicēna qui libro quarto capite de vlceribus ait vlcus corroſiuū ignē perſicū a Galeno nolari: vt etiā ex multis traſlatiōibus cōſtat: que anthracē ignē ſacrū vel perſicū interpretātur. De heriſipila vero idē Auicēna apte a Galeno diſcordat q̄ vult heriſipilā nō ex ſanguie craſſo qualis eſt melācolicus: ſed poti⁹ tenuiſſimo genetari vt ꝯſtat ex eius verbis li.ij.artis curatiue ad Glauconē de vero heriſipelate ſcriptis. Poſtmodū vero Auicēna in eo quarti libri capite quo de pruna atq̧ igne perſico tractat licet eaſdē fere notas in pruna ⁊ igne perſico ſcribat q̄s Galenus ac Paulus in anthrace ſiue carbone puſtulas ſcilicet corroſiuas faciētes accidere eſcarā qualez facit accidere ꝯbuſtio ⁊ cauteriū: vult tamē tā prunaz quā ignē perſicū ex colera citrina generari: que ſi v̓ba eius attēdimus ex ſanguine colerico originē traxerit. Si aūt mihi quod etiā ab initio expoſtulaui hoc in loco conceſſum ab ijs qui nihil niſi elegāter dictatū audire patiuntur ⁊ verba potius quā ſententias conſectātur vbi de arabū medicoꝝ opinionibus diſputatur ſeruare eundē aliq̄n moduz loquendi quo medici paſſiz iuniores vtūtur pro flaua bile colerā pro atra melancholiā pro heriſipilate heriſipilaz: et plura alia nomina barbara vſurpare: ne ſi alijs quam ipſi vocabulis vti voluero nō tam videar latinitatē affectaſſe quantū verborum ſtudio bonos auctores oppugnare ten-

Aui. ⁊ eo dē morbo aliq̄n Galenū ſeq. Aliq̄n diſſentire ab eo.

Anic. diſcordare a Gale. d heriſipila.

tasse. Materiā itaq̄ prune vel ignis persici apd̄ Aui. esse coleram citrinā ex cholerico sanguine genitam indicant ipsi⁹ Aui. (vt nuper diximus) verba que ita se habēt. Et vnusquisq̄ amboꝝ tā scꝫ pruna q̄ ignis persicus est de cholera citrina adurēte permista melācholie. Et paulopost in curatione eoꝝūdē morboꝝ Aui. p̄cipit fieri flobotomiaꝫ aliq̄n vsq̄ ad syncopen: vt sanguis cholericus euacuetur: qui quidē curationis modus nescio quātū rōni vel etiā ipsi Aui. cōueniat qui sanguinē esse frenū cholere vbiq̄ insinuat ꝛ primo libro cauēdū esse admonet: ne superflua sanguinis missione egrū ad humoꝝū cholericoꝝū ebulitionē perducam⁹. Quare si eius aliis in locis doctrinaꝫ sequimur in morbo ex cholera superāte seu sanguine cholerico facto phlobotbomia nō ꝯpetit vl̄ nō tāta vt ad syncopen vsq̄ perducat: nā ꝛ Galen⁹ ipse qui tā audaci remedio adstipulatur non nisi in tribus dispositionib⁹ vsq̄ ad animi defectū sanguinē detrahit vel scꝫ in maximis phlegmonib⁹ vel febribus ardētissimis vel doloribus vehemētissimis. Quarum nulla adest in eo de quo disserimus morbo: si em̄ sanguis cholericus sit superabundās quod esse in igne persico innuit Aui. nō phlegmones faciet sed potius herispilas etiā exquisitas: vt inquit Galenus lib. ij. artis curatiue ad glauconem vbi inter phlegmonē atq̄ herisipilas ponit differētiā. Ueri autē herisipilatis calor imodic⁹ vt idē Galenus sentit libr. ix. artis curatiue non aliter q̄ aqua frigida epota curat̄. Sic ꝛ quecūq̄ alie febres ex cholere: vel per se vel sanguini miste feruore generantur nulliū magis p̄sentaneū habēt remediuꝫ: q̄ frigide aq̄ potionē. Unde Aui. tam in curatiōe herisipile: q̄ etiā causonis visus est dubitare an in eis sanguinē mittere oporteat nedū iusserit ad syncopē vsq̄ ꝓfundi. hoc em̄ remediū in his solū febrib⁹ ꝯuenit q̄ ex multo sanguine vel ebuliente vel putrescente generant̄: q̄les ille sunt q̄ proprio noie synochi nominātur: sꝫ neq̄ ꝓpter intolerabiles dolores (hi enim in hoc morbo non ad-

Tres dispositiones in q̄bus lꝫ facere phlobotomiā vsq̄ ad syncopē.

sunt) tanta sanguinis detractio est facie͂da: q͛ si etiaꝫ adessent distinguendum foret: vt inquit Galenus in expositione aphorismi. Que egeruntur nõ multitudinẽ ꝯsiderare oportet an phlobotomia vel potius purgatione sedari deberent nihil aliud ex his verbis insinuans nisi quod vbi humor alius a sanguine faceret sua vel qualitate vel quantitate doloreꝫ purgationem esse preferendam quod videmus eundem Galenum in omnium morborum precipue cholericorum curatione vbiqꝫ obseruasse adeo vt in commentarijs libri secundi de humoribus etiam in pleuridie cum sit ex humore cholerico damnet phlobotomiam: quam tñ plus in hoc quaꝫ in vllo altero morbo alioqn videtur probare. Apparet em̃ et ipsuꝫ que͂admodũ etiã Auic. nimiã humorũ colericorum inflãmationẽ vbiqꝫ euitare quãuis hãc in ignis persici curatiõe Aui. non cauerit docẽs aliqñ in ea vsqꝫ ad syncopeꝫ sanguinem euacuare. Quid q͛ etiã Aui. in pruna vel igne ꝑsico ꝓhibet scalpellationẽ profundã qñ materia ẽ declinis ad colerã. his enim ꝛ ipse vtiꝫ verbis et tñ capite superiori vbi agit de formica suaserat ex Galeni cõsilio extirpare formicã cũ aliquo q͛ sit sicuti embula et extremitas penne aut alterius rei cuius extremitas sit acuta quã possibile sit deglutire formicã Atqui hec extirpatio formice si diligẽter inspicimus multo est violẽtior ꝙ scapellatio: vt si hanc timet Aui. quando materia est declinis ad coleram multo magis tale aliquid facere debuerit formidare in morbo ex materia non declini ad coleram sed mera colera vt ipse opinatur procreato. Ego quidẽ puto Aui. mõ salua tãti viri reuerẽtia dicere liceat morbos ꝛ natura distãtes atqꝫ eorundẽ curationes plerũqꝫ confundere vel vt eisdem vtar verbis que ipse solet aliqñ in aliorũ reprehẽsiõe vsurpare capitulũ in cap. ponere quã quidẽ cõfusioneꝫ videtur in trib⁹ capitibus de herisipila de formica et de igne persico se ꝯsequentib⁹ precipue fecisse (nã vt nos etiã eundẽ seruemus ordinẽ) capite quo agit de heri-

Auicẽnã morbos ẽt natura distantes confundere.

sipila inter ceteras huius morbi notas hāc etiā ponit qđ cōburit ⁊ sua virulentia vesicat. Hec aūt (vt ita dixerim) vesicatio magis ꝑpria est alteri morbo de quo agit in sequenti capite quē ipse formicā miliarē Galenus vero ac Paulus herpetem cenchriam idest miliarem ea potissimum nominant ratione quod serpit atq̄ in cute vesicas siue pustulas milio similes excitat sed etiam medicine ipse quas adhibet Ani. ad herisipilā super cutē existentē sunt que a paulo scribunt ad formicam miliarē: siue (vt eius vtar verbis) ad herpetem vesicosum vel pustulosum. Hec enim sunt Pauli verba. Ad herpetem vesicosum scoria plumbi ex vino austero contrita mox illinita cataplasma ex folijs bete in vino decoctis sup impone. Anic. antē ad Pauli (vt videtur) imitationē ita scripsit. Et si fuerit herisipila super cutem curetur ex scoria plumbi cum vino pontico cum folijs sicle bullite cum vino. Modus autem loquendi Auicenne non paruam potest diligenter inspicientibus facere dubitationē: cum enim inquit. Si fuerit herisipila super cutē videtur ex his verbis innuere posse etiam aliter ꝗ̄ super cutem fieri herisipilam. Atqui Auicenna superius inter flegmonē atq̄ herisipilam faciens differentiam ita scripserat. Et apostema herisipile non fit nisi in eo quod apparet de cute. Quare nisi hec dubitatio soluatur: nō parua suspitio relinquetur ꝙ medicine quas hoc in loco ad herisipilā scribit Anic. alteri poti9 morbo idest formice miliari cōueniūt. Sed ⁊ verba sequētia Ani. hoc ipsum aptissime mōstrāt: nā statim subinfert. Et curetur cū eo in quo est resolo ⁊ exiccatio fortis cū infrigidatione. Nemo aūt nescit nisi qui tritum illud in medicina principiū ēt ignorat ꝯtraria. s. cōtrarijs curari herisipile morbo calido ⁊ sicco fortiē exiccātia nō ꝯpetere. Qđ ipm gētilis aiaduertēs inqt Anicēnā hic duplicit intēdere. pmo ꝙ ponit absolute medicias q̄ ꝯpetūt i statu: secūdo ꝙ hic ponit medicias: q̄ ꝯpetūt i herisipila vlcerata: q̄ sunt nimis fortis exiccatiōis. Nos

Gentilis

vero ex hac ipsa responsione illud cōfessum habemus qđ cōtra Aui. ꝓbare nitebamur eas.s.que hic ponūtur ab ipso medicias nō herisipile: de qua agit in hoc capite: sed alteri potius de morbo tractat in sequenti formice.s.vel miliari: vel corrosiue cōuenire: naʒ herisipila vlcerata nihil aliud est nisi herpes exedens apđ Gale. vt idem Gal. lib. xiiij. artis curatiue testatur: herpes autem comedens est formica corrosiua siue vlcerata apud Aui. Quod vero non differat herpes comedēs de quo agit Galenus a formica corrosiua de qua scribit Aui. videre licet ex his que Aui. quidem de formice corrosiue: Gal. vero de herpetis comedentis curatione eadem ambo precipiunt: hec enim sunt Auic. verba. Uia autem secundum quaʒ curatur formica est vt ea que ex ipsa est corrosiua alienetur ab humectatione quā iaʒ administrasti in herisipila: humectatio enī nō est ꝯueniēs in vlceribus. Gal. quoqꝫ a quo sumpsit Aui. in eandē fere sniam scribit lib. ij. artis curatiue ad Glauconē. Herpetes quidē quantuʒ ad totius corporis curationē simili mō quo herisipelata curare opʒ: quātū vero ad locuʒ ipsum affectū non etiam sic. oēs enim qui exesi sunt refrigerari quidē desiderāt: sicuti et alij atqꝫ herisipilata: nō tñ ea medicamēta que preter id qđ refrigerāt ēt humectāt patiūtur: sed ex ea sola ex refrigerātibus que simul exiccare possunt admittunt. Hic Gal. sicuti Aui. in cura formice corrosiue ita in curatione: herpetis comedētis probibet humectationeʒ: quaʒ tamen in herisipilatis probat: atqꝫ iō idem Gal. subiungit. Non igitur neqꝫ lactucam neqꝫ polygonium: neqꝫ ex stagnis lēticulam vel palustrē lotū: vel anthylium: vel psylium: vel portulacam: vel intybū: vel semperuiuā: vel tale aliquid qđ possit humectare: que herisipelatis erūt oportuna opʒ adhibere. Sed hic nō paru9 remanet scrupulus: qꝛ has ipsas herbas vel magnam earum partē in principio formice corrosiue probat Aui. ita scribēs. Et administra in principijs eius.s. formice corrosiue (de ea enim statim

Herisipila vlcerata et herpes exedēs ideʒ.

Galenus

Magn9 scrupul9 apud auicē. Auicē. videri sibijpsi repugnare

supra locutus erat) sicuti lactucā ꝛ nenufarem ꝛ semp uiuā ꝛ volubilē ꝛ portulacā vt videatur Auic. sibiipsi māifeste repugnare: si em̄ vt ipse paululū supradixerat ea que debēt herisipile humectatio fugiēda est in curāda formica corrosiua: cur postmodū lactucā semperuiuā ꝛ portulacā quas Gal. lib. xiiii: artis curatiue ad hersipile quidā laudāt curatiōez libro vero secūdo ad Glauconē propter eaꝝ hūiditatē in herpete exedente censet euitādas statim Aui. in formice corrosiue principio commendat: vel iubet administrari. Non solas inquit gentilis qui hanc in verbis Aui. repugnantiaz visus est animaduertere: sed cum aliis exiccantibus mixtas vt puta lenticulam que est frigida et humida cum semperuiua que est frigida ꝛ sicca. Quꝙ idez Gentilis non de formica corrosiua: sed ambulatiua: in qua sicuti in qualibet alia formice specie secundum ipsam aliqua est vlceratio atꝙ iō humiditas que debꝫ exiccari moueat dubitationem. Sed cur obsecro ad formicam siue corrosiuam siue vlceratam talis mixtio sit necessaria quasi non inueniant herbe simplices que simul habeāt tū exiccandi tū etiaz refrigerādi ptātem aut quasi ea sola q̄ humectāt possint refrigerare. Ipse quoꝙ Aui. postmodum sicuti etiā Gal. easꝙ vtrumꝙ prestant effectū que. s. eque exiccāt atꝙ refrigerāt memorat sicuti arnoglossaz rubū ꝛ lentē quib9 mille alie possint similes reperiri. Qd si etiā eedē formice corrosiue siue vlcerate cōpetunt medicine: que etiā herisipile frigide. s. mō non possint humectare sicuti neꝙ calefacere cur Aui. volubilē herbam ad caliditatez vt ipse scribit secundo sui operis libro aliis refrigerātib9 adnumerauit: vt tñ hec cōpetat qm̄ a quibusdā censetur frigida nō video si (vt inquit Gētilis) he quas scribit Aui. medicine non per se sole sed miste cum aliis recipiantur quomodo ex mixtura humectantium ac refrigerantium fiat medicina que tantū frigefaciat ex exiccet: qualem exigit formica corrosiua vel vlcerata que vt morbus calidus frigida soluz sine calidis querit vt

Gētilis.

Herba volubilis

vero ulceratus solũ sicca sine humidis in quo quidez morbo Gale. etiã strychnũ.i.solanũ respuit q2 nõ habeat sufficiẽtẽ siccitatẽ. Aui. vero eãdẽ herbã nõ ꝓbat nisi siccã q̃si viridis possit humectare. Si ergo humida cauebat cur lactucaz ꝛ nenufar et lenticulam aque similesq3 herbas hũidas etiã aliis siccis admixtas approbauit. Neq3 tñ puto qꝺ Gẽtilis credidit eum fuisse Aui. intellectũ vt semperuiuã ꝓ herba sicca q̃ aliis humectantibus debeat adiũgi hoc in loco nominauerit: qm̃ eandẽ herbã Gal. libro scꝺo artis curatiue ad Glauconẽ aliis adnumerat q̃ herpetẽ comedẽtem nõ solum possunt refrigerare: s3 ẽt humectare: q̃uis eniz idem Gal. vi. de simplici medicina libri volumine semperuiuam frigidã ac siccã statuerit: plurimũ tamẽ illi tribuit frigiditatis minimuz vero siccitatis imo in ea vigere aquosam substãtiã plane asseuerat cuius rõne vt arbitror in secundo libro quẽ diximus artis curatiue ad Glauconẽ quando herpes fuerit vlceratus semperuiuam vnã cũ aliis humectantibus improbat sicuti ipsam herisipilatis conuenire fatetur: nam licet facta ad corpus tẽperatuz sicuti fit in ceteris medicinis collatione libro quem diximus de simplici medicina sexto semperuiua frigida ꝛ sicca herba dicat: eadez tñ ad herisipilas morbũ calidũ ac siccũ cõparata scꝺo libro ad Glauconẽ frigida atq3 humida reputat sicuti oleũ rosaceum ꝛ refrigeratos calefacere et calefactos refrigerare ab eodẽ Gal. scribitur libro. iii. de simplici medicina: que quidem effectuum diuersitas vt etiam ibi scribitur his precipue datur medicinis que paruz a temperamẽto recesserunt qualem esse diximus semperuiuam herbam in siccitate auctore Galeno sexto libri de simplici medicina volumine. Hãc vero ad diuersa: corpora comparationem non animaduertens rabi Moyses ausus est notare Galenum q̃si libro secundo artis curatiue ad Glauconem cõtraria de semperuiua scribentem: que libro (quez diximus) sexto de simplici medicina super eadez herba asseuerat. Nos

Gentilis ꝯpositionẽ improbari.

Galenus libr. iii. de simplici medicina.

¶ Rabi. Moysez ex ignorãtia cõpa-

vero de hac repugnantia sententiarum falso obiecta Galeno plenius alibi diximus: ubi eundē Galenū defendimus cōtra Rabi Moysen pricipi medicorū etiā in plerisque aliis infestum. Aliud vero Gētilis suffugiū dicētis: q in principio principiāte formice frigida & humida cōpetūt: quia licet ibi sit aliqua vlceratio: nō tamē corrosio adest: eisdē quas supra posuim9 rōibus improbat: atque eo magis: quoniam a Galeno in secundo artis curatiue libro ad Glauconē quelibet vlcera etiā in summa cute existētia egere exiccātibus Hippocratis auctoritate mōstratur. Sed vt ēt antea innuimus: cū Auicēna his verbis vtat: & admistra in pricipiis ei9 hoc verbū eius nihil aliud potest referre nisi formicam corrosiuā: de qua statim supra fit sermo. Neque vero illa ratio conuincit: quam quidam adduxerunt probare volentes Auicennam intelligere de principiis formice ambulatiue: non autem corrosiue: quoniam postea subiūgit: & cum timetur super eam corrosio: cum in formica corrosiua vt inquiūt nō timeatur corrosio: que iam adsit: sed potius in ambulatiua: quasi non potuerit Auicenna prius scribere curationē formice corrosiue: deinde docere antequam formice corrosio superueniat quibus remediis sit occurrēdū. Mihi vero maiorē faciūt dubitationē remedia quedā: quibus vtitur Auicenna ad phibendā corrosionem sicuti aqua: que currit ex ligno vitis humido cū adurit: et stercus ouiū cū aceto: et stercus vaccinū cum aceto: que dinus ipse extranea esse cōfitet: neque multū ad phibēdā corrosionē pficere Ego vero multomagis extranea existimo: que statim post ab Auicēna sup corrosionē iam apparentē imponūtur: sicuti succū cucumeris asinini: & sal: & fel hirci: & rutā cū nitro & pipere: & nitrū cum vrina pueri: q ola tam priora: quam ēt sequētia nō formice vel ambulatiue: vel iam corrosiue: sed tollēdis poti9 verrucis cōueniūt: vt patet ex Paulo eisdem vtente ad tollenda quedam genera verrucarū: que greci myrmecias acrochordonas appellant: vt etiam ex Auicēna cōstat qui de non-

rationis medicia-rū ad diuersa corpora male galenū tanquam sibi ipsi cōtra dicētē notare.

Extrāea remedia qbus vtit Auicēna in formice curatione.

nullis eoꝝ in curatiōe verrucarū meminit: ꝛ varijs in locis vbi de earūdē medicinarū proprietatibꝰ agitur valere eas ad verrucas: nō aūt formicaꝫ ambulatiuā: vel corrosiuā insinuat. Sed hoc q̄dē capitulū de verrucis in cap̄lo de formica male fuisse ab Aui. positum: ꝛ quām ēt huiꝰ erroris in sequētibꝰ plenius apiemꝰ. Illō nūc ꝓbasse sufficiat Aui. herisipilaꝫ pro formica: ꝛ formicam pro herisipila nō sine magna cōfusiōe accepisse: qn̄quidē q̄ erant herisipile remedia refrigerātia .s. atqꝫ humectantia: eadē formice corrosiue accōmodauit: que vero formice ꝯpetebāt vel corrosiue: vel miliari multū .s. exiccantia hec retulit ad herisipilam. Sed qm̄ supra mōstrauimus medicamenta fortiter exiccātia scripta ab Anicēna ad herisipilam supra cutē existentē a Paulo fuisse transumpta an ēt fideliter translata fuerint videamꝰ: sic em̄ nō simplex sed multiplex potius error indicabit. Unuꝫ ex his remedijs fortiter exiccātibus de quibus supra facta est mētio ita habet apō Paulū. Lane antique illote circa tedā cōbuste .ʒ. xij. cere .ʒ. xxv. scorie plūbi acetabulū mediū sepi caprini purgati et loti in aqua .ʒ. xxv. olei myrtini .℥. v. altera huic correspondens apud Aui. scribit in hūc moduꝫ. Lane veteris aduste nō lote pondus .ʒ. xij. ℈. carbonis de cortice arboris pini tantūdē cere .ʒ. xx. scorie plūbi .ʒ. v. sepi caprini veteris abluti cum aqua .ʒ. xv. olei myrtini .℥. v. si pōdera quidē medicinarū notata in Aui. cōpositionibus nō oīno quadrant cū alteris que in silibus apud Paulū cōpositionibus inueniunt nō est vt arbitror magnipendēduꝫ. Illud multo magis est considerandum ab his presertim: qui quandā veluti diuinitatem tribuūt Aui. in cuius libris de medicina presertim nullum posse inueniri erroreꝫ arbitrantur: quo pacto Anicen. in nuper dicta compositione misceat carbonem de cortice pini: queꝫ tamen Paulus in sua compari omnino pretermisit. Est inquam vt existimo diligentius examinandum: an Aui. vel alius deliquerit noua atqꝫ inaudita medicamenta veteꝝ cōpositio-

nibus adiungendo: veluti carbonē de cortice pini: de quo quidē carbone nusq̄ scriptū inuenit: q̄ vllaz habeat in medicinis ad herisipillā: vel formicā efficaciā. Hūc aūt non esse nostre trāslatiōis errorē testē facio miro ingenio: ac singulari doctrina p̄ditum iuuenem Paridē cesareū mātuanū: qui vt semp̄ fuit omniū bonarū artiū studiosissimus: ita nūc medicine totus insistit: ad quā fideliter p̄cipiēdā nō mō latios & grecos: sed ēt hebreos: atq̄ arabes adhibet p̄ceptores q̄ a me eodez paride p̄sente sepius req̄siti in his locis preser- tim in quibus Aui. a galeno ac paulo nō parū dissentire videbatur: vt verba Aui. sicuti in eorū iacent lingua mihi interpretarent eundē fere sensum retulerūt: quem etiaz nos in nostro habemus Aui. vnde in eam veni sniam vt multos qui nō solū in nostris: sed etiam hebreorū atq̄ arabū libris nō iueniunt errores Aui. ex prima grecoꝝ auctorū quorū snias idē Aui. vndiq̄ q̄ collegit facta in arabicā linguā cōuersiōe sumpsisse occasionē: nā & hunc ipsum de quo pauloante loquebamur errorem non aliunde q̄ ex verbis Pauli male intellectis traxisse originē facile potest vnusquisq̄ perpēdere. Cū enim Paulus ita scribat. Lane veteris circa tedā cōbuste. ʒ. xij. credidit Aui. vel poti9 ille q̄ male Paulū in arabicū sermonē trāsferēdo dedit Aui. errādi occasionē: tedā quoq̄ siue carbones ex teda exusta derelictos in eādē venire ꝯpositionē: atq̄ ideo ita notauit. Sumatur lane veteris aduste non lote pondus drachmarū. xij. & semis carbonis de cortice pini tātundez errorē sane satis ridiculo atq̄ aliq̄n futuro periculoso: si medicine ēt q̄ deuorant: vel bibunt postq̄ fuerint sup̄ ignē q̄nq̄ parate carbones q̄ ex eodē igne remāserit in suā quoq̄ societatē reciperit tale eñ quoddam fiet in ꝯpositiōe relata ab Aui. si vt ipse docet ad lanā exustā equa portio carbonū ex teda circa quā fuerit exusta adijciat. Nemo aūt admiret eā p̄cipue lanā q̄ circa tedā fuerit exusta a Paulo in ea quā diximꝰ cōpositiōe p̄bari fuit eñ quoddā apud veteres in ꝯburē

Arabē interpretez male paulū iterpretando de disse Aui errādi occasionez.

a lana que nõ nisi cõbusta ad vsum medicine venie-
bat artificiũ cuius ẽt Galen9 sz m̃lto pleni9 Dioscori-
des meminit q̃ iter ceteros lanã ↄburẽdi modos hũc
quoq; tradit. Alij disponẽtes obeliscos sup vas fictile
latũ os hñs inuicẽ distãtes ⁊ sup imponẽtes scãdulas
lanas alternatim leniter ex tedis paruis succendũt.
Ubi vo lane fuerint cõbuste tollũt ⁊ si quid pingue vel
pix ex tedis paruis defluxerit: simul tollunt atq; repo-
nũt ⁊ hoc est qd Paulus vult lanã.s.ita vt docet Dio-
scorides vstam: nõ aũt carbones de cortice pini in ea
quam scribit ad herpetem vesicosum cõpositiõe cõmi
sceri. Nũc ad reliqua explanãda trãseamus in quib9
videt Aui. aliquanto maiorez vel etiã periculosiorem
fecisse cõfusionẽ mox ad ignẽ p sicũ de quo pcipue di-
sputabamus in quo morbo plusq̃ in ceteris fuit Aui.
perplexus reuertemur. Scio tñ me nõ credẽda scriptu
rum his presertim qui post habitis rõnib9 sola noia
ac scribẽtiũ auctoritatẽ sequunt: qui se alicui ita addi
cunt auctori vt pprios sensus destruẽtes malint alte-
ri q̃ suis oculis credere. Nos supra cum ex sensu ipso
tum ẽt dioscoridis auctoritate cui etiam ex parte con-
sentit Auicẽna pbauimus eupatoriũ hre folia cana-
bis vel pẽtaphyllo silia fructuz puũ q̃ exiccatus vesti-
bus adherescit esse deniq; eupatoriũ herbã illã quam
nos vulgo agrimoniã notamus Aui. vero idẽ eupato
rium aliud q̃ agrimoniã esse significat cũ ait eupato-
rium esse herbam aromaticam habẽtẽ folia canabis ⁊
florem sicuti nenufar. Constat enim herbã vulgo agri
moniam nũcupatã neq; esse odoratã neq; hre florem
sicuti nenufar: immo ita exiguum vt vel nenufari vel
eius flori collatus nullã ipsius habeat similitudinem
Cui igitur plus hac in parte credemus Dioscoridi ne
An Auicẽne? Auicenne inquies cui nostra etas dedit
medicine principatũ. Atqui Galenus vnaq; ipe Aui-
cenna in hac parte medicine q̃ de medicamentis sim-
plicibus agit primũ locũ dioscoridi tribuunt. Sed fac
auctoritatẽ esse parem. Ubi tu mihi Auicenne patro-

Modus cõburendi lanam secundũ Dioscoridem.

ne herbā inuēies aromaticā folijs canabis flore nen
faris que sit verū eupatoriū sicuti ergo tibi alterā as
gnani ita Diosco. Pli. Serap. sup herba eupatorio d
scriptiōibꝰ ꝯgruētē vt nisi malis videri cecus ꝗ̃ fate
Aui. in veris eupatorij notis designādis aberrasse nu
lo mō negaꝛ possis herbā quā nos vulgato noie Agr
moniā vocamꝰ esse veteribꝰ eupatoriū. Qꝺ si forte m
hi ꝯcesseris id qꝺ mlti ēt ex medicis iunioribꝰ nō dif
tēꝛ Aui. nō mltā habuisse simpliciū medicamtoꝝ not
tiā nō aduertes fortassis te eadē ꝯcessiōe dimidiā sci

Totā medicinā cōstare ex duabꝰ noticijs altera subiecti: altera medicamētorū.

medicie ptē Aui. detrahere: q̃ tota vt inqt Gal. li. scꝺ
de Crisi ex duabꝰ ꝯstat noticijs altera subiecti: circa q
medicus opaꝛ: altera illoꝝ q̇bus veluti instrumētis i
suo ope vtiꝛ. Cur ꝟo si in his in q̇bus ꝟitas ipsa seips
ꝯtēplātibꝰ offert vbi vigēt sensuū indicia Aui. erraſſ
ꝯcedis nō eque i rebꝰ magis abstrusis atq̃ recōditis
labi illum potuisse fatearis? Tu tñ crede qꝺ lubet: nos
paucis ista scribimꝰ ꝛ solis amatoribꝰ ꝟitatis. Si no
apud malignos atq̃ imperitos saltē apꝺ ꝓbos ac do
ctos grãz vt sperámꝰ ꝯsecuturi forte ēt apud egrotos
quos fortuite medicie ꝑiculo liberamꝰ: cū herbā i fos
satis nascētē q̃ q̇d sit a medicis ignoraꝛ hactenꝰ tñ cre
dita ē a pluribꝰ eē eupatroriuz ne syrupo ex eupatori
atq̃ alijs ꝯpositiōibꝰ adiūgaꝛ mō sint q̇ nobis fidē ve
lint ꝓstare ꝓhibemꝰ. Sz ꝛ altero mlto sane maiore ꝑi
culo vel ēt tormēto miseros mortales liberemꝰ qꝺ au
dio malo suo fato sensisse: nōnullos q̇ hac tempestate
morbo gallico laborarūt neq̃ eñ defuere medici q̇ pu
stulas illas q̃ i eodē morbo totū aliqñ occupāt corpꝰ q
busdā ferreis istrumētis extirpare tētarint nixi (vt ar
bitror) Auicēne auctoritate formice ābulatine ꝛ corro
siue pustulas ēbula ꝛ pene extremitate vt supra quoq̃
notauimꝰ euellētis qꝺ ēt magisteriū sidijs placet neq̃
Dinus i tali curatōe iprobauit: ꝛ frācisc. de Pede mō
tiū pluresq̃ alij Aui. sequētes suis scriptis inseruere:
aiūtq̃ ipi vna cū Aui. id eē ꝯueniēs ſꝫ Galēi opionez.
Sed vbi obsecro vnq̃ Gale. pustulas ex hūore acuto

cholerico factas talibus instrumẽtis iussit extirpari? Galenus inq̃ q̃ vbiq; medicos crudeliter atq; iperite medicãtes vocat hũane nature pniciẽ. Quod vero scenius aut rudi9 medẽdi genus possit excogitari q̃ morbũ nõ alio magis noie q̃ qr exulcerat ifestãtẽ ẽt vehemẽtius exulcerare. Falso igit inquiet aliqs Aui. Bale. allegauit: neq; vẽ neq; falso: si tñ locũ ↄsideremus vbi allegauit dicere ausit falso allegasse. Bal. eñ id artificiũ ait eẽ ↄueniẽs nõ ad tollẽdã formicã vl miliarẽ vel corrosinã: sʒ quoddã poti9 gen9 vrucar: q̃s greci myrmetias. i. formicas appellãt. Nat9 ẽ ergo error Aui. ex nois ambiguitate: qr eñ greci pustulas q̃sdã ex hũore cholerico genitas solã cutẽ occupãtes atq; ẽt serpẽtes ab hac serpẽdi natura Erpeta vocãt: arabes quoq; a sili ppietate easdẽ pustulas formicã noiarũt. Sũt vo ẽt q̃dã gña vrucar q̃ greci myrmecias noie sumpto a formicis appellãt: qr sensuʒ q̃si sint morsus formicarũ patiẽtib9 infert: has quoq; verrucas arabes ad grecorũ imitationẽ formicas nũcupant q̃ fit vt vbũ formica apd arabes duor morbor gñib9: q̃nis natura differẽtib9 accõmodet. Aui. ergo vtrãq; formicã tã p pustulis colericis q̃ ẽt p vrucis acceptã atq; vtriusq; morbi curatiões i vno capite copulauit: lʒ alter ex hũore tenui ac colerico fiat: alter ex craso ac melancolico: atq; iõ vt gñe distinguunt ita diuersuʒ gen9 curatiõis exposcãt. pustule siqdẽ colerice vl sola toti9 corpis purgatiõe vl ẽt emplastris sup locũ affectũ impositis nunq̃ aũt manu curant: vruce vo vt docet Bal. li. xiiij. artis curatiue cũ aliis istrumẽtis tũ etiã pẽna ita adaptata vt totã verrucã sua cauitate ↄprehẽdat atq; adeo firmiter hereat q̃ ea desubter acta vruca radicit9 euellatur: quẽ etiã modũ docet Aui. lib. iiij. capite de verrucis: quẽ pariter modũ vẽ loco illo potuit ad Bale. auctorẽ referre: sed vbi oportuit Bale. citare testẽ ibi ei9 testimoniũ pretermisit: vbi vero reticere q̃m nõ de verrucis sed formica poti9 corrosiua curãda agebat ppe rã allegauit. Huc vo tã mlta q̃ dixim9 de Aui. multos

Dinuʒ et frãciscuʒ de pedemontiuʒ vna cum Aui. decepros.

Auicẽnã male Galenũ allegare.

in vnū morbos ɔfundēte oīa tēdebāt vt ostēderemus ipm siti atq aliquāto maiore in pruna atq igne psico vsum fuisse cōfusiōe ne qs forte suspicet nos in tā longis digressiōibus ea q̄ nihil ad ꝓpositū nr̄m ptinerēt cōquisiuisse: cū em̄ ꝓbare intēderem9 morbū gallicū nō esse ignē psicū oīs v̄o de q̄cūq re sumit disputatio debeat a definitiōe: vt ait Ci. ꝓficisci necessariū habuim9 antea ostēdere q nō ɔstaret apd Aui. qd esset ignis psicus: aliq̄n em̄ ipsuz ex sangule crasso ꝛ melācholico niq̄t gn̄ari vt ēt antea admonuimus: aliq̄n v̄o ex colera ꝑmixta melācolie ꝛ nūc ignē psicū idē gen9 facit cū prūa vt cū inq̄t hec duo noīa fortasse absoluta sūt sup omnē pustulā corrosiua vesicātē adurētē faciētez accidere escarā q̄lē facit accidere ɔbustio ꝛ cauteriū: nunc vero diuersificat vt cū inq̄t prunā esse magis melācolicā ignē v̄o psicū magis colericū q̄nq trahit ipm ad formicā comestiuā vt cū ita scribit ꝛ q̄nq absoluit nomen ignis psici de illis sup quo est illic pustula de gn̄e formice comestiue adurens vesicās q̄nq ad formicaz trāsfert miliarē vt cū scribit i hūc modū. Et q̄nq sunt cū formice spēbus ꝛ miliaris male febres vehementis caliditatis ꝑniciose. Quasi apd ipm Aui. ignis psic9 ꝛ formica miliaris nō differāt neq multū referat vtrum ignis psici vel formice miliaris signa manifestet et sane diligētius intuēti formica miliaris ꝛ ignis psic9 nihil aut parū admodū differūt apd Aui. sunt em̄ i vtroq vesice milio siles veluti Rasis. Paulus atq Gale. lib. xiiij. artis curatiue ɔsentiūt. Quod si Auicēnā seq̄mar nō mō forma: sed ēt materia eadē in ambob9 morbis reperit q̄m tam ignis psicus q̄ etiā formica miliaris s̄m Aui. fiunt ex colera ꝑmixta melācolie nisi forte quis dixerit ad faciēdā formicā miliarē nō solā sufficere melācoliā colere adiūctā: s3 insuper ēt phlegma req̄ri hoc em̄ v̄r innuere Aui. capite de formica miliari ex verbis illis. Necesse est illic esse ex melancolia ꝛ phlegmate que admiscent colere. Sed cū idem Aui. sicuti. Gale. ex solo phlegmate mixto cum colera eandē formicam

Auicēnā de igne psico mō vnuz mō aliud sentire.

micā miliarē generari aliqñ fateaẜ:cur nō itidē melā-
coliā absq flegmatis societate iūctā cum colera posse
eūdē facere morbū ɔcesserit? Multi quoq medici iu-
niores opinanẜ eq ex vna sicuti ex altera mixtiōe for-
micā miliarē ꝑcreari. Quare ⁊ ignis ꝑsicus ⁊ formica
miliaris in eadē nō mō forma sꝫ ⁊ materia ẜm Anicē.
sniam ɔueniēt. Quāq forte quispiā illā assignabit di-
uersitateꝫ qđ in igne ꝑsico materia colerica sit magis
adusta quā in formica miliari. Cur ṽo hoc cuꝫ ipsa ēt
sua caliditate vesicas excitet ⁊ vt inqt Anic. febres fa-
ciat vehemētis caliditatꝭ atq iō ꝑniciosas:febris aūt
et alia accidētia q̄ in formica miliari Anic. noīat sunt
ignis sacri seu ꝑsici ꝓpria quē ēt prunā appellat Ani.
ad imitationē Galeni q̄ eūdē morbū ⁊ quartodecimo
artis curatiue volumie ⁊ multis aliꝭs ī locis anthracē
vocat:quo in loco idē Gale. oīa hec de anthrace refert
q̄ etiā hic scribit Anic. de formica miliari qđ vꝫ febres
hꝫ vehementis caliditatis et qđ fit aliqñ ex eisdē cau-
sis ex quib9 fit pestilētia ⁊ qđ assimilaẜ in colore phle-
gmoni:magis tñ ad atrū declināte. Quare nō temere
hoc in loco Dinus dubitauit cur cū Anic. in hoc ca-
pite itederet de pruna ⁊ igne ꝑsico agere:signa tñ for-
mice miliaris ⁊ nō ignis ꝑsici vt cuiquam nō absq ra-
tiōe videreẜ expresserit. Soluit aūt verba Anicēne in
hūc modū exponēdo. Et qñq sunt cum spēb9 formice
miliaris. i. cū pruna ⁊ igne ꝑsico q̄ possunt absolui suꝑ
spēs formice miliaris male. Hec ṽo solutio mihi non
placet neq videẜ ipsi Dino esse ɔsentiēs:nā cū q̄ttuor
ponat Anicē. modos suꝑ q̄s absoluiẜ nomen prune et
ignis ꝑsici ex q̄bus q̄rt9 est magis ꝓpiti9 ẜm Dini ex-
positionē cur hūc tacuit Anicē. ⁊ aliū min9 ꝓpriū me-
morauit volēs tñ ea q̄ tā ignē ꝑsicū ꝓprie sumptum q̄
etiā prunā cōmitanẜ ostēdere. Quare cū Ani. sub noīe
formice miliaris scribat ꝓpria accidētia ignis ꝑsici et
prune vel nō differre prunā ⁊ ignē ꝑsicū a formica mi-
liari existimauit vel magis cū hoc q̄ cū alio aliq̄ mor-
bo cōuenire. Idem tñ Anicē. superius capite de apo-

Solutio neꝫ Dini non placere.

stematib9 τ pustulis ignē ꝑsicuȝ nō formice miliaris:ſȝ potiꝰ herisipile in nature vicinitate consociat vbi ita scribit. At vero ex sanguine grosso malo fiūt ſpēs extinrarū malarū:nā si eiꝰ malitia vehemēs fiat τ ipsius adustio ꝑueniet herisipila τ eueniet ꝯbustio τ crusta τ deteriora ea est ignis ꝑsicus. Hic Aui.facit ignē ꝑsicū non mō in materia:ſȝ ēt in forma cū herisipila cōicare licet ignē ꝑsicū dicat eē deteriorē. Torquēt aūt hec verba Dinū atq; Gētilē expositores Aui.coguntq; ipsos multa imaginari forte a veritate aliena. Dinus siquidē tale aꝑa factū ex sanguine grosso non verā eē herisipilā arbitraſ ſȝ potius phlegmonē q̄ assimilaſ herisipile in accidētibꝰ qđ etiā videſ sentire Gentilis q̄ nomē herisipile hic sumi improprie fateſ. Sȝ cur tale aꝑa factū ex sangnie grosso malo adusto(vt inq̄t Aui.)herisipile q̄ fit ex colera pura ſm eūdē Aui.ſiſe indicaſ et nō magis āthraci qui(vt inq̄t Galenus primo de differentiis febriuȝ τ pluribꝰ aliis in locis)fit e sanguine melancolio superassato. Idcirco neq; cum Dino neq; cū Gētile ꝯsentio:quorū alter vult herisipilā τ ignē ꝑsicū eē aꝑata colerica alter sanguinea q̄dē ſȝ ad naturā colere declinātia:cur eñ nō magis ad melācoliā cū sāguis ex q̄ generanſ fit melācolicus q̄ tādē procedente adustiōe ꝯuertitur in malācoliā. Mihi q̄dē herisipila atq; ignis ꝑsicus hoc in loco ab Auicenna nominati nō aliter differentes nisi qꝛ alter est altero deterior nihil aliud esse videnſ q̄ antrax de quo Gale.multis vt dixi in locis facit mētionē atq; ideo non herisipile vel igni ꝑsico siſes dispositiōes ſȝ vera pruna vel ignis ꝑsicꝰ potiꝰ:que eñ hic Auicēna in herisipilis τ igne ꝑsico scribit cōbustionē.s.τ crustā eadē tribuit Galenus anthraci vultq; ipsuȝ e sangnie grosso adusto:sicut ēt Aui.hoc in loco herisipilā τ ignē ꝑsicū procreari. Sed τ herisipilam eundem esse morbum aliquando apud Arabes qui sit apud Galenum anthrax euidentius ostēdamus libro decimotertio ꝯtinentis apud Rasim ista verba leguntſ. Dixit.s.Galenus secundo libr.artis

Dinus τ Gentilis expositores Aui.

Opiniones Dini τ Gētilis nō placere.

Herisipilaȝ apud

curatiue ad Glauconē quē etiā rasis paulo añ citaue- rat. Quotiēs sanguis superueniēs ad mēbrū fuerit su- perabūdās grossus ꝛ calidus generabit cicatricez ad modum cocture ignis ēt secus vlcus erit apa calidum bulliēs ꝛ vehemētis doloris ꝛ morb9 ille appellat he- risipila. Quod si ipse sanguis fuerit in dispositione sui in superabūdātia grossi buliente ꝛ caliditate ꝛ tñ in se habuerit eruginē subtilē infet ampullas ad modū il- larū que accidūt ad cōbustionē ignis ꝛ emanantibus ipsis ampullis sub eis apparebit illud vlcus habens cicatricē ꝛ appellatur herisipila silr. Hec quidem oia de herisipila verba sumpta sunt e scđo lib. artis cura- tiue ad glauconē vbi Gal. duplicē modū quo anthrax generatur exponit. Sed ꝛ idē rasis lib. diuisionū heri- sipilā ꝛ ignē persicū q̄si p eodez morbo vr̄ accipere ita inq̄ens qñq: in corpe egrediūtur bothor ꝛ incipiūt ve lociter puenire ad hoc vt fiāt cruste nigre aut virides ꝛ fiat illđ qđ est in circuitu eax rubrū et coloris pauo- nis tunc illđ noiatur herisipila ꝛ ignis persicus. Plu- rib9 tñ in locis rasis libr. xiij. cōtinētis facit ignē sacrū vel psicū nō solū eēntia sz ēt accñtib9 ab herisipila dif ferre: nā lib. xiij. cōtinētis scribit in hūc modū de igne sacro. Hic morbus accidit e sanguine grosso ebulien- te sz in maiore pte icipit cū pustulis p̄cedētibus eū et qñq3 accidit sine pustulis verūtñ oino erit cuz eo aliq̄ excitatio in loco i quo fieri icipit ꝛ ex pruritu egredit̄ pustule ꝛ post emanationē ipsax efficiūt vlcus cū cica- trice iminēti ac silitudinē cōbustiōis ignis ꝛ qñq3 acci dit vna pustula qñq3 plures paruule ad modū pānici ꝛ cū eis accidit febris vehemētior febre phlegmonis ꝛ herisipile alio aūt eiusdē libri loco scribit ignē sacrum nō solū febre acutiore sz ēt colore ab herisipila differre Hec oia fere ēt scribunt̄ a Gal. ꝛ libro q̄rtodecio artis curatiue ꝛ plurib9 aliis i locis de āthrace: sepissime em̄ vbi Gal. scribit anthracem rasis ignem sacrum vel per sicum interpretatur: quamquā vt etiam antea admo- nuimus arabes et passim medici iuniores qui arabuz

arabes eē eūdē mor bū aliqñ qui apud Gale. an- thrax.

doctrinā sequunt alīd p anthracē alīd p ignē sacrum vel psicū intelligāt atq3 ideo ēt prunā ab anthrace distinguāt cū tñ anthrax v̄bū grecū significet latine carbonē vel prunā3: vt Aui. interpres dicere maluit. Cur vero Aui. atq3 rasis anthracē d quo Galen9 loquit nō mō prunā vel ignē psicū s3 ēt herisipilā aliqñ noīarint nescirē aliā reddere rōnē nisi quā ēt superi9 multorū: qui in Aui. libris inueniunt erroꝝ assignaui malas. s. grecoꝝ auctoꝝ in liguā arabicā trāslatiōes: in qb9 nō mō herbaꝝ: sed ēt morboꝝ noīa plerūq3 diuersa notātur: vñ sicuti eadē herba sepius apd Auicē. sub varijs noībus scripta: ita idē morbus diuersimode nūcupatus reperit. Possem multarū herbaꝝ in qb9 hic error accidit apd Aui. exēpla pferre: sed vnū tm̄ vitāde proliritatis gr̄a hoc in loco cōmemorasse sufficiet. In volubili herba de qua ēt est facta mētio superi9 inter medicamēta que in curatiōe formice scribit Aui. Hec siquidē herba aliqñ in litera. C. cussos pro cissos. i. hedera noīatur: aliqñ in litera. n. volubilis maior ꝛ tunc quoq3 p hedera sumit: oēs eñ que volubili magne ab Aui. tribuūtur pprietates vt qd lac ei9 abradit pilos ꝛ interficit pediculos: ꝛ qd folia ei9 recētia ꝯuenientia sunt vlcerib9 magnis ꝛ qd ꝯsolidāt decocta in vino: et ex eis emplastrū factū suppositu3 adustioni ignis ꝛ pprie cū ceroto ꝛ qd distillat succus ei9 in aurē dolorosa3 ꝛ ꝯfert vlcerib9 antiqs in ea ꝛ qd iuuet spleneticos cū aceto hec inquā oīa hedere a Galeno assignantur Quod si qs mihi hoc in loco obijciat nullo mō posse volubilē pro hedera apd Aui. intelligi: qm̄ idē Aui. inquit volubilē magnā suo lacte abradere pilos ꝛ pediculos interficere: ꝛ aquā ei9 solutiuā: cū tñ hedera nō habeat lac neq3 soluēdi s3 adstringēdi potius vt de ea scribit Gale. potestatē facilis est ad ista respōsio. Na3 sicut Auicē. in capite de cussos hedere vires cū alteri9 herbe que ladanū fert virib9 miscuit: vt alibi ostendim9: ita ēt hic hedere proprietates cū alteri9 herbe proprietatib9: que volubilis maior a Mesue et pluribus

Aui. atq3 rasim anthracem apd Gal. aliqñ nominare ignē psicū aliquādo herisipillam.

volubilis herba.

aliis nominatur manifeste cõfundit:que quidẽ volubilis maior a grecis cissampelos.i.hedera vitealis a plinio cõuoluolũ vulgo cãpanella qđ etiã alias manifestanimꝰ nũcupatur. Hec aũt hedera vitealis siue volubilis maior siue conuolnolũ vel quocũq; alio noie libeat appellare lacte plurimo manat ⁊ aluũ ciet. Idcirco Auicẽ. qui visus est necẽsse verã hederã ab hedera viteali distiguere sicuti ꝑ hedera volubilez ita lac pro lachryma posuit: est eñ vere hedere lachryma nõ aũt hedere vitealis lac cui tã a Galeno ꝙ̃ ẽt a dioscoride is datur effectꝰ qđ pilos abradat ⁊ pediculos iterficiat. Quare Aui. mixtis ambaꝝ herbaꝝ ẽt natura distãtiũ potestatibꝰ magnã pepit ꝯfusionẽ ⁊ sicuti in morboꝝ ita ẽt in herbaꝝ tractatione capitulũ in caplo posuit. Quos maxie errores inde arbitror habuisse occasionẽ: qr varii interpretes arabes easdẽ nõ mõ herbas sz ẽt morbos variis noibꝰ nũcuparũt: qui eñ dioscoridẽ e greca ligua in arabicã trãstulit hederaz greco vocabulo corrupto tñ cassos noiauit: qui aũt Galenũ ꝯuertit ꝑ hedera leleb.i. volubilẽ posuit: qm̃ hedera vitealis eodẽ noie apđ arabes appellatur. Idẽ arbitror i ꝟbo anthrax ꝯtigisse qđ i q̃busdã Galẽi libris sicuti quartodecimo artis curatiue ignis sacer seu ꝑsicꝰ apđ arabes interpretatur: in q̃busdã vero sicuti forte in secundo artis curatiue ad Glauconẽ herisipila: vñ ẽ vt tã Auicẽna ꝙ̃ ẽt rasis eũdẽ morbũ aliqñ ignẽ sacrũ seu ꝑsicũ aliqñ herisipilaz noiarint atq; ita sibiipsis qñq; cõtra dixerit sicuti rasis qui mõ inter ignẽ sacrũ atq; herisipilã statuit differẽtiã mõ q̃ sunt ignis ꝑsici ꝓprietates easdẽ tribuit herisipile. Auicẽ. ꝟo nõnũꝙ̃ ignẽ sacrum atq; vnã herisipilã scribit e sanguie grosso generari nõ nunquã herisipilã q̃dẽ ex cholera pura ignẽ aũt sacrũ ex colera ꝑmixta melãcolie maiore tñ colere portione. Que q̃dẽ ꝯtradictiões expositores latinos coegerunt noua morboꝝ genera ꝑter illa q̃ nimis multa natura mortalis hoibꝰ dedit falsa ibi imaginatiõe cõfingere flegmonẽ.s. herisipile similẽ q̃si nõ sufficeret phlegmõ

Rasis atq; Aui. sibiipsis aliqñ cõtradicere.

herisipilatodes: hic ei ali9 ē ab eo quē gētilis imagiaf & phlegmonē igni psico similē q̄si ignis psic9 nō multas habeat apd Aui. aliorū morbor (de q̄b9 antea diximus) silitudies. Huic tn̄ morbo adeo multiplici Aui. pene simplicē adhibet curationē illā. s: quā Galen9 ac Paulus scribūt ad anthracē vt mihi nō paruā faciat admirationē Aui. nō mō a grecis s; ēt a seipso in hoc morbo discordē in vno tn̄ curādi genere esse ꝯcordem Sed neq; Romāi auctores inter se de eodē morbo cōsentiūt. Plinius em̄ quēadmodū & Seruius in expositione carminis virgiliani. Tēpore cōtractos artus sacer ignis edebat. per ignē sacrū morbū intelligit quē greci vocāt erisipilata. Celsus diuersu; putauit & cum ignē sacrū describit per minimas pustulas aliq̄n serpetē aliq̄n summā cutē exulcerātē videt herpetē tā comedētē q̄ ēt miliarē de quib9 antea diximus significare: licet idē Celsus capite antecedēte vlcus qd serpēdo penetrādoq; vsq; ad ossa corp9 vorat erpita bestiome nō a grecis nolari asseruerit. S; hoc gen9 vlceris greci medici pitiores hippo. s. Gale. ac Paul9 ab eodē vorādi corpus effectu phagedena nolant sicuti alter qd tn̄ nō attigit s; cuti tm̄ exulcerat erpeta bestiomenō sine cōedētē appellāt. Uiderit ergo q̄ solū cultū atq; nitorē sermōis attēdētes Celsu; faciūt medicie deu; malit ne Celso hoi romāo an hippocra. & reliq̄s celebris nois grecis auctoribus i greca morborum credere appellatione. Tantā vero de pruna igne sacro vel persico opinionū diuersitatem nō mō longū opus foret improbare s; etiā superuacuū q̄n & sine alia cūfutatiōe ipse sua se ꝯtrarietate sternūt. Qd si ex ominib9 illā que verior esse videtur velim9 capere tū a Galeno ac Paulo tum etiā a rasi tertiodecimo ꝯtinētis approbatā que igne; sacrū aut persicu; siue carbonē vel prunā ita describit vna etiā ipsi9 causam explicādo cū sanguis melācolicus feruēs in aliquod membrū incubuerit ꝯtigit fieri eos quos carbones nominamus qui sunt vlcera crustosa magna quidē ex parte a pustula incipientia q̄lis

Romanos auctores de igne sacro dissētire.

Uera descriptio ignis sacri vel psici.

in igne adustis apparet: q̄n̄q3 ṽo sine ea sed scalpitur quidē mēbrū omnino ab initio: deinde nonnunq̄3 vna pustula aliq̄n plures exit anf tenues veluti miliū qui- bus disruptis similiter vlcus crustosum sit simile his que a cauterijs fiūt crusta nōnūq̄3 colorez cinericium pre se ferēte aliq̄n nigrū cū eo q̄d basi sua firmiter ad- heret ac veluti clauo fixa videf alia carne circūstante veluti inflāmata ꝛ nigricāte vel etiā splēdēte sicuti as- phaltuz ꝛ pix talis em̄ est que vere atrabilis noiatur si inquā ita ignē sacrū aut persicū siue carbonē vel pru- nam (hec em̄ oia noia eundē morbū apd diuersos au- ctores significāt) designemus veluti etiam vr̄ voluisse Aui. prunā ꝛ ignē p̱sicum lib. iiij. d̄signare l3 vt multis alijs in locis ita ꝛ hic barbare ꝛ obscure loquaf talem morbū differre ab eo quē gallicū noiamus tū ex mul- tis alijs notis que alteri insunt alteri desunt demon- stratur tū ēt ex pustulis que sunt i morbo gallico lōge milio grādiores ac p̄terea ex febre acutissima atq3 ali- q̄n mortifera q̄ vt scribit Gale. xiiij. artis curatiue li- bro ꝛ lib. ēt de tumoribus cōtra naturā ꝛ rasis pariter tertiodecimo ꝯtinētis carbonē siue ignē sacruz neces- sario comitaf: q̄d etiā ex parte sentit Aui. qui sub noie formice miliarꝫ ignē p̱sicū afferre aliq̄n febres ꝑnitio- sas isinuat: altero aūt libri q̄rti capite vbi agit de vlce rib9 corrosiuis ꝛ putrefactiuis q̄lia inuit eē f̄m Gale. sniam ignē p̱sicū et formicā ābulatiuā i huiuscemodi vlcerib9 febrez multiplicari aut iseparabilif adherere asseuerat l3 Din9 i ei9 loci expositionē nolit f̄m Gale ni opinionē ignē p̱sicū eē vlc9 putrefactiuū sed tm̄ cor rosiuū atq3 ideo plurimuz febre vocare nesciens forte Gal. nūq̄3 in sua lingua de igne p̱sico nisi sub hoc noie ātrax fuisse locutū i cui9 vlceris curatiōe idē Gal. libr. xiiij. artis curatiue dānat cataplasmat: q̄ viz hn̄t cōco quēdi ꝛ pus mouēdi ne maior putred supueniat: vl- ceri quoq3 ignis sacri seu p̱sici adiūctā esse febrē atq3 putredinem testatur rasis lib. xiij. continentis ita scri- bēs. Ignis sacer est vlcus: in cui9 loco accidit ampul-

la similis ampule facte ex igne cum cicatrice maligna: sz in loco attinēte ei erit apa inflāmatū pnocās febrē violētā valde. Itē rasis in alio eiusdē libri loco ita scribit. Apostema calidum accidens e sanguine calido et grosso qd appellat ignis sacer cū vlcere ei9 erit putrefactio. Dinus ergo vel ista nō vidit aut differre ignez sacrū a psico apd Rasim seu ignē psicum ab anthrace apd Gale. existimauit. Quare vt dixim9 morb9 gallic9 vel hac potissimū nota ab igne psico separat: qm̄ q̄ gallico morbo tētant febrē magnā ex parte nō hñt vel ita exiguā vt vix sentiāt. Si que vo pustule in hoc morbo apparuere subnigre & crustis sites: q̄les i igne adustis visuntur eas puto potius ex eo fuisse genere pustulaꝝ quas scribit Galenus libro: qui de colera nigra inscribitur ex atrabile citra febrez oriri que hoc ipso ab anthrace siue a carbone distinguūtur: qm̄ hic cum febre illa sine febre fiunt. Non tñ morbū gallicuz simplicem morbū qui cū eiusdē nature pustulis oibus eo laborātib9 morbo accidat: atq3 iō vel pustule melācolice vel herisipelas vel herpes siue formica: vel aliq̄ vno noie spāli in cūctis possit appellari indicam9 cum p varijs hoim quos morbus iste male hz ꝯpositturis alie alijs pustule eueniāt i quibusdā atrābilē i quibusdā flauaz i nōnullis pituitā salsaz ꝑferti & varias pterea superfluitatū mixturas suo colore representātes. Quare vt tota hui9 morbi natura non aūt vna sola pticula facilius veniat in noticiā causas a q̄b9 hūit originez paulo alti9 repetem9. Sic itaq3 dicim9 malū hoc qd morbū Gallicū vulgo vocat iter epidimias hoc ē morbos populati vagātes debere ꝯnumerari. Hec vo aut diuina ita vt theologi sentiūt: aut vi astroꝝ vt astrologi opinant: vel ex certa aeris intēpie quēadmodū medici arbitrāt euenīūt. Nos medicos hac i pte sequentes cās nature pximiores assignabim9 illd satis ꝯstat eo āno q̄ morb9 gallic9 cepit pulularare magnā aqꝝ p vniuersaz Italiā fuisse exuberātiā. Testis ē Roma q̄ pria id malū sentit in q̄ tybris ita intumuit vt tota sit facta

Rasis.

Opinio scribētis d morbo gallico.

nauigabilis: quaꝫ rem Pomponius nostri temporis poeta celeberrimus eleganti tetrasticho publica colũna impresso designauit.

Tempore Alexandri sexti nonisq decembris
Intumuit thybris bis senas circiter vlnas.
Insula queq domus facta est: mediisq repente
Circunducta viis equabat cymba fenestras.
Deucalioneo vix tantum tempore tellus
Diluuium passa est latuit cum tota sub vndis.

Nos vero duobus postremis versib9 additis hexasticũ ex tetrasticho fecim9: sꝫ vt nõ mõ eã q̃ romanã vrbẽ: sꝫ q̃ pterea magnã europe ptẽ circa eadẽ tpa oppssit aquaꝝ mltitudinẽ ꝯphẽderem9: non aliter eñ q̃ in romano thybris i agro ẽt Bononiẽsi rhenus i Ferrariensi ꝛ Mãtuano Padus i Uenetia Athesis extra solitos limites exundarũt. Tãtis deniq imbrib9 annus ille vbiq maduit: vt terris exide humẽtib9 atq stagnãtibus min9 mirãdũ sit estiuũ aerẽ ad illã venisse itẽperiem calidã scꝫ ꝛ humidã quã medici atq philosophi oĩm putredinũ matrẽ eẽ ꝯsitent. Siẽꝫ vl ẽt peiorẽ aliqñ fuisse ea. s. tẽpestate q̃ Gothi Italiaꝫ bellis infestabãt ex q̃ ingẽs orta ẽ pestilẽtia Blũdus Forliniẽsis historiarũ scriptor diligẽtissim9 prie Decadis volumie octauo memorie pdit his vbis. Imbrib9 nãq mltos dies ꝯtinuãtib9 diluuiũ fore apparuit. Tybris tũc mẽse octobri ppe exacto adeo aq̃s itumuit vt Rome menia alicubi supauerit: vñ regiões vrbis fluuio prie maxima acceperũt icõmoda. Per Italiã vo vbiq latuerẽt cãpi ꝛ ex mõtib9 collib9 ve oĩs mota aratro gleba i cenuꝫ liquefacta simlꝰ cũ aq̃s in ima ẽ delapsa vt fluminibus postmodũ itra ripas coactis cãpi aq̃ destituti limo nihilominus mãserint obtecti ꝛ sata q̃ tũc prias iecerãt radices putrefacta sint nec eo autũno obtinẽte oĩa luto aliđ semen terre potuerit mandari: vñ fames maxia breui ẽ secuta. Sꝫ nõ solũ famẽ ea attulit aquarũ inũdatio verũ ẽt aera sicuti ꝛ terrã corrũpẽs pestilentiã oriri fecit adeo ingẽtẽ vt maximã populorũ ptẽ

Blũdus forliniensis historicus.

vbiq̄ p Italiā absūpserit. Quo tact9 labe Pelagi9 pō
tifex Rome obijt. Hec blōd9. Sz nō lōgo post tpm in
teruallo Bonifacio .iiij. Rome pontificatū gerēte (vt
scri. Platina) i li. d vitꝫ pōtificū, fame. Peste ꝛ inūdatōe
quoq̄ ē laboratū adeo fere sꝫ inūdatōis comes est fa
mes ac pestilētia vt nō temere prisci crediderīt imodi
cas fluuioꝝ excrescētias nō solū ad pñs iferre dāna sꝫ
alia isup mala futura portēdere: nā ꝛ his adhuc rigēti
bus malis Bōifaci9 ē sublat9 e vita et q̄dā eoꝝ reliq̄
vsq̄ ad de9dedit q̄ successit i pōtificatu tpa ptigerīt ter
remot9. s. q̄s (vt Aris. docet i li. q̄ metheora iscribit) mī
titudies ibriū nō min9 q̄ siccitates solēt gñare: q̄dā p
terea scabies q̄ (vt scribit idē Platina) ita tēdebat ad
elephātiā vt deformitate cognosci hoies non possent.
Nōne magnā hoꝝ maloꝝ ptē imo v̄o oia i varijs Ita
lie locis nr̄a hac tēpestate psensim9: aq̄ruꝫ diluuia (vt
diximus) annone vbiq̄ caritatē in q̄busdā ciuitatibus
pestilētiū ac pterea terremot9 q̄rū nullā aliā cāꝫ nisi ni
miā aq̄rū exuberātiā possum9 assignare cū bi maximi
illis ptigerīt ciuitatib9 q̄ sub celo sunt hūidiore veluti
Ferrarie ꝛ q̄busdā oppidꝫ circūstātib9 q̄ nūq̄ adeo tre
muerīt sicuti eo āno q̄ aq̄rū inūdatōes inceperūt. Sca
bies v̄o si scabies ē appellāda p vniuersaꝫ appuit Ita
liā ꝛ adhuc pstat adeo feda vt pleriq̄ medici q̄dā dece
pti silitudie elephātia sīꝫ eē putauerīt: sunt eñi pustule
ptes pmū obscēas deinde reliquū corp9 atq̄ ipaꝫ pci
pue faciē (vt ab iitio opis diximus) occupātes q̄rū pmi
ortus cāꝫ si sufficiēter exposuerim9 magnā morbi gal
lici nature ptē explanasse videbimur. Sz vt hoc cōmo
dius ꝛ maiore ēt cū fide faciam9 duos medicoꝝ pnci
pes Hippo. atq̄ Galenuꝫ i mediū adducam9. Hipp.
Hippoc. tertia pticula aphorismorū illo Apho. q̄ morbos esti
Gale. nos pnūerat ita pnūciauit. Estate v̄o q̄dā horum ꝛ fe
bres ptinue ꝛ ardētes ꝛ tertiane plurie ꝛ vomit9 ꝛ alui
pfluuia ꝛ ocl'oꝝ atq̄ auriū dolores ꝛ oris exulceratio
nes ꝛ pudēdoꝝ putredies atq̄ sudamia. Gal. v̄o pteꝫ
illā aphorismi q̄ ad nostrū ppositū attinet in hūc mo

dũ exponit. Liq̃t aũt ꝙ oris vlcera fiũt ex hũore bilioso. Pudẽdoꝝ vero putredies nõ simplr accidũt: sed qñ magis hũida estas vel sine flatibus vel austro flãte cõtigerit. Ubi ei plurimũ a nature mõ ad hũiditatẽ ⁊ flatuũ carẽtiã recesserit: nõ mõ pudẽdoꝝ sꝫ cuiuslibꝫ ptĩs alterius putredies facit: q̃lis fuit ille tp̃is stet⁹ q̃ ⁊ i tertio epidemiaꝝ lib. ⁊ i scd̃o circa initia describit. Exigue vero aeris euersiões iõ attingũt pudẽda qm̃ hec pp caliditatẽ atq₃ hũiditatẽ suapte natura ex q̃libꝫ occasione sunt apta putrescere: adeo vt qñ ẽt suã estas suauerit tẽpaturã q̃ mltis ifestat̃ sup̃fluitatib⁹ cũ he aliquã ob cãꝫ ad pudẽdã defluxerit ipsoꝝ putredinẽ patiant̃. Sudamia vero sunt ex gñe pustulaꝝ q̃ veniũt in sup̃ficie ⁊ cutẽ vlceꝝ istar exasperãt. Fiũt aũt vt ẽt ip̃m indicat nomẽ ex mltis sudorib⁹ qñ hi vel biliosiores: vel oĩno mordaciores extiterĩt: mordẽt eĩ cutiꝫ ⁊ pruriginosaꝫ reddũt atq₃ in modũ vlceꝝ asperãt. Iã ex istis Galeni v̈bis Hippocratis sensum iterp̃tãtis vnicuiq₃ patere arbitror cãꝫ ei⁹ effect⁹ de quo hoĩes plurimũ sunt admirati. Si eĩ pustule q̃s morbũ gallicũ noĩam⁹ nihil aliõ sunt nisi q̃dã sup̃fluitatũ sua mltitudĩe corpa humana ifestãtiũ germĩa eas p̃tes q̃ sunt magis putredini obnoxie: sunt aũt he p̄cipue obscene pp̄eãꝝ (vt inq̃t Gal. caliditatẽ atq₃ hũiditatẽ) p̄ores sentir̃ putredinẽ deĩde illas q̃ nõ eq̃ sũt suapte natura ad patiẽdũ apte nõ mõ fit verisile sꝫ p̄pe modũ necessariũ. Cã ẽt i p̄roptu ẽ cur eedẽ pustule nõ pudẽda tm̃ sꝫ ẽt reliquũ corpus ifecerint nimia. s. estiui aeris i hũiditate itẽperiẽs q̃ (vt inq̃t Gal. i expositiõe aphorismi nup allegati) nõ mõ i pudẽdis sꝫ i q̃libꝫ alia corpis p̃te putredies facit q̃lẽ ẽt aeris ad nimiã caliditatẽ atq₃ hũiditatẽ euersionẽ ⁊. ij ⁊. iij. p̄iter lib. epidemiaꝝ fuisse ab Hippocrate tactaꝫ Gale. ẽt i nup dicta expõne testat̃. Cũ v̈o. hãc q̃ nr̃o tp̃e ꝯtingit itẽperiẽ illi de q̃ scripsit Hippocrates fere siłeꝫ fuisse arbitremur an ẽt mala siłia genuerit videamus. Hoc aũt liq̃do videri nõ põt nisi q̃ de sue etatis itẽperie grece scripsit Hippocra. latine p̄ferant̃: cũ

Quid sudamina.

Cur morbus gallicus a pudẽdis incipiat.

vt multis alijs Hippocratis libris ita pcipue eiusdez auctoris epidemijs fideliter trãslatis careamus. Hec sunt scdo lib. epidemiarũ Hippocratis verba. Carbones in cranone estiui pluebat in estib9 aq̃ exuberante ptinue fiebãt aũt magis austro flante: ⁊ suberãt q̃dem in cute hũores q̃dã liquidiores q̃ intercepti incalescebãt ⁊ pruritũ faciebãt: deinde vesiceveluti in igne adustis excitabant ac sub cuti exuri videbant. Sz hec q̃dẽ aeris intẽperies vno tm̃ tpe estate. s. cõtigit: q̃ vero in tertio libro epidemiaꝝ ab eodẽ Hippocrate scribitur totũ annũ sicuti hec nostra fere supflua hũiditate maculauit. Audiam9 igit Hippocratẽ ita de hac anni totius ifectiõe loquẽtẽ. Ann9 inq̃t erat australis abũdãs pluuijs. Deinde nõ mlto post. Cũ aũt tot9 annus australis ⁊ hũidus ⁊ mollis fact9 esset mox q̃ ex eadẽ totius anni intẽperatura ab supfluitatũ putredinẽ hoibus mala euenere pnũerat atq̧ iter cetera herisipelata oris vlcera gutturis passiones pudẽdorũ pustulas carbũculos oculoꝝ inflãmatiões vẽtris pturbatiões. Deinde q̃les essent fluxiones enarrãs ita scribit. Erat aũt fluxio psistẽs nõ puri silis sz q̃dã ali9 putredis modus: postremo inferi9 volẽs ostdere oimode putredis mala ita inquit. Plurib9 erãt ora affecta vlceribus q̃ aphthe vocant fluxiões exulcerãtes. Plurime exulcerates circa pudẽda tubercula itrinsec9 ⁊ extrinsecus q̃ multoꝝ intuit9 corrũpebãt q̃les sunt que fic9 appellãtur. Oriebant ⁊ in alijs vlcerib9 pluria ⁊ in pudẽdis carbũculi multi estiuo tpe ⁊ alia que putredo vocant magna enthymata herpetes plurimis magni. Quis nõ similẽ nostri tpis epidemiã ex verbis hippocratis recognoscat: quot em̃ fuerint qui ⁊ oris vlcera ⁊ herpetes labra aliq̃n exedentes ⁊ nigras pustulas carbũculis siles pruritũ nõnũq̃ intollerabilẽ igerẽtes ⁊ multa alia tubercula q̃n q̧ ẽt oculos infestãtia ptulere nõ expedit pmemorare q̃n hec insigniora fuerũt quam vt egeãt enarratiõe. Ut igit tãdem morbi gallici naturaz summatim pprehẽdamus. Hic nõ vn9 specie sz tantũ

genere existit: possumusque ipsum hoc pacto describere. Morbus gallicus est pustule ex varia humorum corruptione generate propter nimiam aeris in calore atque humiditate presertim intemperiem pudenda primum deinde reliquum corpus cum magno plerumque dolore occupantes. Cur pudenda primum deinde reliquum corpus obsederint causam antea ex Gal. expositione assignavimus. Sed neque difficile est cur idem morbus senum quibusdam dolorem intulerit reddere rationem: cum presertim id prius fuerit observatum illos maiorem sensisse cruciatum quibus vel nulle: vel pauce admodum pustule in cute exteriore apparuerunt. Humor enim noxius quem natura imbecillior tentavit quidem non tamen potuit ad exteriora propellere tandem in articulorum nervos incubuit: ibique ingentem dolorem excitavit: duobus enim inter ceteros modis ut inquit Gal. in expositione aphorismi tertie particule que ita incipit. Vere enim atre bilis egritudines atque furores et morbi comitiales solet se natura oppressa relevare: vel. s. materiam inutilem a membris intimis ac principalibus ad extimam cutim emittendo. vel ad partes ignobiliores quales sunt glandulose: et articulorum compagines detrudendo: sunt enim hec pre ceteris ad suscipiendas apte superfluitates: ut constat ex Gal. expositione in aphorismum quarte particule ita dicentem. Quicumque in febribus lassitudinem habent iis ad articulos atque maxillas abscessus fiunt. Primum innuit Hippocrates modum cum in altero aphorismo lichenas lepras et pustulas ulcerosas inter morbos vernales quorum nonnulli iuxta eundem Hippocratem estati communicantur enumerat. secundum vero cum phymata que sunt tubercula proprie in partibus glandulosis ut Paulus atque Galenus. sentiunt orientia ac preterea articulorum dolores adiungit. Quare in morbo gallico una eademque materia et pustulas facere et dolorem in articulis creditur excitare: ac quantum ad hoc attinet non duo morbi: sed unus tamen cuius dolor est symptoma reputatur. Illi enim ipsi qui nullas habent pustulas in superficie exteriore siles tamen abscessus habere intrinsecus patiuntur cum maiore aliquando (ut diximus cruciatu) Immo nonnulli medici in quibusdam mor-

Descriptio morbi gallici

tuis quos morbꝰ gallicꝰ vincentes infestarat eiꝰ morbi explorādi gr̄a dissectis ita eē dep̄hēderūt: cui q̄dē rei p̄ter sensuz ēt rō adstipulaꝛ: qm̄ (vt inq̄t Gal.) in libr. q̄ de cholera nigra iscribiꝛ haud quaq̄ credēdū est ptes interiores esse adamātinas vt nō eidē q̄bꝰ videmꝰ exteriores affici noxis subyciantꝛ. Hec habui q̄ d̄ morbi gallici natura causisve cū morbi ip̄ius tū casuū eidez morbo assidētiū scriberē. Qd̄ si q̄s forte a me expectabat vt morbū gallicū vno aliquo noīe apd̄ ātiquos vsitato tāq̄ simplicē spēz designarē nō potuisse me aliter q̄ ipsiꝰ morbi natura multiplex exigebat explanare: tādē itelliget si aīaduerterit Hippocratē tātū in doctrina virū silēm epidemiā ex sili cā suo tp̄e facta p̱ varia vlcerū atq; tumoꝝ gn̄a descripsisse. Qd̄ si quis plus se Hippocrate sapere arbitraꝛ is morbum gallicū tētet melius definire. Nos q̄ de eodē morbo sentiebamꝰ p̱ nostri ingenÿ imbecillitate p̄senti op̱e in mediū ꝯtulimus. Si q̄s v̄o ēt illd̄ a me postremo exigebat vt q̄busnam eidē morbo remedÿs succurraꝛ edocerē q̄ vt multiplex ē ita mltiplicē curationē desiderat id me nō sine multa op̱is p̱lixitate facere potuisse q̄sq; p̱itꝰ indicabit cū i singula pustulaꝝ gn̄a singula medicamēta scri

bēda fuerint q̄bꝰ tn̄ plena sunt oīm fere volumīa medicorū. Quare eadē hoc i loco repetere nō mō lōgus sed etiā supervacuꝰ forte labor fuisset. Illud tn̄ in vniversum volo admonere cauēdū eē a medicis ne more mali sutoris eodē calceo pedes oēs induere laborātis ipi quoq; morbū gallicū eadē i oibus medicīa sanare studeat: ne ve ēt qd̄ plurimi faciūt deceptores: parū puro corpori vnctiōes ex reprimētibꝰ superinducāt. He eñ vt cutē aliqn̄ liberāt atq; in p̄sentia leuāt: ita morbum vertūt ad interiora: ⁊ faciūt priore periculosiorē. Quare vt ēt aliqua ex p̱te curādi viā ac rōnē attingā: nihil adeo expedire i hoc morbo puto q̄ plenis venis mltū sanguinis mittere sicuti vbi flaua bilis in corp̱e redūdauerit: hūc p̄cipue humorē ꝯuenieti pharmaco euacuare. Ubi atra inualuerit hāc quoq; idonea educere

medicia: ita ꝛ falsā pituitā ꝛ quascūq₃ alias toti⁹ cor-
poris sup̄fluitates ꝓprūs medicamētis expurgare. Et
qm̄ vt sentit Gal. atq₃ etiā Aui. Raro humores simpli
ces pustulas simplices faciūt: ad morbos ↄpositos cō
posita ēt medicamēta sunt adhibēda q̄ curatōis rō no
mō in his q̄ itra sumunt: sz ꝛ in illis q̄ extrisec⁹ iponun
tur est (vt arbitror) obseruāda: qm̄ sicuti nō eedē oib⁹
purgatōes: ita neq₃ vnctōes ꝓsunt: quātū v̄o ad vict⁹
attinet modū i eo seruādo duoꝝ p̄cipue aphorismoꝝ:
q̄ scd̄a p̄ticula scribunt ab Hippocrate debem⁹ memi
nisse: quoꝝ alter corrupta corpa quāto magis nutriū-
tur: tāto plus ledi ꝓnūciat: alter v̄o ꝛ hoc ip̄m i sinuat
ꝛ p̄terea corrupta ab itegris dignoscere docet: vbi em̄
fauces egrotant aut tubercula nascunt in corpore ↄsi
derāda esse excremēta ꝓponit: si em̄ biliosa fuerint in
dicio sunt corp⁹ male se hr̄e si sanis silia posse corpus
sine p̄iculo ali. Qualia ēt debeāt eē q̄cūq₃ offerunt ali-
mēta ex ijs q̄ supra diximus ↄstare arbitramur. talia. s. q̄
hūores minime malos aut ad putrescendū p̄atos sint
apta gn̄are q̄ deniq₃ causis morbū faciētib⁹ ↄtrariam
oīno habeāt naturā. Hec sunt q̄ de morbi gallici cura
tiōe summatiz: breuiterq₃ p̄trāseo forte altero volumi-
ne latius executurus: si hāc primā nostrā ↄtēplationē
gratā fuisse legētibus intellexero. Tātum tn̄ abest vt q̄
vel ad alioꝝ opinionū ↄfutationē vel ad ꝓprie opinio
nis scripsi corroborationē loco sententiarū haberi ve
lim: vt vltro oīs medice artis ꝓfessores horter ac rogē
me in meis scriptis diligenter examinent: corrigāt: at-
q₃ redarguant: paratum que me male fuisse opinatum
demonstrauerint vt philosophum decet retractare.

Finis.

¶ Finiunt libelli duo de morbo gallico: quorū primus
est Joānis Almenar hispani Ualētineñ. scd̄s v̄o diser-
tissimi atq₃ prestātissimi viri Nicolai Leoniceni vice-
tini: excusi Lugduni in edibus honesti viri Antonij
Blanchardi anno a virginis partu millesimo quingē
tesimo. xxix. Die. ix. mensis Augusti.

B·T·

